

ΑΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΣΕΥΠ

ΤΜΗΜΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ : “ Κοινωνικό κεφάλαιο, νέοι και αθλητική δραστηριότητα, σε ένα αγροτικό Δήμο ”

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ: Κούτρα Κλειώ

**ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ: Καλαρχάκης Γιώργος
Πατσινακίδης Ηλίας**

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α΄ ΜΕΡΟΣ : Θεωρητικό	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Κοινωνικό κεφάλαιο.....	4
1.1. Εισαγωγή.....	4
1.2. Ορισμός.....	6
1.3. Διαστάσεις και μορφές.....	11
1.3.1 Επίπεδα όπου εντοπίζεται το κοινωνικό κεφάλαιο.....	13
1.3.2 Τύποι του κοινωνικού κεφαλαίου.....	13
1.4. Κοινωνικά δίκτυα.....	14
1.5. Αίσθημα του ανήκειν.....	18
1.5.1 Συμμετοχή σε κοινότητα.....	19
1.5.2 Επιρροή.....	20
1.5.3 Ολοκλήρωση και εκπλήρωση των αναγκών.....	20
1.5.4 Κοινή συναισθηματική σύνδεση.....	21
1.6. Αίσθημα εμπιστοσύνης.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Φυσική δραστηριότητα.....	31
2.1 Εισαγωγή.....	31
2.2 Ορισμός.....	32
2.3 οι λόγοι και οι κίνδυνοι της μη άσκησης.....	32
2.4 Ωφέλη από την άσκηση.....	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ3: Νέοι ,αθλητική δραστηριότητα και κοινωνικό κεφάλαιο.....	37
3.1 Γενικά.....	37
3.2 Νέοι και κοινωνικό κεφάλαιο.....	38
3.3 Νέοι και Ε.Ε.....	40
3.4 Αθλητική δραστηριότητα των νέων και υγεία.....	40
3.5 Η δραστηριότητα των νέων στην Ελλάδα και τον κόσμο.....	41
3.6 Προτάσεις-παρεμβάσεις και ανάληψη δράσης.....	43
3.7 Έρευνες που συσχετίζουν το κοινωνικό κεφάλαιο με την φυσική δραστηριότητα..	44
Β΄ ΜΕΡΟΣ: Ερευνητικό	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Σκοποί και στόχοι της έρευνας.....	46
4.1 Ερευνητικές υποθέσεις.....	46
4.2 Μεθοδολογία συλλογής δεδομένων.....	46
4.3 Μέσο συλλογής δεδομένων και θεματικοί συσχετισμοί.....	47

4.4 Πλαίσιο μελέτης.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: παρουσίαση αποτελεσμάτων.....	53
5.1 Περιγραφικά.....	53
5.2 Συσχετίσεις.....	90
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Σχόλια.....	96
6.1 Συμπεράσματα αποτελεσμάτων.....	96
6.2 απαντήσεις στα ερευνητικά μας ερωτήματα.....	102
6.3 Προτάσεις.....	103
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	105
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	114

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Κοινωνικό κεφάλαιο

1.1 Εισαγωγή

Το κοινωνικό κεφάλαιο ως έννοια έχει αποκτήσει τα τελευταία χρόνια μεγάλη βαρύτητα και έχει συνδεθεί με μεγάλο αριθμό επιστημονικών πεδίων και αναλύσεων. Σχετικά πρόσφατα έχει αναπτυχθεί ο θεωρητικός και εμπειρικός ορισμός του με την μορφή που εννοείτε σήμερα¹. Παρά ταύτα, δεν είναι καθόλου καινούρια η ιδέα ότι η εμπλοκή των ατόμων σε διάφορες δραστηριότητες μιας ομάδας και η καλλιέργεια των σχέσεων με τα άλλα άτομα της ομάδας μπορούν να αποδειχθούν ιδιαίτερα ωφέλιμες τόσο για τα άτομα όσο και για τις ευρύτερες κοινωνικές ομάδες. Γενικές και αόριστες αναφορές που έχουν σχέση με την έννοια του κοινωνικού κεφαλαίου συναντάμε σε πολλές κοινωνιολογικές πηγές του 19ου αιώνα και 20ου αιώνα. Ο Durkheim² για παράδειγμα κάνει λόγο για τα πλεονεκτήματα που έχει η ομαδική ζωή ως αντίδοτο στην ανομία και την αυτοκαταστροφή.

Κάποιες μεμονωμένες αναφορές για την έννοια του κοινωνικού κεφαλαίου υπήρξαν παλιότερα στις μελέτες ορισμένων επιστημών. Μια πρώτη αναφορά γίνεται από την Hanifan³, της οποίας οι αναφορές για «επενδύσεις» στις κοινωνικές αξίες της κοινότητας, έχουν πολλές ομοιότητες με ανάλογες αναφορές που γίνονται σήμερα. Η ίδια λέει χαρακτηριστικά: «το κοινωνικό κεφάλαιο αναφέρεται σε εκείνα τα συγκεκριμένα στοιχεία (προσόντα), τα οποία έχουν την μεγαλύτερη αξία στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων: καλή θέληση, φιλία, συμπάθεια και κοινωνική συναναστροφή ανάμεσα στα άτομα και τις οικογένειες που αποτελούν το κοινωνικό οικοδόμημα». Αν όμως δούμε την έννοια με την σημερινή της μορφή, τότε πρωτοπόροι στην θεμελίωση της είναι η Jacobs⁴, η οποία γράφει «τα κοινωνικά δίκτυα αποτελούν αναντικατάστατο κοινωνικό κεφάλαιο για κάθε πόλη. Αν κάποτε, για οποιοδήποτε λόγο, χαθεί αυτό το κεφάλαιο, οι εισερχόμενοι από αυτό πόροι θα πάντουν να υφίστανται και θα επιστρέψουν προς όφελος (των μελών της κοινότητας), μόνο όταν θα συσσωρευτεί σιγά σιγά νέο κοινωνικό κεφάλαιο».

Ο ορισμός και η θεωρητική και εμπειρική θεμελίωση της έννοιας του κοινωνικού κεφαλαίου με την σημερινή του μορφή συνεχίστηκε τα επόμενα χρόνια. από πολλούς

---

¹ βλ. Coleman (1990)

² βλ. Durkheim (1895)

³ βλ. Hanifan, (1916)

⁴ βλ. Jacobs (1961)

ερευνητές Η έννοια αναπτύχθηκε σε μεγάλο βαθμό και σύμφωνα με τον Portes⁵, με την μορφή που έχει σήμερα έγκειται σε δυο σημεία:

- Στο ότι επικεντρώνει την προσοχή της στα θετικά σημεία της κοινωνικότητας, αφήνοντας έξω τα λιγότερο ελκυστικά χαρακτηριστικά της και
- Στο πως μπορούν αυτά τα θετικά σημεία να αποτελούν πηγές δύναμης και επιρροής ανάλογου βάρους και αξίας με τα οικονομικά αποθέματα, φέροντας στο προσκήνιο πιθανές λύσεις για τα κοινωνικά και οικονομικά που δεν έχουν σχέση με την οικονομία και κοστίζουν λιγότερο.

Οι ερευνητές ανέπτυξαν την έννοια του κοινωνικού κεφαλαίου σε πολλά επίπεδα (πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό) και έδωσαν μια πληθώρα ορισμών και ερμηνειών ανάλογο του τρόπου που εμφανίζεται και αναπτύσσεται στο πεδίο. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά ορισμένους από αυτούς: Bourdieu⁶, ο Coleman⁷, ο Putnam.⁸ Έχουμε λοιπόν μια πληθώρα ορισμών και εννοιών που προσδίδονται στο κοινωνικό κεφάλαιο «οι περισσότεροι από τους οποίους έχουν συνδεθεί περισσότερο ή λιγότερο με το συλλογικό, δεσμούς, κανόνες, αξίες, αλληλεπιδράσεις, δίκτυα και σχέσεις που αντικατοπτρίζουν την εμπλοκή των ανθρώπων, σε μια κοινή ζωή βασισμένη στην οικογένεια και στην κοινότητα . Ο Woolcock⁹ προτείνει ως γενικό ορισμό του κοινωνικού κεφαλαίου «τις πληροφορίες, τις υποχρεώσεις, την εμπιστοσύνη και τους κανόνες αμοιβαιότητας που ενυπάρχουν μέσα στο κοινωνικό δίκτυο του καθενός». Τέλος ο Portes¹⁰, αναφερόμενος στους πολλούς και διαφορετικούς ορισμούς που έχει λάβει η έννοια, τονίζει ότι υπάρχει μια συμφωνία ανάμεσα στους επιστήμονες ότι το κοινωνικό κεφάλαιο ξεχωρίζει για την ικανότητα των δρώντων ατόμων να εξασφαλίζουν οφέλη από τη συμμετοχή τους σε κοινωνικά δίκτυα ή άλλες κοινωνικές δομές και ότι με αυτή την έννοια έχει συνήθως εφαρμοστεί στις εμπειρικές έρευνες .

---

⁵ βλ. Portes, A. (1998)

⁶ βλ. Bourdieu, P. (1986)

⁷ βλ. Coleman, J. (1988)

⁸ βλ. Putnam, R. (2000)

⁹ βλ. Woolcock, M. (1998)

¹⁰ βλ. Portes, A. (1998)

1.2 Ορισμός

Το κοινωνικό κεφάλαιο αποτελεί μια ιδιαίτερα δημοφιλή έννοια στο πεδίο των κοινωνικών επιστημών καθώς συμπυκνώνει όλα εκείνα τα οικολογικά χαρακτηριστικά που μπορεί να επηρεάσουν σε σημαντικό βαθμό δείκτες οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.¹¹

Όμως τι είναι το κοινωνικό κεφάλαιο; Το κοινωνικό κεφάλαιο αφορά χαρακτηριστικά συλλογικά και όχι ατομικά. Σύμφωνα με τον Putnam,¹² το κοινωνικό κεφάλαιο αφορά χαρακτηριστικά της κοινωνικής οργάνωσης, όπως δίκτυα, νόρμες και εμπιστοσύνη που διευκολύνουν τη συνεργασία και τη συλλογική δράση αποβλέποντας στο αμοιβαίο καλό. Σε μια απόπειρα θεωρητικού και μεθοδολογικού προσδιορισμού του κοινωνικού κεφαλαίου, ο Lochner¹³ προτείνει τέσσερις έννοιες ως βασικά συστατικά του όρου: α) τη συλλογική αποτελεσματικότητα (collective efficacy) η οποία αναφέρεται στο αίσθημα ή την εκτίμηση των μελών μιας ομάδας ότι μπορούν συντονισμένα να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις μιας συνθήκης μέσα από τον κατάλληλο χειρισμό των διαθέσιμων πόρων, β) το ψυχολογικό αίσθημα του ανήκειν στην κοινότητα (psychological sense of community), το άτομο μπορεί να επηρεάσει τη δυναμική της ομάδας στην οποία ανήκει και αμφίδρομα η ομάδα μπορεί να επηρεάσει το άτομο ή τα μέλη της δημιουργώντας συνοχή μέσα από τις νόρμες της κοινότητας, την ενσωμάτωση (η αίσθηση ότι οι ανάγκες των μελών μιας ομάδας μπορούν να συναντηθούν από πόρους που συνδέονται με τη συμμετοχή τους στην ομάδα), και τέλος κοινούς συναισθηματικούς δεσμούς μέσα από την κοινή βιογραφία της κοινότητας (McMillan & Chavis,¹⁴ γ) τη συνοχή σε επίπεδο γειτονιάς (neighborhood cohesion) η οποία αναφέρεται στην αντιλαμβανόμενη συναισθηματική και πρακτική υποστήριξη διαθέσιμη από τους πόρους της γειτονιάς, και δ) την επάρκεια της κοινότητας για ανταπόκριση (community competence), η οποία αναφέρεται στην ικανότητα της κοινότητας να ανταποκριθεί σε αιτήματα, απαιτήσεις και προβλήματα που προκύπτουν.

Οι όροι «κοινωνική συνοχή» αλλά και «ενεργά κοινωνικά δίκτυα» χρησιμοποιούνται συχνά ως εναλλακτικοί όροι του κοινωνικού κεφαλαίου.¹⁵ Η έννοια της κοινωνικής συνοχής προσδιορίζεται από το βαθμό συμμετοχής των πολιτών σε κοινές δράσεις και παρεμβάσεις, καθώς και από την ύπαρξη αμοιβαίων σχέσεων

---

¹¹ βλ. Coleman, J. (1988)

¹² βλ. Putnam, R. (2000)

¹³ βλ. Lochner (1999)

¹⁴ βλ. McMillan, D.W., & Chavis, D.M. (1986)

¹⁵ βλ. Portes, A. (1998)

εμπιστοσύνης και σεβασμού μεταξύ των διαφορετικών κοινωνικών ομάδων.¹⁶ Επίσης, τα ενεργά κοινωνικά δίκτυα αφορούν το σύμπλεγμα εκείνο στο οποίο διασταυρώνονται σχέσεις και οντότητες σε συνθήκη ανταλλαγής και αλληλεπίδρασης, σχέσεις αμοιβαίας βοήθειας και αλληλεγγύης με βασικό συστατικό την εμπιστοσύνη.¹⁷ Κοινή συνισταμένη των εννοιών που εξετάζονται στην παρούσα ενότητα είναι η αμοιβαία εμπιστοσύνη που αποτελεί την προϋπόθεση για την κοινωνική συνεργασία που αποβλέπει στην κοινοτική ανάπτυξη η οποία περιλαμβάνει την έγκαιρη και επαρκή διαχείριση αναγκών σε επίπεδο κοινότητας αλλά και την πρόληψη κάθε μορφής περιθωριοποίησης και αποκλεισμού.¹⁸ Παρά την κριτική που έχει ασκηθεί για τα μεθοδολογικά κενά στη μέτρηση της έννοιας του κοινωνικού κεφαλαίου, οι κοινωνικοί ερευνητές τη χρησιμοποιούν ως δείκτη οικολογικού πλαισίου και ως ερμηνευτικό εργαλείο για τις διαφορές στο επίπεδο της υγείας και της ψυχικής υγείας αλλά και των κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των μελών, των ιδίων ή διαφορετικών κοινοτήτων.¹⁹

Το σύνολο των πραγματικών και εν δυνάμει πόρων που είναι ενσωματωμένοι, διαθέσιμοι και προερχόμενοι μέσα από το δίκτυο των σχέσεων που διατηρεί ένα άτομο ή ομάδα αποτελεί το κυριότερο μέρος του κοινωνικού κεφαλαίου. Το κοινωνικό κεφάλαιο περιλαμβάνει τόσο το δίκτυο όσο και τα αγαθά που μπορούν να διακινηθούν μέσα απ' αυτό το δίκτυο.²⁰

Το κοινωνικό κεφάλαιο εκφράζει μορφές κοινωνικής οργάνωσης, δίκτυα, θεσμούς συμμετοχής και κοινωνικής εμπιστοσύνης σε τοπικό επίπεδο, τα οποία δρουν καταλυτικά για τον συντονισμό και την συνεργασία προς αμοιβαίο όφελος. Η κοινωνική αλληλεγγύη και εμπιστοσύνη είναι απαραίτητη για τον σχηματισμό του κοινωνικού κεφαλαίου, πράγμα που έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την κοινωνική συνοχή μειώνοντας ταυτόχρονα το κόστος των συναλλαγών μεταξύ των φορέων και επομένως επιταχύνοντας την κοινοτική ανάπτυξη.²¹ Η μείωση του κόστους των συναλλαγών επιφέρει ομογενοποίηση του κοινωνικού πεδίου και συγκρότηση μιας εύρυθμης λειτουργίας στις κάθε είδους συναλλαγές (κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές).²²

Σύμφωνα με τον Putnam, το κοινωνικό κεφάλαιο είναι το σύνολο των μη οικονομικών πόρων, πραγματικών ή φανταστικών, που αποδίδονται σε άτομα, ομάδα ή σε ένα δίκτυο κοινωνικών σχέσεων και χαρακτηρίζονται από εμπιστοσύνη, αμοιβαιότητα και κοινά αποδεκτούς κανόνες συμπεριφοράς, που διευκολύνουν τη

---

¹⁶ βλ. Putnam, R.D. (2002)

¹⁷ βλ. Coleman, J. (1988)

¹⁸ βλ. Portes, A. (1998)

¹⁹ βλ. Putnam, R.D., Feldstein, L. (2003)

²⁰ βλ. Coleman, J. (1988)

²¹ βλ. Portes, A. (1998)

²² βλ. Putnam, R.D. (2002)

συνεργασία και τη συλλογική δράση των ανθρώπων, με στόχο το γενικό συμφέρον.²³ Άρα, το κοινωνικό κεφάλαιο μπορεί να εννοηθεί ως πόρος που έχει τη πηγή του στη συλλογική δράση και μπορεί να έχει αποτελέσματα σε ευρύτατη οικονομική και κοινωνική κλίμακα.

Το Κοινωνικό Κεφάλαιο δεν είναι η περιουσία μιας οργάνωσης, ή της αγοράς ή του κράτους, παρόλο που όλοι μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία του. Είναι μια διαδικασία «εκ των κάτω» και αφορά πολίτες, ίδιας ή διαφορετικής καταγωγής και κουλτούρας, που συνδέονται κοινωνικά και δημιουργούν δίκτυα και σχέσεις. Σύμφωνα με τον ορισμό της Παγκόσμιας Τράπεζας, το κοινωνικό κεφάλαιο είναι η συνεκτική «κόλλα» που κρατά δεμένες τις κοινωνίες.²⁴

Πολλοί βεβαίως δεν είναι εξοικειωμένοι με τον όρο, αφού συνήθως αναφερόμαστε στον «κοινωνικό ιστό», στα «κοινωνικά δίκτυα» ή στην «κοινωνία των πολιτών». Ωστόσο, ο όρος «Κοινωνικό Κεφάλαιο»²⁵ έχει μεγαλύτερη βαρύτητα γιατί: α) τοποθετεί τα κοινωνικά δίκτυα στο ίδιο επίπεδο με άλλες μορφές κεφαλαίου, όπως το οικονομικό κεφάλαιο, το φυσικό κεφάλαιο και το ανθρώπινο κεφάλαιο και αποκτά έτσι μεγαλύτερη βαρύτητα σε ένα κόσμο με ορθολογική οικονομική θεώρηση των πραγμάτων. β) Το κοινωνικό κεφάλαιο διαθέτει κοινά χαρακτηριστικά με άλλες μορφές κεφαλαίου, γιατί κάποιος μπορεί να επενδύσει σε αυτό και να αποκομίσει οφέλη αργότερα. Ασφαλώς πρόκειται για έναν όρο πιο σύγχρονο, πιο περιεκτικό και περισσότερο «οικονομικό», για να περιγράψει την κοινωνία των πολιτών σε συνθήκες 21^{ου} αιώνα.

Το κοινωνικό κεφάλαιο διατυπώθηκε με σαφήνεια από τον Coleman,²⁶ ο οποίος διάκρινε τον όρο σε φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο. Το φυσικό κεφάλαιο προσδιορίζει την επένδυση στα εργαλεία και σε άλλους παραγωγικούς εξοπλισμούς.

Το κοινωνικό κεφάλαιο είναι πιο απτό, και αναφέρεται στις σχέσεις μεταξύ των προσώπων που διευκολύνουν τη δράση, που ενσωματώνεται στους συλλογικούς κανόνες των κοινοτήτων που επεκτείνονται πέρα από τα άμεσα οικογενειακά μέλη και την εμπιστοσύνη του κοινωνικού περιβάλλοντος από το οποίο οι υποχρεώσεις και οι προσδοκίες εξαρτώνται.²⁷

Οι περισσότερες αναφορές του κοινωνικού κεφαλαίου υπογραμμίζουν τα επίπεδα εμπιστοσύνης και τα σχέδια των κοινωνικών δικτύων εντός των κοινοτήτων. Ο Putnam παίρνει το κοινωνικό κεφάλαιο για να απεικονίσει τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της

---

²³ βλ. Field, J. (2004)

²⁴ βλ. World Bank (1998)

²⁵ βλ. Fine, B. (2001)

²⁶ βλ. Coleman, J. (1988)

²⁷ βλ. Coleman, J. (1988)

κοινωνικής οργάνωσης, όπως η εμπιστοσύνη, οι κανόνες, και τα δίκτυα, τα οποία μπορούν να βελτιώσουν την αποδοτικότητα της κοινωνίας με τη διευκόλυνση των συντονισμένων ενεργειών.²⁸

Για τον Fukuyama,²⁹ το κοινωνικό κεφάλαιο είναι << μια ικανότητα που προκύπτει από την επικράτηση της εμπιστοσύνης σε μια κοινωνία ή ορισμένα μέρη αυτής>>. Το κοινωνικό κεφάλαιο από μόνο του λειτουργεί ως συλλεκτικό ή ομαδικό, φαινόμενο που αναγνωρίζει τα άτυπα κοινωνικά πλαίσια που περιορίζουν και επηρεάζουν τη συμπεριφορά των ατόμων.³⁰ Επειδή είναι σχετικό με τα κοινωνικά δίκτυα, το κοινωνικό κεφάλαιο περιλαμβάνει ελάχιστα τις δυάδες, ενώ περιλαμβάνει ως επί το πλείστον χαρακτηριστικά, από ομάδες μεγαλύτερου μεγέθους: όπως κοινότητες, γειτονιές, και εθνικές ομάδες. Σε περιβάλλον υψηλού κοινωνικού κεφαλαίου τα άτομα είναι δικτυωμένα σε διάφορες μεγαλύτερες, άτυπες ομάδες, που τονίζουν τους κανόνες της εμπιστοσύνης και της αμοιβαιότητας από τις οποίες τα άτομα ωφελούνται.³¹

Υπάρχει ευρεία συμφωνία ότι τα αποτελεσματικά κοινωνικά δίκτυα και η διαπροσωπική εμπιστοσύνη ενισχύουν την αποδοτικότητα στις κοινωνικές σχέσεις όπου και οι δύο συναλλασσόμενες πλευρές έχουν άμεσες επιπτώσεις στην κοινωνική, οικονομική, και πολιτική συμπεριφορά.³² Μερικοί έχουν προτείνει ότι τα υψηλά επίπεδα κοινωνικού κεφαλαίου ενθαρρύνουν το συνεταιρισμό και ίσως μια αλτρουιστική συμπεριφορά, ένα θέμα που έχει κοινοτική προέλευση.³³ Η τάση να συνδεθεί το κοινωνικό κεφάλαιο και η συμπεριφορά συνεργασίας, είναι κυρίως αναφερόμενο μεταξύ των μελετητών, με την προϋπόθεση ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά στηρίζεται στην ατομική ανάπτυξη.³⁴

Εντούτοις, η γραμμή μεταξύ της συνεργασίας και της συνεργίας είναι λεπτή. Σε μια ανάλυσή του ο Putnam αναφέρεται επικριτικά τις πολιτικές συνέπειες της πτώσης του κοινωνικού κεφαλαίου στις ΗΠΑ κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80 και η δεκαετία του 90³⁵ Αυτός υποστηρίζει ότι υπάρχει μια τάση η οποία οδηγεί όλο και περισσότερο σε μια κοινωνία ατομιστών, όπου ο ένας από τον άλλον απομονώνονται καθώς και από τα ευρύτερα ρεύματα της κοινοτικής πολιτικής ζωής. Όπως αναφέρει το 1960 η προσέλευση ψηφοφόρων στις ΗΠΑ έχει μειωθεί περίπου, στα αναφερόμενα επίπεδα

---

²⁸ βλ. Putnam, R.D. (2002)

²⁹ βλ. Fukuyama, F. (1999)

³⁰ βλ. Putnam, R.D. (2002)

³¹ βλ. Lin, N. (2001)

³² βλ. Woolcock, M., Narayan, D. (2000)

³³ βλ. Woolcock, M. (1998)

³⁴ βλ. Durlauf, S.N. (2002)

³⁵ βλ. Putnam, R.D. (2002)

πολιτικής εμπιστοσύνης (Levi και Stoker)³⁶. Αυτές οι τάσεις εμφανίζονται να είναι η εξαίρεση στον κανόνα, εντούτοις όμως η έννοιά τους είναι ασαφής. Μια ευρεία αναθεώρηση των διαθέσιμων στοιχείων από τη δεκαετία του '60, δεν βρίσκει καμία μείωση του κοινωνικού κεφαλαίου, που μέσα από τα γενικά επίπεδα ιδιότητας μέλους εμπιστοσύνης ή ομάδας. Τα μειωμένα ποσοστά ιδιότητας μέλους σε μερικές οργανώσεις (π.χ., εργατικά συνδικάτα) έχουν αντισταθμιστεί με την συμμετοχή σε άλλες ομάδες (π.χ., περιβαλλοντικές ομάδες).³⁷ Περαιτέρω, δεν υπάρχει κανένα στοιχείο μιας πτώσης στις κοινωνικές δραστηριότητες που συνδέονται με την ιδιότητα μέλους ομάδας. Το μειωμένο κοινωνικό κεφάλαιο γίνεται σημαντικό επειδή ανακοινώνει τα αυξανόμενα προβλήματα του Κράτους και άλλων κοινωνικών παθολογιών.

Ο Putnam καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η αποτελεσματικότητα των περιφερειακών κυβερνήσεων της Ιταλίας προέρχεται από τις ανθεκτικές περιφερειακές διαφορές στα σχέδια των κοινωνικών δικτύων (πολιτικές οργανώσεις).³⁸ Οι στατιστικές αναλύσεις του, εξηγούν την τρέχουσα απόδοση ως λειτουργία των ισχυρών κοινωνικών δικτύων, τοποθετούμενα έναν αιώνα νωρίτερα. Σε διάφορα σημεία, οι περιφερειακές διαφορές, αναδεικνύουν ότι το κλειδί για την οικονομική ανάπτυξη είναι το κοινωνικό κεφάλαιο υπό μορφή ενισχυτικού πολιτισμού της εμπιστοσύνης (trust culture). Αυτό αιτιολογείται και από το συμπέρασμα που κατέληξε ο Harrison³⁹ ότι η πολιτική και οικονομική ανάπτυξη, αφορά αυστηρά τις τιμές που αφορούν την εμπιστοσύνη, τους ηθικούς κώδικες, και τους προσανατολισμούς για να εργαστούν οι συμμετέχοντες στα κοινωνικά δίκτυα.

Ο Inglehart⁴⁰ προσφέρει μια δευτερεύουσα παραλλαγή με την υποβολή προτάσεων ότι η ιδιότητα μέλους στις εθελοντικές οργανώσεις και τα επίπεδα εμπιστοσύνης, εξηγούν τη σταθερή δημοκρατία και τα σχέδια του εκδημοκρατισμού τα τελευταία χρόνια. Με τέτοιους τρόπους, το κοινωνικό κεφάλαιο έχει συνδεθεί με ποικίλες πολιτικές και κοινωνικές συνέπειες. Αυτές οι αξιώσεις είναι περισσότερο από μια απλή δήλωση ότι το κοινωνικό κεφάλαιο είναι σημαντικό. Αντ' αυτού υποστηρίζουν ότι το κοινωνικό κεφάλαιο απεικονίζει τους πολιτισμικούς κανόνες που πέρασαν από γενιά σε γενιά, μέσω της κοινωνικοποίησης και οι κανόνες αυτοί μπορούν να εξηγηθούν σε όρους λογικών αντιδράσεων. Τέλος, αυτοί οι κανόνες είναι οι βασικοί εξωγενείς παράγοντες στην παραγωγή της οικονομικής και κυβερνητικής απόδοσης. Ακόμα θεωρείται κρίσιμο και υπό μια δεύτερη έννοια. Διαφορετικά επίπεδα κοινωνικών

---

³⁶ βλ. Levi, M., Stoker, L. (2000)

³⁷ βλ. Levi, M., Stoker, L. (2000)

³⁸ βλ. Putnam, R.D. (2002)

³⁹ βλ. Harrison, L.E., Huntington, S.P. (2001)

⁴⁰ βλ. Inglehart, R. (1997)

κεφαλαίου, οδηγούν τους ανθρώπους να επεξεργαστούν τις ίδιες πληροφορίες διαφορετικά, ακόμη και αν αντιμετωπίζουν τους ίδιους θεσμικούς περιορισμούς και κίνητρα.⁴¹

Παραδείγματος χάριν, ο Banfield⁴² υποστήριξε ότι η ένδεια μιας μικρής Ιταλικής πόλης στα νότια προήλθε από το κυρίαρχο ήθος του ανήθικου οικογενειοκρατισμού. Με τους τρέχοντες όρους, οι κοινωνικές και πολιτικές παθολογίες στην πόλη αποδόθηκαν στα χαμηλά επίπεδα κοινωνικού κεφαλαίου. Τέτοιες αξιώσεις παραλληλίζουν τα προηγούμενα επιχειρήματα που συνδέουν τον πολιτικό πολιτισμό με την ανάπτυξη και την κρατική απόδοση.

1.3 Διαστάσεις και μορφές

Το κοινωνικό κεφάλαιο είναι πολυδιάστατο και η κάθε διάστασή του συμβάλλει, στο νόημα του κοινωνικού κεφαλαίου, αν και κάθε μία από μόνες της δεν είναι δυνατόν, να εξηγήσει πλήρως την έννοιά του. Οι κυριότερες διαστάσεις του είναι οι εξής:⁴³ 1) η εμπιστοσύνη 2) κανόνες και νόρμες ελέγχουν την κοινωνική δράση 3) τύποι κοινωνικής αλληλεπίδρασης 4) πηγές κοινωνικών δικτύων 5) άλλα χαρακτηριστικά κοινωνικών δικτύων.

Άλλοι συγγραφείς έχουν αναγνωρίσει διαφορετικές διαστάσεις όπως για παράδειγμα ο Liu και ο Besser (2003)⁴⁴ οι οποίοι αναγνώρισαν 4 διαστάσεις κοινωνικού κεφαλαίου : ανεπίσημοι κοινωνικοί δεσμοί, επίσημοι κοινωνικοί δεσμοί, εμπιστοσύνη και νόρμες συλλογικής δράσης.

Ο Narayan και ο Cassidy (2001)⁴⁵ αναγνώρισαν το εύρος των διαστάσεων που αναλύονται παρακάτω:

1) Χαρακτηριστικά ομάδων

- α) αριθμός μελών
- β) οικονομικοί συνεισφορά
- γ) συχνότητα συμμετοχής
- δ) συμμετοχή στην λήψη αποφάσεων
- ε) ετερογένεια μελών
- στ) πηγές χρηματοδότησης της ομάδας

---

⁴¹ βλ. Putnam, R.D. (2002)

⁴² βλ. Banfield, E.G. (1958)

⁴³ βλ. Coleman (1990)

⁴⁴ βλ. Liu and Besser (2003)

⁴⁵ βλ. D Narayan and M Cassidy (2001)

2) Γενικευμένες Νόρμες

- α) αλληλοβοήθεια μεταξύ των ατόμων
- β) εμπιστοσύνη μεταξύ των ατόμων
- γ) δικαιοσύνη μεταξύ των ατόμων

3) Ομαδικότητα

- α) πόσο καλά τα πάνε μεταξύ τους οι άνθρωποι
- β) η ομαδικότητα των ατόμων

4) Καθημερινή κοινωνικότητα

5) Γειτονικές σχέσεις

- α) το να ζητάς από ένα γείτονα να νοιαστεί για ένα άρρωστο παιδί.
- β) το να ζητάς βοήθεια για τον εαυτό σου εάν είσαι άρρωστος.

6) Εθελοντισμός

- α) αν είσαι εθελοντής
- β) προσδοκίες του να είσαι εθελοντής
- γ) άσκηση κριτικής για το εάν δεν είσαι εθελοντής
- δ) δίκαιη συνεισφορά στην γειτονιά
- ε) εάν έχεις βοηθήσει κάποιον

7) Εμπιστοσύνη

- α) εμπιστοσύνη στην οικογένεια
- β) εμπιστοσύνη σε άτομα στην γειτονιά
- γ) εμπιστοσύνη σε άτομα από άλλες φυλές
- δ) εμπιστοσύνη σε ιδιοκτήτες επιχειρήσεων
- ε) εμπιστοσύνη στους κυβερνητικούς
- στ) εμπιστοσύνη σε δικαστές, δικαστήρια και αστυνομία
- ζ) εμπιστοσύνη σε τοπικές αυτοδιοικήσεις
- η) εμπιστοσύνη σε παρόχους κυβερνητικών υπηρεσιών

Ο Woolcock⁴⁶ καθόρισε τέσσερις διαστάσεις κοινωνικού κεφαλαίου σε δύο ομάδες αντίθετων εννοιών : α) η ενσωμάτωση και η αυτονομία και β) το μάκρο και μικρο επίπεδο.

1.3.1 Επίπεδα όπου εντοπίζεται το κοινωνικό κεφάλαιο

Το κοινωνικό κεφάλαιο εντοπίζεται στο επίπεδο των ατόμων, σε ανεπίσημες κοινωνικές ομάδες , σε επίσημους οργανισμούς, στην κοινότητα, σε εθνικές ομάδες και εθνότητες.⁴⁷ Ο Kilby⁴⁸ αναφέρει ότι το κοινωνικό κεφάλαιο υπάρχει σε επίπεδα ή κλίμακες, εάν κάποιος νιώθει ότι ανήκει στην οικογένεια, στην κοινότητα, στο επάγγελμα, στην χώρα κτλ.

Η κατηγοριοποίηση σε μικρο (άτομα) , μέσο (ομάδα), και μάκρο (κοινότητα) είναι χρήσιμες έννοιες για την ανάλυση του κοινωνικού κεφαλαίου. Τα αγαθά που παράγονται από το κοινωνικό κεφάλαιο μπορούν να παρουσιαστούν σε διαφορετικά επίπεδα κοινωνικών δομών σύμφωνα με τον Paxton.⁴⁹ Μπορεί να είναι ένα ιδιωτικό αγαθό ή δημόσιο αγαθό, ανάλογα το επίπεδο.

1.3.2 Τύποι του κοινωνικού κεφαλαίου

Προσπάθειες για μια πιο ενδελεχή κατανόηση του κοινωνικού κεφαλαίου, είχαν ως αποτέλεσμα πολλοί συγγραφείς να εντοπίσουν, διαφορετικούς τύπους και χαρακτηριστικά, με τα ποιο συνηθισμένα να είναι διακρίσεις σε δομικά και γνωστικά καθώς και ο τύπος μεταξύ δεσμών και αλληλεπιδράσεων.

Λέγοντας δομικός τύπος εννοείται η λειτουργία και ανάπτυξη του κοινωνικού κεφαλαίου η οποία στηρίζεται και βασίζεται στις κοινωνικές- κοινοτικές δομές και στο ήδη υπάρχον σύστημα δικτύων και ομάδων της κοινότητας και λιγότερο στην γνώση και εμπειρία των ανθρώπων –μελών της κοινωνίας, όπως συμβαίνει στον λεγόμενο γνωστικό τύπο ,όπου στηρίζεται περισσότερο στην προσπάθεια που καταβάλουν τα μέλη της κοινότητας και τις γνώσεις που αυτοί έχουν αποκτήσει με τον καιρό. Θα πρέπει δε να σημειωθεί το αυτονόητο ,ότι δεν θα μπορέσουμε να έχουμε ανάπτυξη του κοινωνικού κεφαλαίου εάν δεν υφίσταται και οι δύο τύποι και εάν φυσικά αυτοί δεν <<συνεργάζονται>> δεν υπάρχει δηλαδή η σύμπτυξη αυτών των δύο.

---

⁴⁶ βλ. Woolcock , M. (1998)

⁴⁷ βλ. Coleman (1988)

⁴⁸ βλ. Kilby, P. (2002)

⁴⁹ βλ. Paxton, P. (1999)

Ο Aldridge και ο Halpern⁵⁰ (2002) ανέφεραν ότι οι θεσμοί είναι οριζόντιοι μεταξύ των ατόμων σε μια κοινότητα και οι δεσμοί είναι κάθετοι, μεταξύ των κοινοτήτων. Ακόμα οι δεσμοί κοινωνικού κεφαλαίου εντοπίζονται μεταξύ ατόμων που ζουν στις ίδιες ή σε κοντινές κοινότητες. Επίσης υπάρχουν οι αλληλεπιδράσεις κοινωνικού κεφαλαίου που βρίσκονται σε άτομα και οργανισμούς που είναι περισσότερο μετακινούμενοι.

1.4 Κοινωνικά δίκτυα

Η ανάλυση των κοινωνικών δικτύων μελετά σε γενικές γραμμές τη συμπεριφορά του ατόμου στο μικροεπίπεδο, τη δομή των δικτύων στο μακροεπίπεδο και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των δύο. Η ανάλυση των δομών αλληλεπίδρασης που περιλαμβάνεται στην κοινωνική ανάλυση δικτύων είναι ένα σημαντικό στοιχείο στην ανάλυση της σύνδεσης μικρο και μακρο επιπέδου.⁵¹ Σε αυτό βοηθάει και ο τρόπος με τον οποίο η μεμονωμένη συμπεριφορά και τα κοινωνικά φαινόμενα συνδέονται το ένα με το άλλο. Σε αυτήν την προοπτική, τα κοινωνικά δίκτυα είναι η αιτία και το αποτέλεσμα της μεμονωμένης συμπεριφοράς. Τα κοινωνικά δίκτυα παρέχουν και περιορίζουν τις ευκαιρίες των μεμονωμένων επιλογών, ενώ συγχρόνως τα άτομα αρχίζουν, κατασκευάζουν, διατηρούν, και διαχωρίζουν τις σχέσεις.⁵² Με αυτόν τον τρόπο καθορίζουν τη σφαιρική δομή του δικτύου. Εντούτοις, η δομή των δικτύων σπάνια κατασκευάζεται συνειδητά από τα άτομα. Είναι συχνά η απρομελέτητη επίδραση των μεμονωμένων ενεργειών και μπορεί υπό αυτήν τη μορφή να κληθεί αυθόρμητη αντίδραση.⁵³

Το κοινωνικό κεφάλαιο δίνει στα άτομα πρόσβαση σε πόρους άλλων ατόμων του δικτύου, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την πραγματοποίηση των στόχων τους.⁵⁴ Το μέγεθος του κοινωνικού κεφαλαίου εξαρτάται από την ποσότητα αυτών των πόρων, των οποίων η αξία τους για την πραγματοποίηση του στόχου του ατόμου, εξαρτάται από τον βαθμό προθυμίας των άλλων να κινητοποιηθούν.⁵⁵ Η αξία των πόρων για το άτομο εξαρτάται έντονα από τη λειτουργική αλληλεξάρτηση, την προθυμία των άλλων να κινητοποιήσουν πόρους για άτομό τους σύμφωνα με την αντίληψή τους για την αλληλεξάρτηση (δηλ., η γνωστική εξάρτηση).⁵⁶ Οι διαφορές στη λειτουργική και

⁵⁰ βλ. Aldridge St. & Halpen D., (2002)

⁵¹ βλ. (Lin 1982, Coleman 1990, Burt 1992)

⁵² βλ. (Flap 1999)

⁵³ βλ. Coleman (1990)

⁵⁴ βλ. Inglehart, R. (1997)

⁵⁵ βλ. (Flap 1999)

⁵⁶ βλ. Burt (1992)

γνωστική αλληλεξάρτηση εξηγούν γιατί ορισμένοι ερευνητές υπογραμμίζουν άλλες δομές και θέσεις δικτύων που συμβάλλουν στο κοινωνικό κεφάλαιο ενός ατόμου. Παραδείγματος χάριν, ο Coleman,⁵⁷ τονίζει τη σημασία των μεγάλων και αλληλέγγυων δικτύων στη μελέτη των σχολικών κοινοτήτων .

Τα μεγάλα και αλληλέγγυα δίκτυα παράγουν κοινές πληροφορίες, υψηλή διαφάνεια, και κοινούς κανόνες στην κοινότητα. Ο Burt⁵⁸, από την άλλη, τονίζει τη σημασία των μοναδικών και ισότιμων σχέσεων για την απόκτηση πληροφοριών στις οργανώσεις, δίνοντας στα άτομα μια καλύτερη πιθανότητα να βρουν πιο δημιουργικές λύσεις για τα προβλήματά τους και έτσι καλύτερες ευκαιρίες για καριέρα. Οι λειτουργικές και γνωστικές αλληλεξαρτήσεις διαφέρουν ιδιαίτερα μεταξύ των ισχυρών και αδύνατων δεσμών.⁵⁹ Οι ισχυροί δεσμοί έχουν αξία από μόνοι τους, όσον αφορά την εξέλιξη και λειτουργία των δικτύων στην κοινότητα.

Η αξία των δεσμών είναι υπολογισμένη με βάση το άλλο άτομο ως πρόσωπο και την ποιότητα της σχέσης με εκείνο το άτομο. Οι δεσμοί οικογένειας και φιλίας είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων σχέσεων.⁶⁰ Οι ισχυροί δεσμοί τείνουν να είναι αμοιβαίοι, μεταβατικοί, και συγκεντρωτικοί. Οι ισχυροί δεσμοί δίνουν μια αίσθηση ότι τα άτομα ανήκουν σε μια ομάδα και ότι η ομάδα αυτή έχει συχνά την προτεραιότητα επάνω από τα άτομα και τις μεμονωμένες σχέσεις τους.⁶¹ Η δημιουργία της αρνητικής στάσης μιας ομάδας απέναντι σε άλλες ομάδες, βοηθά συχνά να ενισχυθεί η υπεροχή της ομάδας, η οποία μπορεί να δώσει ισχυρές αρνητικές εικόνες για την κοινωνία συνολικά (π.χ οι συμμορίες και άλλες εγκληματικές οργανώσεις). Οι αδύνατοι δεσμοί είναι πολύτιμες μακροπρόθεσμες σχέσεις αλλά η αξία τους είναι πρώτιστα οργανική, σχετικοί με τους υψηλότερους διαταγμένους στόχους, στόχοι οι οποίοι είναι τοποθετημένοι όχι πρώτιστα στη σχέση ή στα άτομα . Οι αδύνατοι δεσμοί τείνουν να είναι λιγότερο συγκεντρωμένοι. Η ομάδα είναι λιγότερο κυριαρχική και συχνά αόριστα μόνο δοσμένη. Στην ομάδα επικρατεί η αλληλεγγύη βασισμένη σε κανόνες δικαιοσύνης.⁶²

Το γεγονός ότι τα κοινωνικά δίκτυα δημιουργούν όρους για συνεργασία μέσω των πληροφοριών και της καθιέρωσης οφείλεται στις διαδικασίες ανταλλαγής που δημιουργούν καταστάσεις κυριαρχίας .⁶³ Σημαντικά οφέλη αφορούν τις δυνατότητες των κοινωνικών δραστών να μπορούν να αποκλείουν άλλους. Η θεωρία δικτύων ανταλλαγής

---

⁵⁷ βλ. Coleman (1990)

⁵⁸ βλ. Burt (1992)

⁵⁹ βλ. Granovetter, M. (1973)

⁶⁰ βλ. Granovetter, M. (1973)

⁶¹ βλ. Putnam, R.D., Feldstein, L. (2003)

⁶² βλ. Uslaner, E. (2002)

⁶³ βλ. Homans, G. (1961)

επεξηγεί ότι τα αποτελέσματα των δομών δικτύων είναι εξειδικευμένα και δεν μπορούν να γενικευτούν χωρίς να λάβουμε υπόψιν το πλαίσιο και την ουσία .

Από αυτήν την προοπτική προκύπτει ότι ο διαχωρισμός των ιδιωτικών πόρων, είναι η κύρια κατάσταση που εξετάζει η θεωρία δικτύων ανταλλαγής. Η ολοκλήρωση της θεωρίας ανταλλαγής και των κοινωνικών δικτύων έχει αποδειχθεί επίσης πολύ επιτυχής στον τομέα των πολιτικών δικτύων. Τα περισσότερα από αυτά τα πρότυπα στηρίζονται στο κοινωνικό πρότυπο ανταλλαγής του Coleman και περιορίζουν τις ανταλλαγές σε σχέσεις δικτύων επιρροής .⁶⁴

Τα περισσότερα κοινωνικά μέτρα δικτύων αρχίζουν από μια αντιπροσώπευση των σημείων και των γραμμών. Τα σημεία αντιπροσωπεύουν συνήθως τα άτομα ή άλλους κοινωνικούς δράστες όπως οι οργανώσεις ή οι θέσεις στις οργανώσεις. Οι γραμμές αντιπροσωπεύουν τις σχέσεις μεταξύ των κοινωνικών δραστών. Οποιοσδήποτε τύπος δυαδικής σχέσης μπορεί να αντιπροσωπευθεί. Ο πιο κοινός από αυτούς είναι η επικοινωνία, οι επιλογές φιλίας, οι συμβουλές, η εμπιστοσύνη, η επιρροή, και οι σχέσεις ανταλλαγής. Οι περισσότερες από αυτές τις σχέσεις δεν είναι απαραίτητως αμοιβαίες .⁶⁵

Στην εξέλιξη δικτύων, δύο διαδικασίες πραγματοποιούνται ταυτόχρονα. Αφ' ενός, α) οι κοινωνικοί δράστες διαμορφώνουν το δίκτυο με την έναρξη, την κατασκευή, τη διατήρηση, και το διαχωρισμό των σχέσεων. Αφ' ετέρου, β) οι ιδιότητες (συμπεριφορά, απόψεις, τοποθετήσεις) των κοινωνικών δραστών διαμορφώνονται εν μέρει από τις σχέσεις τους.

Ο Holland και ο Leinhardt⁶⁶ εισήγαγαν τις διαδικασίες του Markov ως γενικό πλαίσιο για τα πιθανολογικά πρότυπα της εξέλιξης δικτύων. Η βασική ιδέα των προτύπων του Markov είναι να κατανοηθεί η κοινωνική δομή δικτύων ως η μεταβολή από μια κατάσταση σε άλλη κατά τη διάρκεια του χρόνου.

Το δίκτυο και η πολιτισμική ποικιλία είναι χρήσιμες πηγές για το κοινωνικό κεφάλαιο και συσχετίζονται με την κοινωνικοοικονομική θέση, όπου ως εκ τούτου και οι δύο μπορούν να φανούν ως μορφές κοινωνικού και πολιτιστικού κεφαλαίου. Η φύση του κοινωνικού και πολιτιστικού κεφαλαίου εξαρτάται από το ευρύτερο δομικό πλαίσιο, και ως εκ τούτου ποικίλλει μέσα στο χρόνο και στο χώρο. Δεδομένου ότι οι άνθρωποι μαθαίνουν και χρησιμοποιούν τον πολιτισμό μέσα από κοινωνικές σχέσεις, η ανάλυση δικτύων έχει πολλά να προσφέρει στην κοινωνιολογία του πολιτισμού.

Η ποικιλία στο δίκτυο ενός προσώπου συσχετίζεται με την ποικιλία στον πολιτισμό αυτού του προσώπου. Η ποικιλία δικτύων σημαίνει πολλά διαφορετικά είδη

---

⁶⁴ βλ. Coleman (1990)

⁶⁵ βλ. Sandefur, R.L., Laumann, E.O. (1998)

⁶⁶ βλ. Holland P W, Leinhardt S (1975)

ανθρώπων. Η πολιτιστική ποικιλία σημαίνει το να γνωρίζεις για πολλές μορφές και είδη πολιτισμού. Κάθε είδος ποικιλίας ενισχύει το άλλο. Από την μια άνθρωποι με ένα ευρύ φάσμα πολιτισμικών προτιμήσεων και γνώσεων, μπορούν εύκολα να βρουν κάτι από κοινού με πολλά διαφορετικά είδη ανθρώπων και τα κοινά ενδιαφέροντα αυτά να γίνουν ελκυστικά, έτσι ούτως ώστε οι τόσο πολιτιστικά διαφοροποιημένοι άνθρωποι να κάνουν νέους γνωστούς και φίλους διαφόρων πολιτισμικών υποβάθρων. Έτσι η ποικιλομορφία δικτύων πρέπει να είναι κάποιο είδος ποικιλίας που οδηγεί στην επαφή με τους διαφορετικούς πολιτισμούς και η πολιτιστική ποικιλία πρέπει να συμπεριλάβει μορφές πολιτισμού, δημοφιλείς σε ανθρώπους από διαφορετικές κοινωνικές θέσεις. Αυτό είναι πάντα δυνατό επειδή τα όρια μεταξύ των διαφορετικών κοινωνικών θέσεων αναπτύσσονται και διατηρούν τις υποπολιτισμικές διαφορές.

Η έρευνα μέχρι τώρα για την ποικιλία δικτύων έχει εστιάσει στο βαθμό στον οποίο ένα πρόσωπο έχει επαφές με πολλά διαφορετικά επαγγέλματα. Λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία της εργασίας στις σύγχρονες κοινωνίες και τις γνωστές διασυνδέσεις μεταξύ του επαγγέλματος και της προτίμησης, αυτό είναι ένα χρήσιμο παρότι ημιτελές σημείο αφετηρίας.⁶⁷ Οι λόγοι για τις επαγγελματικές διαφορές στον πολιτισμό αφορούν την πολιτισμική επιλογή του να μπορούν να επιλέξουν ένα επάγγελμα. Ακόμα η εκπαίδευση είναι ένας ισχυρός προάγγελος των προτιμήσεων, είναι επίσης και ισχυρός προάγγελος του είδους εργασίας που οι άνθρωποι θα επιλέξουν.

Για τη Γαλλία, ο Bourdieu⁶⁸ υποστηρίζει ότι ο πολιτισμός των ανώτερων τάξεων επικρατεί ως ο πιο διακεκριμένος πολιτισμός. Οι άνθρωποι με την υψηλότερη θέση οικογενειακού υπόβαθρου αποκτούν τους υψηλότερους πολιτισμικούς πόρους και αυτοί οι πόροι τους βοηθούν για να πετύχουν στο σχολείο και στην εργασία. Αυτές οι επιτυχίες ενισχύουν τα πολιτισμικά πλεονεκτήματα. Άνθρωποι με υψηλότερη κοινωνικά θέση όχι μόνο έχουν εκλεπτισμένες επιθυμίες, αλλά περιφρονούν και απορρίπτουν τις προτιμήσεις εκείνων με χαμηλότερη κοινωνική θέση. Ο Bourdieu⁶⁹ έχει λιγότερα να αναφέρει για το πώς τα δίκτυα συσχετίζονται με την κοινωνική θέση, αλλά τείνει να υπογραμμίσει το βαθμό στον οποίο οι άνθρωποι συνδέονται με άλλους, του ίδιου πολιτιστικού επιπέδου. Ακόμα προτείνει ότι η κοινωνική θέση συσχετίζεται με τη θέση των επαφών κάποιου καθώς και με τη θέση του πολιτισμού κάποιου. Το πρότυπο του Bourdieu υπονοεί ότι ο πολιτισμός ταξινομείται σαφώς ανά θέση και ότι οι ανώτεροι κοινωνικά άνθρωποι έχουν υψηλότερο πολιτισμό, όπως επίσης το ότι αυτοί

---

⁶⁷ βλ. Burt, R.S. (2000)

⁶⁸ βλ. Bourdieu, P. (1986)

⁶⁹ βλ. Bourdieu P (1984)

απορρίπτουν τα άτομα χαμηλότερης κοινωνικής τάξης.⁷⁰ Ο Peterson και ο Kern υποστηρίζουν ότι αυτός ο <<ελίτισμός>> και αυτή η υπεροψία μπορεί να είχαν επικρατήσει στη Βόρεια Αμερική έναν αιώνα πριν, όταν το χρησιμοποίησαν οι ανώτερες κοινωνικά ομάδες και χρησιμοποίησαν αυτήν τους την θέση για να διακριθούν από τα φιλόδοξα κύματα των ατόμων με χαμηλότερη κοινωνικά θέση, που ήθελαν να εισχωρήσουν στην ομάδα τους, αλλά αυτό δεν ισχύει πια.⁷¹

Τα άτομα που προέρχονται από χαμηλότερη κοινωνική θέση προτιμούν συχνά ένα είδος μουσικής, ενώ οι άνθρωποι ανώτερης κοινωνικής θέσης, συμπαθούν πολλά είδη.⁷² Ομοίως, ο Erickson⁷³ διαπίστωσε ότι οι ανώτερης κοινωνικής θέσεις άνθρωποι ξέρουν περισσότερα για κάθε ένα από διάφορα είδη, είτε αυτό αφορά την μουσική είτε αυτό αφορά την τέχνη γενικότερα ή τον αθλητισμό.

1.5 Αίσθημα του ανήκειν.

Το αίσθημα του ανήκειν είναι η ενσυνείδητη συμμετοχή στην κοινότητα, που συνοδεύεται από αίσθημα εμπιστοσύνης, η διαμόρφωση μιας κοινωνικής δικτύωσης, δηλαδή η ανάπτυξη ενός δικτύου δεσμών διαφορετικής έντασης μεταξύ των μελών, η οποία καταδεικνύεται και από τον τρόπο με τον οποίο τα μέλη αλληλεπιδρούν και μοιράζονται κοινούς πόρους (πηγές, δεδομένα, σχόλια, συμβουλές).⁷⁴ Η διαμόρφωση κοινού λόγου μεταξύ των μελών, δηλαδή ύφους και ορολογίας, συντομεύσεων επικοινωνίας και γενικά κοινού κώδικα.⁷⁵ Η εμφάνιση κάποιων μορφών κοινωνικού ελέγχου, κυρίως με σκοπό την αποτροπή ανεπιθύμητων συμπεριφορών, είτε με έλεγχο από τον συντονιστή, ο οποίος μεριμνά για την τήρηση των κανόνων, είτε μέσω προτύπων συμπεριφοράς που επιβάλλονται εσωτερικά, από τα ίδια τα μέλη της ομάδας. Η χαρακτηριστική «πορεία» που διανύουν τα μέλη της κοινότητας, η οποία ξεκινά από την απόδειξη του γνήσιου ενδιαφέροντός τους για την κοινότητα και καταλήγει στην ενεργό συμμετοχή και στην προαγωγή των σκοπών της κοινότητας.⁷⁶ Η καθημερινή ζωή των ατόμων κυλά στον πολιτισμικό χώρο της μικρής ή μεγαλύτερης κοινότητας στην οποία εντάσσεται. Οι βιωματικές εμπειρίες, οι κανόνες, οι αξίες και οι προσδοκίες που χαρακτηρίζουν την κοινότητα διαμορφώνονται και προσλαμβάνονται μέσα σε αυτόν τον χώρο πραγματικό και ιδεατό. Ο κοινός πολιτισμικός χώρος είναι και αυτός ένα

⁷⁰ βλ. Bourdieu P (1984)

⁷¹ βλ. Peterson R A, Kern R M (1996)

⁷² βλ. Peterson R A, Kern R M (1996)

⁷³ βλ. Erickson B (1996)

⁷⁴ βλ. Coleman, J. (1988)

⁷⁵ βλ. Burt, R.S. (2000)

⁷⁶ βλ. Burt, R.S. (2000)

στοιχείο που κρατάει την κοινότητα ενωμένη και συμβάλλει ώστε να αναπτυχθεί μεταξύ των μελών της έντονα το αίσθημα του ανήκειν.⁷⁷

Το να έχεις μια ισχυρή αίσθηση του ανήκειν είναι επακόλουθο των δυνατών κοινωνικών δικτύων, το οποίο ως επακόλουθο προάγει τα συναισθήματα της αλληλεγγύης. Η εμπιστοσύνη σε δημόσιους θεσμούς, οργανώσεις και πολιτικές είναι σημαντική για μια υγιή δημοκρατία. Η εμπιστοσύνη στους άλλους είναι ζωτική, για μια αποδοτική συνεργασία, επικοινωνία και θετικές σχέσεις. Τα κοινωνικά δίκτυα μπορούν να δημιουργήσουν την αίσθηση του ανήκειν σαν αλληλεπίδραση μεταξύ ανθρώπων χτίζοντας κοινότητες και μια αίσθηση διασύνδεσης. Η αλληλεπίδραση χτίζει εμπιστοσύνη μεταξύ αγνώστων και μπορεί να οδηγήσει σε κοινές αξίες και προσδοκίες, διευρύνοντας έτσι την ταυτότητα ενός ατόμου και το αίσθημα αλληλεγγύης με τους άλλους. Έτσι το αίσθημα του ανήκειν μπορεί να είναι δείκτης της αλληλεπίδρασής μας με τους άλλους.

Η αίσθηση του ανήκειν είναι ένα συναισθηματικό που έχουν τα μέλη που θέλουν να ανήκουν κάπου, ένα συναισθηματικό πολύ σημαντικό για τα μέλη αυτά και για τις ομάδες, αλλά και μια κοινή πίστη που τα μέλη χρειάζονται για να παραμείνουν ενωμένα μεταξύ τους.

O McMillan και ο Chavis⁷⁸ πρότειναν ότι η αίσθηση του ανήκειν συντίθεται από τα παρακάτω τέσσερα στοιχεία:

1.5.1. Συμμετοχή σε κοινότητα

Η πρώτη όψη του αισθήματος του ανήκειν είναι η συμμετοχή σε μια κοινότητα, η οποία περιλαμβάνει πέντε διαστάσεις :α) όρια β) συναισθηματική ασφάλεια γ) αίσθημα του ανήκειν και αναγνώριση δ) προσωπική επένδυση ε) κοινό σύστημα αξιών και συμβόλων.

Τα όρια καθορίζονται από πράγματα όπως η γλώσσα, η ενδυμασία, τα οποία καθορίζουν το ποιος ανήκει και ποιος όχι. Ειδικά σε ομάδες που έχουν όρια τα οποία δεν είναι διακριτά, τα έξω από την ομάδα μέλη θα είναι περισσότερο απομονωμένα. Τα όρια είναι το πιο δύσκολο κομμάτι στο να ανήκει κάποιος σε μια κοινότητα, οργάνωση ή οπουδήποτε, διότι καθορίζουν τον τρόπο λειτουργίας και δράσης μέσα σε αυτήν.

Οι άλλες τέσσερις διαστάσεις της συμμετοχής που είναι η συναισθηματική ασφάλεια (θα πρέπει να νιώθει κανείς αρκετά ασφαλείς στην ομάδα, ώστε να θελήσει να αποκαλύψει τα συναισθήματά του στην ομάδα). Το αίσθημα του ανήκειν και η

⁷⁷ βλ. Putnam, R.D. (2002)

⁷⁸ βλ. McMillan, D.W., & Chavis, D.M. (1986)

αναγνώριση (προσδοκίες που απορρέουν από την πίστη ότι θα ανήκω και θα είμαι αποδεκτός από την κοινότητα). Προσωπική επένδυση (ο χρόνος που αφιερώνει κανείς στην ομάδα και η πίστη που δείχνει σε αυτήν). Τέλος ένα κοινό σύστημα αξιών και συμβόλων το οποίο απορρέει μέσα από τα θέλω και την λειτουργία της κοινότητας. Διάφορες σημαντικές λειτουργίες που έχουν τα σύμβολα σε ένα αριθμό κοινωνικών επιπέδων ,είναι για παράδειγμα ,στο επίπεδο γειτονίας τα σύμβολα μπορεί να αφορούν το όνομά της,το επίσημο έμβλημά της ή σε ένα αρχιτεκτονικό χαρακτηριστικό. Στο επίπεδο του έθνους τα σύμβολα μπορεί να είναι η σημαία, η εθνική γλώσσα , η θρησκεία και ο αθλητισμός.

1.5.2. Επιρροή.

Ο McMillan & Chavis (1986)⁷⁹ αναφέρουν ότι η επιρροή σε μια κοινότητα είναι αμφίδρομη . Τα μέλη μιας ομάδας πρέπει να νιώθουν την δύναμη ότι έχουν επιρροή πάνω στην λειτουργία της ομάδας (αλλιώς δεν θα έχουν κίνητρο να συμμετέχουν) και η συνοχή της ομάδας εξαρτάται από το κατά πόσο η ομάδα έχει επιρροή πάνω στα μέλη της .

Άνθρωποι που αναγνωρίζουν ότι οι ανάγκες, οι αξίες και οι αντιλήψεις των άλλων, είναι σημαντικές για αυτούς , είναι συνήθως τα μέλη με την μεγαλύτερη επιρροή σε μια ομάδα. Ενώ εκείνοι που πάντα προσπαθούν να επηρεάσουν και να ελέγξουν τους άλλους και δεν δίνουν σημασία στις επιθυμίες και στις απόψεις των άλλων είναι συνήθως τα λιγότερο ισχυρά μέλη.

Ο McMillan συζητά αυτό το στοιχείο πρώτιστα από τη σκοπιά «της εμπιστοσύνης» επισημαίνοντας ότι είναι το εμφανές συστατικό στην επιρροή (1996:σελ. 318). Συνοψίζει επίσης την προηγούμενη συζήτηση του ρόλου της δύναμης και της επιρροής εντός μιας κοινότητας σε μια ενιαία πρόταση: «Αυτή η διαδικασία (της αμφίδρομης επιρροής) εμφανίζεται συγχρόνως επειδή η τάξη, η αρχή, και η δικαιοσύνη δημιουργούν σε μια κοινότητα, την ατμόσφαιρα για την ανταλλαγή της δύναμης» (1996: σελ. 319).

1.5.3 Ολοκλήρωση και εκπλήρωση των αναγκών

Ο McMillan & Chavis υιοθετούν τη λέξη «ανάγκες», που σημαίνει κάτι περισσότερο από την απλή επιβίωση και άλλες παρόμοιες ανάγκες υπό αυτήν τη μορφή

---

⁷⁹ βλ. McMillan, D.W., & Chavis, D.M. (1986)

(βιοτικές ανάγκες), αλλά που περιλαμβάνουν επίσης αυτή που επιδιώκεται και εκτιμείται (ψυχολογικές ανάγκες). Τα μέλη των ομάδων φαίνονται να ανταμείβονται με διάφορους τρόπους για την συμμετοχή τους σε αυτήν . Η έρευνα αποδεικνύει ότι αυτό θα συμπεριλάμβανε την κατάσταση του να είσαι μέλος όπως επίσης και τα οφέλη που μπορεί να παρουσιαστούν από την ικανότητα των άλλων μελών. Οι «κοινές αξίες» που υπάρχουν σε μια κοινότητα και διαμορφώνονται από αυτήν, μπορεί να δώσουν κατεύθυνση στο ζήτημα των αναγκών πέρα από την επιβίωση.

1.5.4 Κοινή συναισθηματική σύνδεση

Ο McMillan & Chavis⁸⁰ συνοψίζοντας αναφέρονται στην κοινή συναισθηματική σύνδεση που περιλαμβάνει τον ισχυρισμό ότι «φαίνεται να είναι το οριστικό στοιχείο για την αληθινή κοινότητα» (1986: σελ. 14). Αναφέρουν το ρόλο της κοινής ιστορίας (συμμετοχή ή τουλάχιστον προσδιορισμός από αυτό).Ο McMillan προσθέτει ότι η «κοινή ιστορία γίνεται η ιστορία της κοινότητας που συμβολίζεται στην τέχνη» (σε μία ευρεία έννοια)(1996:σελ.322). Οι McMillan & Chavis απαριθμούν επτά σημαντικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα της κοινής συναισθηματικής σύνδεσης.

α. Υπόθεση επαφών. Η μεγαλύτερη προσωπική αλληλεπίδραση αυξάνει την πιθανότητα ότι οι άνθρωποι θα αποκτήσουν στενές σχέσεις.

β. Ποιότητα της αλληλεπίδρασης.

γ. Περάτωση στα γεγονότα. Η διαφορούμενη αλληλεπίδραση και οι εκκρεμείς στόχοι εμποδίζουν τη συνοχή της ομάδας.

δ. Κοινές εμπειρίες . Η αυξανόμενη σημασία ενός κοινού γεγονότος (πχ. κρίσεις) διευκολύνει την ανάπτυξη δεσμού στην ομάδα.

ε. Επένδυση. Η κοινότητα γίνεται σημαντικότερη σε κάποιον που έχει δώσει τον περισσότερο χρόνο και ενέργειά του σε αυτήν.

---

⁸⁰ βλ. McMillan, D.W., & Chavis, D.M. (1986)

στ. Επίδραση της τιμής και της ταπεινώσης στα κοινοτικά μέλη. Κάποιος που έχει ανταμειφθεί μέσα σε μια κοινότητα αισθάνεται περισσότερο γοητευμένος σε εκείνη την κοινότητα, και εάν ταπεινώνεται αισθάνεται λιγότερη έλξη για αυτήν.

1.6 Αίσθημα εμπιστοσύνης

Η εμπιστοσύνη επιτρέπει την ανάληψη ρίσκου, όταν υπάρχει η πεποίθηση ότι οι άλλοι θα αντιδράσουν θετικά και υποστηρικτικά ή τουλάχιστον δεν θα υπονομεύσουν την πρωτοβουλία.⁸¹ Εμπιστοσύνη είναι η προσδοκία που γεννάται στο πλαίσιο μιας οργάνωσης για κανονική, έντιμη και συντροφική συμπεριφορά, από τα άλλα μέλη της οργάνωσης, στη βάση κοινών κανόνων.⁸² Στο επίπεδο της ομάδας συνεπώς, όσο μεγαλύτερη κοινωνική συναίνεση υπάρχει (δηλαδή μεγαλύτερη εμπιστοσύνη μεταξύ των μελών), τόσο μεγαλύτερη θα είναι η πρόοδος και η λειτουργικότητα της. Τα άτομα παρέχουν υπηρεσίες στους άλλους ή ενεργούν προς όφελος άλλων με προσωπικό κόστος, προσδοκώντας, γενικώς και αορίστως, ότι θα υπάρξει ανταπόδοση σε κάποιο απροσδιόριστο χρόνο στο μέλλον, όταν οι ίδιοι θα το χρειάζονται.⁸³

Η έννοια της εμπιστοσύνης στη σύγχρονη κοινωνιολογία έχει τις ρίζες της έννοιας της εμπιστοσύνης στη φιλοσοφία, τη θεολογία, την κοινωνικοπολιτική σκέψη, και την ηθική.⁸⁴ Κατά τον Niklas Luhmann⁸⁵ το φαινόμενο της εμπιστοσύνης οφείλεται στην αυξανόμενη πολυπλοκότητα, και αβεβαιότητα της σύγχρονης κοινωνίας. Για πρώτη φορά, υπήρξε μια πρόταση ότι η εμπιστοσύνη δεν είναι ένας ξεπερασμένος πόρος χαρακτηριστικός της παραδοσιακής κοινωνίας, αλλά ακριβώς το αντίστροφο.

Το 1988, ο Diego Gambetta συγκέντρωσε διάφορους συντάκτες που εξετάζουν την εμπιστοσύνη και τη δυσπιστία στις διάφορες περιοχές, από διάφορες προοπτικές και αργότερα ο ίδιος παρουσίασε την ανάλυση της εμπιστοσύνης στις κλειστές, αποκλειστικές κοινότητες, όπως η μαφία.⁸⁶ Ο Coleman⁸⁷ παρείχε μια υποδειγματική ανάλυση της εμπιστοσύνης ως μια καθαρώς λογική συναλλαγή, στα πλαίσια της θεωρίας επιλεκτικής λογικής. Από μια μακροκοινωνιολογική προοπτική ο Anthony Giddens⁸⁸ όρισε την εμπιστοσύνη ως χαρακτηριστικό γνώρισμα του πρόσφατου νεωτερισμού, διαμορφώνοντας στα θέματα του Luhmanian την προοπτική της πολυπλοκότητας, της

---

⁸¹ βλ. Bruni, L., Sugden, R. (2000)

⁸² βλ. Uslaner, E. (2000)

⁸³ βλ. Alesina, A., La Ferrara, E. (2002)

⁸⁴ βλ. Silver A (1985)

⁸⁵ βλ. Luhmann N (1979)

⁸⁶ βλ. Gambetta D (1988)

⁸⁷ βλ. Coleman (1990)

⁸⁸ βλ. Giddens A (1991)

αβεβαιότητας, και του κινδύνου. Ο Francis Fukuyama⁸⁹ παρείχε την περιεκτική έκθεση της εμπιστοσύνης ως αναπόφευκτο συστατικό των βιώσιμων οικονομικών συστημάτων, βασίζοντας το επιχειρήμα του στην εμπειρία της Κίνας, της Ιαπωνίας, και άλλων νοτιοανατολικών ασιατικών κοινωνιών.

Το 1997, Adam Seligman⁹⁰ παρουσίασε μια ερμηνεία της εμπιστοσύνης ως συγκεκριμένα σύγχρονο φαινόμενο που συνδέθηκε με το τμήμα της εργασίας, τη διαφοροποίηση, και την πληθωρικότητα των ρόλων και τη διαπραγματευσιμότητα των προσδοκιών των ρόλων. Το 1999, ο Piotr Sztompka⁹¹ πρόσφερε μια συνθετική επεξεργασία της εμπιστοσύνης ως πολιτισμικό πόρο απαραίτητο για τη βιώσιμη λειτουργία της κοινωνίας, που επεξηγεί το επιχειρήμα του υπό την έννοια της εμπιστοσύνης στις κοινωνίες της πρώην Κομμουνιστικής Ανατολικής Ευρώπης.

Η σημασία της εμπιστοσύνης προέρχεται από μερικές θεμελιώδεις ιδιότητες της ανθρώπινης δράσης. Αλληλεπιδρώντας με άλλους πρέπει συνεχώς να αρθρώνουμε τις προσδοκίες για τις μελλοντικές μας ενέργειες. Συχνότερα στερούμαστε τη δυνατότητα της ακριβούς πρόβλεψης ή του αποδοτικού ελέγχου. Αντιμετωπίζοντας άλλους ανθρώπους παραμένουμε στην αβεβαιότητα και την έκπληξη.⁹² Και όμως, ακόμα συχνότερα δεν μπορούμε να απέχουμε από την δράση για να ικανοποιήσουμε τις ανάγκες μας και για να πραγματοποιήσουμε τους στόχους μας. Κατόπιν πρέπει να αντιμετωπίσουμε τους κινδύνους που οι άλλοι θα δημιουργήσουν ενάντια σε μας. Η εμπιστοσύνη γίνεται η κρίσιμη στρατηγική για να εξετάσει το αβέβαιο, απρόβλεπτο, και ανεξέλεγκτο μέλλον.⁹³ Η εμπιστοσύνη αποτελείται από δύο κύρια συστατικά: πεποιθήσεις και υποχρεώσεις. Τοποθετώντας την εμπιστοσύνη σε άλλους, οι άνθρωποι συμπεριφέρονται σαν να ήξεραν τους τρόπους με τους οποίους οι άλλοι άνθρωποι θα ενεργήσουν. Οι άνθρωποι πρέπει επίσης να αντιμετωπίσουν το μέλλον ενεργά, ενάντια στις απρόβλεπτες συνθήκες και συνέπειες. Κατά συνέπεια οι άνθρωποι ρισκάρουν και στοιχηματίζουν για τις μελλοντικές ενέργειες και τις αντιδράσεις των συνεργατών.⁹⁴ Συνοψίζοντας, η εμπιστοσύνη είναι ένα στοίχημα για τις μελλοντικές ενδεχόμενες ενέργειες των άλλων. Οι άνθρωποι περιβάλλουμε με εμπιστοσύνη τις διάφορες σχέσεις μας. Κατ' αρχάς, υπάρχει εμπιστοσύνη στα μέλη της οικογένειάς μας, που διαποτίζεται με ισχυρότερους δεσμούς, την οικειότητα και τη αλληλεγγύη. Κατόπιν έρχεται η εμπιστοσύνη προς τους ανθρώπους που ξέρουμε προσωπικά, τους οποίους

---

⁸⁹ βλ. Fukuyama, F. (1999)

⁹⁰ βλ. Seligman A (1997)

⁹¹ βλ. Sztompka P (1999)

⁹² βλ. Uslaner, E. (2002)

⁹³ βλ. Uslaner, E. (2002)

⁹⁴ βλ. Alesina, A., La Ferrara, E. (2002)

αναγνωρίζουμε από το όνομα και με τους οποίους αλληλεπιδρούμε πρόσωπο με πρόσωπο (οι φίλοι, οι γείτονες, οι συνάδελφοι, οι επιχειρησιακοί συνεργάτες μας, κ.λπ.). Εδώ η εμπιστοσύνη περιλαμβάνει ακόμα ένα ιδιαίτερο βαθμό οικειότητας και αλληλεγγύης. Ο ευρύτερος κύκλος της εμπιστοσύνης περιλαμβάνει μεγάλες κατηγορίες ανθρώπων, με τους οποίους πιστεύουμε ότι έχουμε κάτι κοινό (όπως οι κοινότητες συμπατριωτών, εκκλησίας, φυλής, γένους, ομάδας ηλικίας, γενεάς, επαγγέλματός μας κ.λπ.).⁹⁵

Ο επόμενος στόχος της εμπιστοσύνης είναι οι κοινωνικοί ρόλοι. Ανεξάρτητα των προσώπων που κατέχουν υπεύθυνες θέσεις, μερικοί ρόλοι προκαλούν εκ πρώτης την εμπιστοσύνη. Η μητέρα, φίλος, ο γιατρός, πανεπιστημιακός καθηγητής, ιερέας, δικαστής, συμβολαιογράφος, κοινωνικός λειτουργός-είναι ακριβώς μερικά παραδείγματα των προσώπων που μέσα από τον ρόλο τους, σου προκαλούν ένα αίσθημα εμπιστοσύνης. Μια ακόμα περισσότερη αφηρημένη περίπτωση είναι η εμπιστοσύνη που κατευθύνεται στους θεσμούς και τις οργανώσεις. Το σχολείο, το πανεπιστήμιο, ο στρατός, η εκκλησία, τα δικαστήρια, η αστυνομία, οι τράπεζες, το Κοινοβούλιο, είναι χαρακτηριστικοί στόχοι για αυτόν τον τύπο εμπιστοσύνης.⁹⁶ Μια ενδιαφέρουσα παραλλαγή της εμπιστοσύνης στους θεσμούς, μπορεί να οριστεί ως **διαδικαστική εμπιστοσύνη**.⁹⁷ Είναι η εμπιστοσύνη που περιβάλλεται στις θεσμοποιημένες πρακτικές ή τις διαδικασίες. Ένα καλό παράδειγμα είναι η εμπιστοσύνη στην επιστήμη ως η καλύτερη μέθοδος για την προσέγγιση της αλήθειας. Ή ακόμα η εμφάνιση της εμπιστοσύνης στις δημοκρατικές διαδικασίες (εκλογές, αντιπροσώπευση, ψηφοφορία πλειοψηφίας, κ.λπ...) σαν καλύτερος τρόπος για να επιτευχθεί ο λογικός συμβιβασμός μεταξύ των συγκρουόμενων ιδιαίτερων συμφερόντων.⁹⁸

Η επόμενη σημαντική κατηγορία υποκειμένων που επιδρασιλεύονται με την εμπιστοσύνη είναι τα τεχνολογικά συστήματα. Στη σύγχρονη κοινωνία οι άνθρωποι ζουν περικυκλωμένοι : από τις τηλεπικοινωνίες, συστήματα ύδρευσης και παροχής ενέργειας, συστήματα μεταφορών, συστήματα ελέγχου εναέριας κυκλοφορίας, στρατιωτικά δίκτυα εντολής, δίκτυα υπολογιστών, χρηματιστικές αγορές, κ.λπ.... Οι αρχές και οι μηχανισμοί της λειτουργίας τους είναι αδιαφανείς και αινιγματικοί για το μέσο χρήστη. Όλοι οι άνθρωποι έχουν μάθει να στηρίζονται σε αυτούς τους μηχανισμούς, μέχρι το σημείο που η αποτυχία τους παράγει μια σημαντική κρίση⁹⁹ Τέλος, τα πιο αφηρημένα αντικείμενα της εμπιστοσύνης είναι οι γενικές ιδιότητες του

---

⁹⁵ βλ. Uslaner, E. (2002)

⁹⁶ βλ. Sztompka P (1999)

⁹⁷ βλ. Alesina, A., La Ferrara, E. (2002)

⁹⁸ βλ. Bruni, L., Sugden, R. (2000)

⁹⁹ βλ. Uslaner, E. (2002)

κοινωνικού συστήματος, της κοινωνικής τάξης, ή του καθεστώτος. Η εμπιστοσύνη τους προκαλεί τα συναισθήματα ασφάλειας, της συνοχής, και της σταθερότητας.¹⁰⁰ Οι διάφοροι τύποι εμπιστοσύνης λειτουργούν σύμφωνα με την ίδια λογική. Τελικά εμπιστευόμαστε τις ανθρώπινες ενέργειες, και τα αποτελέσματά τους.

Κατ' αρχάς, μπορούμε να αναμείνουμε μόνο μερικές οργανικές ιδιότητες των ενεργειών που λαμβάνονται από άλλες: (α) τακτικότητα (συνέπεια, συνέχεια συνοχή, εμμονή), (β) λογική (που δίνουν τους λόγους, την καλή αιτιολόγηση για τις ενέργειες, που δέχονται τα επιχειρήματα), (γ) αποδοτικότητα (ικανότητα, συνέπεια, πειθαρχία, κατάλληλη απόδοση, αποτελεσματικότητα). Η δεύτερη κατηγορία προσδοκιών είναι πιο απαιτητική. Μπορούμε να αναμείνουμε μερικές ηθικές ιδιότητες των ενεργειών που εκτελούνται από άλλους: (α) τους αναμένουμε να είναι ηθικά υπεύθυνοι (δηλ., να συμμετέχουν, τίμια, και με αξιότιμη συμπεριφορά, ακολουθώντας ηθικούς κανόνες, που παρουσιάζουν ακεραιότητα), (β) εμείς τους αναμένουμε να είναι καλοί, ευγενείς προς μας, και να μας συμπεριφέρονται με ανθρωπιά, (γ) εμείς τους αναμένουμε να είναι ειλικρινείς, αυθεντικοί, απλοί, (δ) εμείς αναμένουμε από τους άλλους να είναι δίκαιοι και ακριβείς (εφαρμόζοντας τα παγκοσμιοποιημένα κριτήρια, τα ίσα πρότυπα, την οφειλόμενη διαδικασία, την αξιοκρατική δικαιοσύνη).¹⁰¹ Γενικά μιλώντας, η εναπόθεση εμπιστοσύνης στις ηθικές αρετές των άλλων είναι πιο επικίνδυνο από το να πιστεύεις μόνο στη βασική ορθολογιστική ικανότητά τους. Μπορούμε επίσης να παίρνουμε μεγαλύτερα ρίσκα και να αναμείνουμε από άλλους αυτό που ο Barber ονόμασε <<credit behavior>>¹⁰². Αυτή η κατηγορία εξηγείται από: (α) έλλειψη ενδιαφέροντος, (β) αντιπροσωπευτικές ενέργειες (ενεργώντας εξ ονόματος άλλων αυτοί επιδεικνύουν την ανησυχία τους για την ευημερία των άλλων, εξυπηρετώντας τα συμφέροντα τους),¹⁰³ (γ) καλοκαγαθία και γενναιοδωρία (φροντίδα, βοήθεια, προστασία, που εκφράζει τη συμπόνια, ευαισθησία στα βάσανα των άλλων). Αυτό είναι το ισχυρότερο, το πιο επικίνδυνο ρίσκο, επειδή η πιθανότητα ότι οι περισσότεροι άνθρωποι θα είναι ανιδιοτελείς, είναι χαμηλή.

Υπάρχουν τρεις λόγοι πάνω στους οποίους οι αποφάσεις να εμπιστευθείς. Μπορούν να βασιστούν: α) η απεικονισμένη εμπιστοσύνη, β) η προσωπική εμπιστευτικότητα (διακριτικότητα) και γ) ο πολιτισμός της εμπιστοσύνης.¹⁰⁴

Όσο η εμπιστοσύνη είναι μια σχέση με άλλους, το να δείχνεις εμπιστοσύνη είναι βασισμένο στην εκτίμηση της εμπιστευτικότητά τους. Η εμπιστοσύνη μπορεί σε αυτήν

¹⁰⁰ βλ. Alesina, A., La Ferrara, E. (2002)

¹⁰¹ βλ. Uslaner, E. (2002)

¹⁰² βλ. Barber B (1983)

¹⁰³ βλ. Dahrendorf R (1979)

¹⁰⁴ βλ. Dahrendorf R (1979)

την περίπτωση να θεωρηθεί ως προβαλλόμενη εμπιστευτικότητα των συνεργατών, η αντίληψή μας για την φήμη τους, την απόδοσή τους, ή την εμφάνισή τους παραμένει η ίδια. Χωρίς τέτοια γνώση η εμπιστοσύνη είναι τυφλή και οι πιθανότητες της ρήξης της εμπιστοσύνης είναι υψηλές. Αλλά η εμπιστοσύνη είναι όχι μόνο μια σχέση ενταξιακή, αλλά και μια ψυχολογική ώθηση.¹⁰⁵ Η έμφυτη εμπιστευτικότητα μπορεί να ωθήσει τους ανθρώπους να εμπιστευθούν αρκετά ανεξάρτητα από οποιαδήποτε εκτίμηση της εμπιστοσύνης. Αυτό δεν έχει καμία σχέση με τη γνώση για τους συνεργάτες των μελλοντικών δεσμεύσεων. Μάλλον, η ώθηση προέρχεται από την προηγούμενη ιστορία των διαφορετικών σχέσεων που διαποτίζονται με την εμπιστοσύνη, πρώτιστα στην οικογένεια και αργότερα σε άλλες ομάδες, ενώσεις, ή οργανώσεις.¹⁰⁶ Οι άνθρωποι μπορούν επίσης να ενθαρρυνθούν για να εμπιστευθούν από τους περιβάλλοντες πολιτισμικούς κανόνες. Οι κανονιστικοί κανόνες μπορούν να ωθήσουν προς την εμπιστοσύνη, καθορίζοντας την κατάλληλα. Εάν οι κανόνες που απαιτούν την εμπιστοσύνη μοιράζονται από μια κοινότητα και γίνονται αντιληπτοί όπως δίνονται και εξωτερικά από κάθε μέλος, τότε ασκούν ισχυρή πίεση περιορίζοντας στις πραγματικές πράξεις της, την χορήγηση της εμπιστοσύνης.¹⁰⁷

Υπάρχουν κοινωνικοί ρόλοι που αναφέρονται στα δίκτυα εμπιστοσύνης και περιλαμβάνουν μια κανονιστική προστακτική για να εμπιστευθούμε άλλους. Αυτό ισχύει για τα επαγγέλματα- λειτουργήματα όπως: ο γιατρός, οι δικηγόροι, ο κοινωνικός λειτουργός, ο ιερέας, κ.λ.π.... Υπάρχουν άλλοι κοινωνικοί ρόλοι που αναφέρονται στους έμπιστους και δίνουν ισχυρή έμφαση στην εμπιστοσύνη. Παραδείγματος χάριν, οι πανεπιστημιακοί καθηγητές αναμένονται να είναι ειλικρινείς και αρμόδιοι για τις λέξεις τους, οι δικαστές να είναι δίκαιοι και ακριβείς στις αποφάσεις τους, διαιτητές ποδοσφαίρου να είναι αμερόληπτοι.¹⁰⁸ Όλοι εκείνοι οι ρόλοι βασίζονται στην εμπιστοσύνη. Ο Fukuyama¹⁰⁹ κάνει μια διάκριση υψηλής εμπιστοσύνης των πολιτισμών, όπου περιλαμβάνει διάφορες χώρες της Άπω Ανατολής, και των πολιτισμών χαμηλής-εμπιστοσύνης, όπου περιλαμβάνει μερικές χώρες της δύσης. Ο Putnam¹¹⁰ παραπονιέται για τη μεταβίβαση του Αμερικανικού πολιτισμού υψηλής-εμπιστοσύνης του 19ου αιώνα και της εμφάνισης του πολιτισμού του κυνισμού στα χρόνια μας. Υπάρχουν επίσης πολιτισμικά διάχυτοι κανόνες που απαιτούν και επιβάλλουν τη γενική εμπιστοσύνη. Οι μεσαιωνικές συντεχνίες, οι εταιρίες με τη μακροχρόνια παράδοση, οι

---

¹⁰⁵ βλ. Wilson J Q (1993)

¹⁰⁶ βλ. Uslaner, E. (2002)

¹⁰⁷ βλ. Alesina, A., La Ferrara, E. (2002)

¹⁰⁸ βλ. Sztompka P (1999)

¹⁰⁹ βλ. Fukuyama, F. (1999)

¹¹⁰ βλ. Putnam, R. (2000)

διάσημες εταιρίες, οι έμποροι χρυσού και διαμαντιών, οι εφημερίδες και τα περιοδικά ελίτ, οι καθιερωμένοι εκδοτικοί οίκοι, κ.λπ..., δίνουν μεγάλη έμφαση στην πραγματοποίηση των υποχρεώσεων και τη συνάντηση της εμπιστοσύνης των πελατών τους. Η υπερηφάνεια του επαγγέλματος βασίζεται σε γενικές κανονιστικές οδηγίες που αγκαλιάζουν τα διάφορα είδη των δραστηριοτήτων.¹¹¹ Μόλις προκύψει ο πολιτισμός εμπιστοσύνης και γίνει έντονα οριζόμενος στο κανονιστικό σύστημα μιας κοινωνίας, γίνεται ένας ισχυρός παράγοντας που επηρεάζει τις αποφάσεις της εμπιστοσύνης.¹¹² Μπορεί να γίνει η ισχυρή σταθεροποιώσ δύναμη που εγγυάται την εμμονή και τη συνοχή της εμπιστοσύνης.

Οι κανόνες του νόμου, της ηθικής, των παραδόσεων) παρέχουν ένα στερεό σκελετό της κοινωνικής ζωής και η αποτελεσματική επιβολή τους βεβαιώνει τη δεσμευτική φύση τους. Αυτό καθιστά την κοινωνική ζωή πιο απρόσκοπτη, ασφαλή, τακτική και προβλέψιμη, δεδομένου ότι υπάρχουν σταθερά σενάρια που προσδιορίζουν ποιοι άνθρωποι πρέπει να κάνουν και τι θα κάνουν.¹¹³ Τέτοια κανονιστική διαταγή της κοινωνικής ζωής αυξάνει την πιθανότητα ότι άλλοι άνθρωποι θα ικανοποιήσουν τις προσδοκίες μας. Το προκύπτον συναίσθημα των υπαρξιακών ασφαλειών και της βεβαιότητας ενθαρρύνει τα ρίσκα της εμπιστοσύνης. Αλλά εκτός από αυτά υπάρχουν εκτελέσιμοι κανόνες πιο άμεσα σχετικοί για την εμπιστοσύνη, την απαιτητική τιμιότητα, την πίστη, και την αμοιβαιότητα. Η παρουσία τους αυξάνει την πιθανότητα τέτοιας συμπεριφοράς και μας βεβαιώνει ότι οι συνεργάτες μας θα εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις και θα επεκτείνουν την αμοιβαία εμπιστοσύνη.

Η σταθερότητα της κοινωνικής τάξης, έρχεται σε αντιδιαστολή με τη ριζική αλλαγή. Εάν το δίκτυο των ομάδων, των ενώσεων, των οργάνων, των οργανώσεων και των καθεστώτων είναι μακράς διάρκειας, επίμονο και συνεχές, παρέχει τα σταθερά σημεία αναφοράς για την κοινωνική ζωή, το συναίσθημα της ασφάλειας, υποστήριξης και άνεσης.¹¹⁴

Οι επαναλαμβανόμενες ρουτίνες που οι άνθρωποι ακολουθούν μας επιτρέπουν να προβλέψουμε τη συμπεριφορά τους. Ομοίως, η εκπλήρωση των υποχρεώσεων και της εναλλασσόμενης εμπιστοσύνης γίνεται όχι τόσο πολύ ένα θέμα καθήκοντος, αλλά μάλλον μια απρόσκοπτη, συνήθης απάντηση (δεύτερη φύση).¹¹⁵ Οι άνθρωποι προσφέρουν εμπιστοσύνη ευκολότερα , αν πιστεύουν ότι αυτή θα έχει ανταπόδοση . Επαγωγικά, η κοινωνική αλλαγή είναι συμβατή με την εμπιστοσύνη μόνο εάν προχωρά

---

¹¹¹ βλ. Sztompka P (1999)

¹¹² βλ. Uslaner, E. (2002)

¹¹³ βλ. Alesina, A., La Ferrara, E. (2002)

¹¹⁴ βλ. Uslaner, E. (2002)

¹¹⁵ βλ. Sztompka P (1999)

βαθμιαία, τακτικά, προβλέψιμα, σε έναν αργό ρυθμό και με συνεπή κατεύθυνση. Ένας άλλος μακροκοινωνιολογικός παράγοντας βασισμένος στα συμφραζόμενα, σχετικός με τη ροπή στην εμπιστοσύνη είναι η διαφάνεια της κοινωνικής οργάνωσης, σε αντιδιαστολή με την κυρίαρχη μυστικότητα του. Η εύκολη διαθεσιμότητα των πληροφοριών για τη λειτουργία, την αποδοτικότητα, τα επίπεδα επιτεύγματος, καθώς επίσης και για τις αποτυχίες και τις παθολογίες των ομάδων, των ενώσεων, των οργάνων, των οργανώσεων και των καθεστώτων παρέχει το συναίσθημα της ασφάλειας και της προβλεψιμότητας. Οι άνθρωποι είναι ικανοί να συσχετίσουν αυτά με την εμπιστοσύνη, επειδή βεβαιώνονται για αυτό που μπορούν να αναμείνουν. Ένας επιπλέον παράγοντας είναι η οικειότητα ή το αντίθετό της από το άγνωστο του περιβάλλοντος στο οποίο οι άνθρωποι λειτουργούν. Το περιβάλλον αυτό αποτελείται από την τεχνολογία, την φύση, τον πολιτισμό που περιβάλλει τους ανθρώπους. Περιλαμβάνει τα διάφορα συστατικά: τοπία και τοπογραφία, αρχιτεκτονική, εσωτερικό, σχέδια, χρώματα, προτιμήσεις, μυρωδιές, εικόνες, κ.λπ.... Αυτός ο παράγοντας, όπως ο προηγούμενος, έχει να κάνει με τις εξοικειωμένες ρουτίνες.¹¹⁶ Η εμπειρία της οικειότητας παρέχει σε κάποιον το συναίσθημα της ασφάλειας, της βεβαιότητας, της προβλεψιμότητας, και της άνεσης. Στην πραγματικότητα, παράγει μια ατμόσφαιρα εμπιστοσύνης, όπου είναι ευκολότερο να θεωρηθεί ότι οι εμπιστευμένες προβλέψεις θα επιβεβαιωθούν, οι εμπιστευόμενες αξίες θα φροντιστούν και θα επιστραφούν και άλλοι θα λειτουργήσουν με αμοιβαία εμπιστοσύνη.

Επόμενος παράγοντας, είναι η υπευθυνότητα άλλων ανθρώπων και οργάνων, σε αντιδιαστολή με την αυθαιρεσία και την ανευθυνότητα. Εάν υπάρχει ένα πλούσιο, προσιτό, και κατάλληλα λειτουργούν σύνολο οργάνων, θέτοντας πρότυπα και παρέχοντας ελέγχους στη συμπεριφορά, ο κίνδυνος της κατάχρησης είναι μειωμένος και η τακτικότητα των διαδικασιών προστατευμένη. Εάν οι άνθρωποι μπορούν να προσφύγουν σε τέτοια όργανα όταν δεν αναγνωρίζονται τα δικαιώματά τους, ή οι υποχρεώσεις των άλλων προς αυτούς δεν σεβαστούν, αποκτούν ένα είδος ασφάλειας ή εφεδρικής επιλογής και επομένως αισθάνονται ασφαλέστεροι.

Μπορούμε να υποψιαστούμε ότι όταν η εμπιστοσύνη λείπει, προκύπτουν κενά, τα οποία θα γεμίσουν με εναλλακτικές ρυθμίσεις και παρόμοιες λειτουργίες ώστε να συναντήσουν τους καθολικούς πόθους για τη βεβαιότητα, την προβλεψιμότητα και τη διαταγή. Αυτά θα είναι τα λειτουργικά υποκατάστατα της εμπιστοσύνης. Οι χαρακτηριστικοί και διαδεδομένοι τρόποι αντιμετώπισης της ανεπάρκειας της εμπιστοσύνης, μπορούν να αποκτήσουν μια κανονιστική κύρωση, να μετατραπούν σε

---

¹¹⁶ βλ. Dahrendorf R (1979)

πολιτισμικούς κανόνες ορίζοντας συγκεκριμένη συμπεριφορά, ακόμα και σε σύνθετα όργανα. Ο κίνδυνος είναι ότι μερικές από αυτές τις πρακτικές, στρατηγικές, και όργανα μπορούν να είναι σαφώς παθολογικές. Εμφανίζονται ως λειτουργικά υποκατάστατα για να διορθώσουν τις ανεκπλήρωτες λειτουργίες της εμπιστοσύνης, ενώ οι ίδιοι παράγουν τις δυσλειτουργικές συνέπειες για την ευρύτερη κοινωνία.¹¹⁷ Η πρώτη προσαρμοστική αντίδραση είναι η υπερπαροχή επίκλησης του υπερφυσικών ή μεταφυσικών δυνάμεων, όπως ο Θεός, το πεπρωμένο, η μοίρα, ως άγκυρες κάποιας πλαστής βεβαιότητας. Τα παραπάνω θεωρούνται ότι θα φροντίσουν μια κατάσταση για την οποία τίποτα δεν μπορεί φαινομενικά να γίνει. Αυτό μπορεί να φέρει κάποια ψυχολογική παρηγοριά, αλλά στο κοινωνικό επίπεδο παράγει την καταστρεπτική επίδραση-απάθεια, παθητικότητα και στασιμότητα.

Το δεύτερο υποκατάστατο της εμπιστοσύνης είναι η διαφθορά. Το υποκατάστατο αυτό που διαδίδεται στην κοινωνία παρέχει κάποια παραπλανητική αίσθηση της τάξης και της προβλεψιμότητας, καθώς και κάποιο συναίσθημα ελέγχου του χαοτικού περιβάλλοντος, όπως ακόμα και κάποιο τρόπο για να χειριστούν άλλους στο να κάνουν οι άλλοι αυτά που οι ίδιοι θέλουν.¹¹⁸

Ο τρίτος μηχανισμός είναι η υπερανάπτυξη της επαγρύπνησης, που παίρνει στα ιδιωτικά χέρια την άμεση επίβλεψη και τον έλεγχο των άλλων, των οποίων η ικανότητα ή η ακεραιότητα τίθεται στην αμφιβολία, ή των οποίων η υπευθυνότητα φαίνεται αδύναμη, λόγω της ανεπάρκειάς τους.

Ο τέταρτος μηχανισμός είναι η υπερβολική φιλοδικία. Εάν η εμπιστοσύνη λείπει, η χειραγώγηση δεν θα φθίνουν πλέον. Οι άνθρωποι θα προσπαθήσουν να προστατεύσουν όλες τις σχέσεις τυπικά: κάνοντας λεπτολογείς συμβάσεις, επιμένοντας σε τραπεζικές εγγυήσεις, απασχολώντας μάρτυρες και συμβολαιογράφους δημόσια, και προσφεύγοντας στο δικαστήριο.¹¹⁹

Ο πέμπτος μηχανισμός μπορεί να οριστεί γκετοποίηση, που εσωκλείει, χτίζοντας ένα αδιαπέραστο σύνορο γύρω από μια ομάδα σε ένα ξένο και απειλητικό περιβάλλον. Η διάχυτη δυσπιστία στην ευρύτερη κοινωνία αντισταθμίζεται από την ισχυρή πίστη στις τοπικές φυλετικές, εθνικές, ή οικογενειακές ομάδες, που απειλούνται από την ξενοφοβία και την εχθρότητα των αλλοδαπών. Οι άνθρωποι κλείνονται στα γκέτο των περιορισμένων και οικείων σχέσεων, που απομονώνουν και διαχωρίζουν αυστηρά από

---

¹¹⁷ βλ. Uslaner, E. (2002)

¹¹⁸ βλ. Uslaner, E. (2002)

¹¹⁹ βλ. Uslaner, E. (2002)

άλλες ομάδες, οργανώσεις, και όργανα. Με το να αποκοπούν μακριά από τον εξωτερικό κόσμο, μειώνουν κάποια από την πολυπλοκότητα και την αβεβαιότητά τους.¹²⁰

Η έκτη αντίδραση μπορεί να κληθεί πατερναλισμός. Όταν η εμπιστοσύνη λείπει, οι άνθρωποι επιδιώκουν προστασία από μια πατρική φιγούρα, ένα ισχυρό αυταρχικό ηγέτη, μια χαρισματική προσωπικότητα που θα αποκαθιστούσε, εάν είναι απαραίτητο με τη δύναμη, την ομοιότητα της τάξης, την προβλεψιμότητα, και τη συνοχή της κοινωνικής ζωής. Όταν τέτοιοι ηγέτες προκύπτουν γίνονται εύκολα μια εστίαση τυφλής, υποκατάστατης εμπιστοσύνης. Ένας παρόμοιος πόθος για την παραίτηση της ευθύνης ικανοποιείται επίσης από άλλα όργανα: διαδίδοντας λατρείες, σέκτες, αδηφάγες κοινότητες, που απαιτούν πλήρη πίστη και συνολική αδιαίρετη υποχρέωση. Γίνονται οικογενειακές ομάδες-οργανώσεις (όπως η μαφία), με έναν ισχυρό πατέρα-υποκατάστατο που αναλαμβάνει την πλήρη φροντίδα των μελών.

Η έβδομη αντίδραση μπορεί να κληθεί εξωτερικοποίηση της εμπιστοσύνης. Στο κλίμα της δυσπιστίας ενάντια στους τοπικούς πολιτικούς, τα όργανα, τα προϊόντα, κ.λπ., οι άνθρωποι γυρίζουν στις ξένες κοινωνίες και καταθέτουν την εμπιστοσύνη τους στους ηγέτες, τις οργανώσεις, ή τα αγαθά τους. Τέτοιοι ξένοι στόχοι της εμπιστοσύνης είναι συχνά τυφλά εξιδανικευμένοι, οι οποίοι είναι ακόμα ευκολότεροι λόγω της απόστασης, της εκλεκτικής προκατάληψης των μέσων, και της έλλειψης άμεσων αντίθετων στοιχείων.¹²¹

---

¹²⁰ βλ. Uslaner, E. (2002)

¹²¹ βλ. Uslaner, E. (2002)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Φυσική δραστηριότητα

2.1 Εισαγωγή

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι αναπτυγμένες χώρες είναι η υποκινητικότητα. Ένας μεγάλος αριθμός ερευνών διεθνώς, δείχνει ότι ο καθιστικός τρόπος ζωής και η μείωση της φυσικής δραστηριότητας σε κάθε διάσταση της ανθρώπινης δραστηριότητας, κατέχει υψηλά ποσοστά μεταξύ των ενηλίκων και των δύο φύλων. Οι έρευνες ακόμη δείχνουν ότι αδρανείς ενήλικες μεγαλώνοντας από παιδιά, έχουν υιοθετήσει ένα καθιστικό τρόπο ζωής στη διάρκεια της εφηβείας τους. Γι αυτό και πολλές από τις αρρώστιες και τις κακές συνήθειες των μεγάλων (παχυσαρκία, διαβήτης, καρδιακές παθήσεις, κάπνισμα) έχουν τις ρίζες τους στις μικρές ηλικίες.¹²²

Από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα όλοι ανεξαιρέτως οι πολιτισμοί έχουν δώσει ιδιαίτερη βαρύτητα στον τρόπο και την ποιότητα και σημαντικότητα της φυσικής δραστηριότητας και άσκησης από τους κατοίκους τους. Πρώτοι και κύριοι υπέρμαχοι αυτής της νοοτροπίας ήταν οι αρχαίοι Έλληνες, όπου έχει μείνει μέχρι και σήμερα και χρησιμοποιείται το αρχαίο ρητό των αρχαίων Ελλήνων "ἵνους υγιῆς ἐν σώματι υγιές" με το οποίο και διαπαιδαγωγούσαν οι αρχαίοι Έλληνες (και κύρια είχαν αναπτύξει οι αρχαίοι Μακεδόνες, μιμούμενοι τους Αθηναίους, εξού και η ετυμολογία της λέξης Μακεδόνας, όπου πηγάζει από την λέξη μάκος= μήκος, μακρύς, ψηλός και δνωσ= δυνατός, γεροδεμένος, όπου τα αυτά χαρακτηριστικά ανταποκρινόντουσαν στους αρχαίους Μακεδόνες) και οι οποίοι βασισμένοι σε αυτό το <<δόγμα>> προχώρησαν αρκετά μπροστά από την εποχή τους ως κοινωνία αλλά και ως ξεχωριστά άτομα ο καθένας και τους συζητάμε ακόμα και σήμερα. Ακόμα σύμφωνα με την αρχαία Εβραϊκή κουλτούρα η οποία υπαγόρευε τα εξής: «καρδία ευφραϊνομένη ευ εκτείν ποιεί, ανδρός δε λυπηρού ξηραίνεται τα οστά», όπου σε αυτό το ρητό διαφαίνεται ξανά η σημαντικότητα της φυσικής δραστηριότητας, τόσο για την σωματική, όσο και για την ψυχική υγεία του ατόμου, όπως πρόσβευαν και οι αρχαίοι Έλληνες. Τέλος μια παλιά Αγγλική παροιμία λέει «All work and no play, makes Jack a dull boy», όπου δείχνει ότι και σε πολιτισμούς ξεχωριστά από την λεκάνη η της μεσογείου και την επιρροή που ασκούσε ο Ελληνικός πολιτισμός σε αυτήν, αναπτύχθηκαν παρόμοιες τάσεις και απόψεις σχετικά με την άσκηση και φυσική δραστηριότητα .

¹²² βλ. Δεληγιάννης, Αστέριος Π. (1997)

2.2 Ορισμός

Ως φυσική δραστηριότητα ορίζεται η οποιαδήποτε δραστηριότητα ή η συμμετοχή σε δράση από το άτομο, κατά την οποία ασκούνται οι αρκετοί σωματικοί μύες, αλλά και απαιτεί την ανάλογη πνευματική συγκέντρωση και συμμετοχή από τον ίδιο.¹²³ Έτσι ως φυσική δραστηριότητα θα μπορεί να είναι η συμμετοχή του ατόμου σε ένα αγώνισμα ή άθλημα ανεξαιρέτως του επιπέδου στο οποίο γίνεται (επαγγελματικό ή μη ή ακόμα και κυριότερα σε αλάνες και γειτονιές) ή και ακόμα η συμμετοχή σε βασικές δουλειές του σπιτιού (από καθάρισμα του δωματίου μέχρι και βάνιμο). Η φυσική δραστηριότητα μπορεί να είναι πολλές φορές και επιβαλλόμενη στο άτομο (όπως στο σχολείο με το μάθημα της γυμναστικής, ή στο σπίτι με το να κάνει το παιδί δουλειές που του αναθέτουν οι γονείς και έχουν να κάνουν με το σπίτι), αλλά κυρίως και σχεδόν πάντα είναι λόγω της θέλησης του ίδιου του ατόμου να ενεργοποιηθεί. Παρά ταύτα επειδή όπως προείπαμε έχει να κάνει η φυσική δραστηριότητα, εκτός από την σωματική άσκηση και με την ψυχική συμμετοχή, άρα και την ψυχική υγεία του ατόμου, θα πρέπει να αναφερθεί ότι υπάρχουν περιπτώσεις όπου το άτομο δεν συμμετέχει τόσο ενεργά σωματικά, όσο ψυχικά, όπως το να διαβάζει τα μαθήματά του ή να κάνει κάποια δουλειά βρισκόμενος πίσω από ένα γραφείο και να διαχειρίζεται έγγραφα, κάτι το οποίο τον απασχολεί σχεδόν πλήρως πνευματικά και αρκετά λιγότερο σωματικά, το οποίο αυτό όμως γεγονός, ορίζεται ξανά ως σωματική άσκηση.

Έτσι στο να αναπτύσσει το άτομο μια επαρκή καθημερινή φυσική δραστηριότητα η οποία και θα τον ωφελήσει και στην σωματική αλλά και στην ψυχική του υγεία, παίζει μεγάλο ρόλο το πως θα μεγαλώσει και γαλουχηθεί το άτομο κατά την παιδική και εφηβική του ηλικία. Θα πρέπει να προσεχθεί αναλόγως σε αυτές τις ηλικίες και να γίνει καθημερινή επιδίωξη από το άτομο η ανάπτυξη της φυσικής του δραστηριότητας.

2.3 Οι λόγοι και οι κίνδυνοι, της μη άσκησης

Αρκετοί είναι οι λόγοι που μπορούν να εξηγήσουν τη μειωμένη φυσική δραστηριότητα στο νεαρό πληθυσμό:¹²⁴

- Στα παιδιά υπάρχει μια αναλογικά αντίστροφη σχέση μεταξύ του χρόνου που δαπανούν σε παθητικές δραστηριότητες αναψυχής (για παράδειγμα

¹²³ βλ. Hardman A, Stensel D. (2003)

¹²⁴ βλ. Αυγερινός Θεόδωρος (2007)

παρακολούθηση τηλεόρασης, ενασχόληση με ηλεκτρονικά παιχνίδια ή ηλεκτρονικούς υπολογιστές) και φυσικής δραστηριότητας ή σπορ. Η εμπλοκή με ενεργητικές δραστηριότητες μειώνεται σταδιακά και στα δύο φύλα επειδή με το πέρασμα της ηλικίας το ενδιαφέρον μετακινείται περισσότερο προς πιο παθητικές μορφές διασκέδασης.

- Οι σχολικές και οι εξωσχολικές υποχρεώσεις καθώς και η πίεση των γονέων για υψηλές επιδόσεις σε δραστηριότητες όπως, οι ξένες γλώσσες και οι τέχνες, μειώνουν το διαθέσιμο χρόνο για ενεργητικό παιχνίδι και άσκηση.
- Ο σημαντικός χρόνος που διατίθεται για την προετοιμασία των μαθητών μέσω φροντιστηριακών μαθημάτων, μειώνει επίσης το διαθέσιμο χρόνο για ενεργητικό παιχνίδι και άσκηση.
- Οι οικογενειακές και επαγγελματικές υποχρεώσεις των γονέων σε αρκετές οικογένειες, μειώνουν το χρόνο ενασχόλησής τους με τα παιδιά.
- Οι σύγχρονες συνθήκες διαμονής και η οργάνωση των πόλεων μειώνουν τις ευκαιρίες για σπορ, αναψυχή και παιχνίδι, ειδικά για τα μικρής ηλικίας παιδιά.

2.4 Οφέλη από την άσκηση

Με το πρόβλημα της υποκινητικότητας στις σύγχρονες κοινωνίες ασχολήθηκαν ειδικοί από όλο τον κόσμο και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η λύση στο πρόβλημα είναι η συμμετοχή σε φυσικές δραστηριότητες και γενικότερα η άσκηση. Η αντίληψη ότι η άσκηση είναι σημαντικός παράγοντας για διατήρηση καλής υγείας δεν είναι καινούρια. Σήμερα ο αθλητισμός και γενικότερα η άσκηση βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος για πολλούς λόγους: την υγιεινή και αισθητική του ανθρώπινου σώματος, την αποφυγή πολλών ειδών αντικοινωνικής συμπεριφοράς, την ωφέλιμη ανάλωση του ελεύθερου χρόνου, την προσφορά τους στην μόνιμα ανήσυχη νεολαία. Ιδιαίτερα μάλιστα ο αθλητισμός συνιστάται σήμερα για τα παιδιά, επειδή η νεότητα θεωρείται σημαντική περίοδος μάθησης συμπεριφοράς και διαμόρφωσης στάσεων προς τη φυσική δραστηριότητα που σχετίζεται με την προάσπιση της υγείας. Η σημασία της αθλητικής δραστηριότητας στα παιδιά, έγκειται στο να συνηθίσουν σε ένα υγιεινό τρόπο ζωής που θα τα προφυλάξουν από τις ασθένειες που παρουσιάζονται σε μεγαλύτερες ηλικίες για όλη τους τη ζωή. Είναι εξ άλλου γνωστό ότι οι αθλητές έχουν πιο υγιεινές διατροφικές συνήθειες για να ανεβάσουν την απόδοσή τους. Η συστηματική άσκηση επιφέρει μια σειρά από αλλαγές στον οργανισμό των νεαρών ατόμων. Οι αλλαγές αυτές διακρίνονται σε:

- **Βιοχημικές:**

αύξηση της HDL, της λεγόμενης "καλής" χοληστερίνης. Τα χαμηλά επίπεδα της HDL αποτελούν πρόβλημα κυρίως στους μεσήλικες, έχει αποδειχθεί όμως ότι το πρόβλημα μπορεί να ξεκινά από την παιδική ακόμη ηλικία

- **Σωματικές:**

αύξηση της δύναμης, της ταχύτητας, της αντοχής και της ευλιγισίας, βελτίωση της επιδεξιότητας και των συναρμοστικών ικανοτήτων και μείωση της παχυσαρκίας η οποία είναι υπεύθυνη για χαμηλή αυτοπεποίθηση, κατάθλιψη και κοινωνική απομόνωση

- **Φυσιολογικές:**

μείωση πίεσης του αίματος, πρόβλημα που -όπως και η HDL- συναντάται σε μεγαλύτερες ηλικίες, μπορεί να έχει όμως τις ρίζες του στη νεανική ηλικία

- **Ανατομικές:**

αύξηση της αντοχής των οστών. Η θετική αυτή επίδραση της άσκησης εκτιμάται αργότερα πάρα πολύ, αφού προφυλάσσει από κατάγματα και οστεοπόρωση, τα οποία αποτελούν σοβαρό πρόβλημα για τους ηλικιωμένους

- **Ψυχολογικές:**

βελτίωση της αυτοπεποίθησης. Έχει αποδειχθεί ότι η αυτοπεποίθηση στα παιδιά είναι ένα βασικό συνθετικό για καλές σχολικές επιδόσεις, συμμετοχή στις δραστηριότητες της τάξης και επίδειξη ηγετικών ικανοτήτων.

Η συστηματική άσκηση όμως μπορεί να παίζει και ένα σημαντικό ρόλο σε αντικαπνιστικές προσπάθειες για παιδιά, εφόσον αυξάνει το κίνητρο για υγιεινό τρόπο ζωής και αυξάνει όπως προαναφέραμε την αυτοπεποίθηση του παιδιού που δεν χρειάζεται να καταφύγει στο κάπνισμα για να εντυπωσιάσει τους συνομηλίκους του. Πολλοί από τους λόγους που οδηγούν τα παιδιά στο κάπνισμα (η ανάγκη να δείξουν ότι μεγάλωσαν, η ανάγκη να τους παραδεχτούν οι φίλοι τους, η καταπολέμηση της ανίας) μπορούν να ικανοποιηθούν με τη συμμετοχή τους στον αθλητισμό.¹²⁵ Οι

---

¹²⁵ βλ. Αυγερινός Θεόδωρος (2007)

δυνατότητες που δίνονται στα παιδιά για άσκηση είναι στο σχολείο και εκτός του σχολείου στον ελεύθερό τους χρόνο. Η άσκηση στο σχολείο συντελείται με το μάθημα της Φυσικής Αγωγής και κατέχει ένα καθοριστικό τμήμα της συνολικής φυσικής δραστηριότητας των παιδιών επειδή η πλειοψηφία των μαθητών ηλικίας 7-15 ετών συμμετέχει υποχρεωτικά, οργανωμένα και ελεγχόμενα σ' αυτή. Δυστυχώς όμως δεν δίνεται από το συνολικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα η ανάλογη σπουδαιότητα στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής. Απόδειξη του ισχυρισμού αυτού είναι ότι η Ελλάδα -μαζί με τη Μεγάλη Βρετανία και την Ιρλανδία- έχουν το χαμηλότερο ποσοστό σε σχολική φυσική αγωγή σ' όλη την Ευρώπη, με λιγότερο από δύο ώρες μάθημα την εβδομάδα.¹²⁶

Αναπόφευκτα, το βάρος για την εμπλοκή των παιδιών σε συστηματική άσκηση μετατίθεται εκτός σχολείου στον ελεύθερό τους χρόνο. Ο χώρος στον οποίο τα παιδιά μπορούν να εμπλακούν σε συστηματική και μεθοδευμένη άσκηση είναι τα αθλητικά σωματεία. Είναι σήμερα τα μόνα, που προσφέρουν ευκαιρίες για έντονη μορφή φυσικής δραστηριότητας με ασφάλεια για όλα τα παιδιά, αφού υπάρχει σπορ για κάθε παιδί.

Αν εξετάσουμε τους λόγους για τους οποίους τα παιδιά συμμετέχουν σε φυσικές δραστηριότητες, θα δούμε ότι οι έξι πιο σημαντικοί λόγοι είναι οι παρακάτω:¹²⁷

1. η διασκέδαση
2. η βελτίωση και εκμάθηση δεξιοτήτων
3. η συναναστροφή με φίλους
4. η συγκίνηση και ο ενθουσιασμός
5. η επιτυχία μέσω της επίδοσης
6. η καλή φυσική κατάσταση

Πολλές έρευνες ακόμη έχουν επισημάνει τον ρόλο της κοινωνικής διάστασης της συμμετοχής στα σπορ όπως των φίλων, της παρέας και της αίσθησης του "να ανήκει" στην ομάδα. Χαρακτηριστικό της φυσικής δραστηριότητας είναι η άμιλλα, ο αγώνας για την νίκη και η επίτευξη υψηλής απόδοσης. Η ενασχόληση του εφήβου με την φυσική δραστηριότητα, συνήθως έχει τη μορφή συναγωνισμού και γίνεται μεταξύ παιδιών της ίδιας ηλικίας σε διάφορα αθλήματα. Μπορεί να γίνει ακόμη και μεταξύ παιδιών διαφορετικής ηλικίας και βαθμού φυσικής προετοιμασίας. Η φυσική δραστηριότητα - πέρα από τις ωφέλειες της άσκησης που αναφέρθηκαν παραπάνω- έχει πολλές ακόμη θετικές επιδράσεις στο παιδί όπως: καλλιεργεί σε μεγάλο βαθμό την τόλμη, την επιμονή, τη συλλογικότητα, την πειθαρχία, τη δικαιοσύνη (fair play), τη θέληση για νίκη, την

---

¹²⁶ βλ. Σαϊτάκης, Ιωάννης (2006)

¹²⁷ βλ. Αυγερινός Θεόδωρος (2007)

αγωνιστικότητα, τη μαχητικότητα και άλλες αρετές απαραίτητες για την επιτυχία στην εργασιακή σταδιοδρομία, την καθημερινή ζωή και την αυτοάμυνα. Ισχυροποιείται η αντίσταση του οργανισμού του εφήβου στις διάφορες μολυσματικές ασθένειες πράγμα το οποίο συντελεί στη “σκληραγώγηση” του οργανισμού και στη μείωση της νοσηρότητας. Οι βελτιώσεις αυτές εκτιμώνται ιδιαίτερα στις περιόδους εξετάσεων, όπου η ψυχολογική επιβάρυνση των παιδιών είναι πολύ υψηλή.¹²⁸

Τέλος, η αφοσίωση του παιδιού στον αθλητισμό αποτελεί ένα εξαιρετικό μέσο για την καταπολέμηση των κρίσεων και των προβλημάτων που συνεπάγεται η εφηβεία, και τα οποία συχνά εκδηλώνονται με πράξεις βίας, ανυπακοή και γενικά ανάρμοστη συμπεριφορά, ενώ η ενασχόληση του παιδιού με τον αθλητισμό συλλόγου το αποτρέπει από πολλές βλαπτικές συνήθειες όπως ναρκωτικά, ηλεκτρονικά παιχνίδια, μπαρ, χαρτοπαιξίες, οι οποίες αλλοιώνουν και καταστρέφουν το χαρακτήρα του. Όπως προαναφέρθηκε, οι ώρες του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στο σχολείο δεν είναι αρκετές για να πετύχουν όλους τους σκοπούς που συνεπάγεται η φυσική δραστηριότητα. Επιπρόσθετα οι έφηβοι ψυχαγωγούνται διαπλάθοντας ισχυρό και ηθικό χαρακτήρα, κοινωνικοποιούνται, αποκτούν χόμπυ για μια διαρκή δια βίου αυτοαγωγή. Όλα αυτά καταλήγουν στη μεγάλη βασική διαπίστωση, τη σημασία που παίζει η φυσική δραστηριότητα, στη διαμόρφωση μιας υγιούς κοινωνίας.

---

¹²⁸ βλ. Ελευθεριάδης, Αντώνης Ι. (2000)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Νέοι, αθλητική δραστηριότητα και κοινωνικό κεφάλαιο

3.1 Γενικά

Η εφηβεία δεν είναι απλά μια μεταβατική περίοδος μεταξύ της παιδικής ηλικίας και της ενήλικης ζωής, αλλά ουσιαστικά αποτελεί μια ξεχωριστή εξελικτική φάση με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, ψυχικές διεργασίες και αναπτυξιακούς στόχους. Η εφηβεία λοιπόν αποτελεί και το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό από αυτό που έχουμε ορίσει στην κοινωνία ως η ομάδα των νέων. Κατά την εφηβεία έτσι επιτελείται μια σειρά έντονων και ραγδαίων αλλαγών στο σωματικό, συναισθηματικό, ψυχολογικό και κοινωνικό τομέα που δημιουργούν αισθήματα αναστάτωσης, ρευστότητα, αμφιταλάντευση και ενδυνάμωση των συγκρούσεων σε ενδοπροσωπικό και διαπροσωπικό επίπεδο. Χαρακτηριστικά της εφηβείας είναι η εναντιωματική συμπεριφορά προς τους γονείς, η αποστασιοποίηση από το οικογενειακό περιβάλλον και η προσήλωση στην ομάδα συνομηλίκων, η αμφιθυμία, η ευερεθιστότητα, τα αισθήματα θλίψης, άγχους, μοναξιάς, πλήξης, ντροπής, η ταλάντευση μεταξύ υπέρμετρα υψηλής και χαμηλής αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησης, ο πειραματισμός κ.λπ. Τα χαρακτηριστικά αυτά συνθέτουν την εικόνα της «ανωριμότητας» του εφήβου που συχνά αποτελεί την αφορμή έντονων συγκρούσεων μεταξύ του εφήβου και των γονέων του.

Η ψυχαναλύτρια Anna Freud υποστηρίζει ότι η αναταραχή στην περίοδο της εφηβείας αποτελεί μια ένδειξη φυσιολογικής ανάπτυξης. Η «ανωριμότητα» του εφήβου είναι αποτέλεσμα της προσαρμοστικής αναδιάρθρωσης του ψυχισμού του, η οποία είναι απαραίτητη για την προοδευτική επίτευξη των νέων αναπτυξιακών στόχων. Σύμφωνα με τον ψυχαναλύτη Donald Winnicott,¹²⁹ η «ανωριμότητα» της εφηβικής ηλικίας αποτελεί μια απαραίτητη προϋπόθεση για την ενήλικη ωριμότητα, ενώ αντιθέτως η «ψευδοωριμότητα» του εφήβου οδηγεί στην ενήλικη ανωριμότητα.

Ο ψυχισμός του ανθρώπου αναπτύσσεται και διαμορφώνεται μέσα από διαδοχικά εξελικτικά στάδια. Κάθε εξελικτικό στάδιο θέτει συγκεκριμένες προκλήσεις με τη μορφή νέων αναπτυξιακών κρίσεων. Η ικανοποιητική επίλυση των αναπτυξιακών κρίσεων των προηγούμενων σταδίων αποτελεί τη βάση για την επιτυχή αντιμετώπιση των αναπτυξιακών κρίσεων των επόμενων σταδίων. Η αναπτυξιακή κρίση που δεν επιλύεται ικανοποιητικά τείνει να επανεμφανίζεται με τη μορφή συγκεκριμένων επαναλαμβανομένων δυσκολιών στη ζωή μας, δυσχεραίνοντας την πορεία μας προς την επίτευξη της ηλικιακά πρόσφορης ψυχοσυναισθηματικής ωριμότητας.

---

¹²⁹ βλ. Winnicott D. (1991)

Ο ψυχαναλυτής Erik Erickson¹³⁰ περιέγραψε οκτώ εξελικτικά στάδια μέσα από τα οποία αναπτύσσεται η προσωπικότητα του ατόμου και υποστήριξε ότι η εφηβική περίοδος αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της διαμόρφωσης της προσωπικής ψυχοκοινωνικής μας ταυτότητας (δηλαδή, της αίσθησης συνέχειας και συνοχής του εαυτού μας που καθορίζει τους τρόπους επίλυσης των προβλημάτων, τις επιλογές, τους ρόλους και τον τρόπο ζωής μας).

Η πιο πρώιμη μορφή ταυτότητας εγκαθιδρύεται μέσα από τη σχέση του βρέφους με τη μητέρα του. Κατά το πρώτο έτος της ζωής η εδραίωση πρόσφορης, εναρμονισμένης στις ανάγκες του βρέφους μητρικής φροντίδας (ως προς την παροχή τροφής, αγάπης κ.λπ.) επιτρέπει στο παιδί να αναπτύξει έναν ασφαλή δεσμό με τη μητέρα του, μέσω του οποίου δημιουργούνται οι βάσεις για την ανάπτυξη αισθημάτων εμπιστοσύνης και αισιοδοξίας. Το δεύτερο στάδιο (19ος μήνας - 2ο έτος) αποτελεί την απαρχή της ανάπτυξης αυτονομίας και αυτοελέγχου του παιδιού.

Η επίλυση της κρίσεως της αυτονομίας επιτρέπει στο παιδί να εισέλθει στο επόμενο αναπτυξιακό στάδιο (3ο-5ο έτος) έχοντας διαμορφώσει ένα σταθερό αίσθημα ότι αποτελεί ένα πρόσωπο. Σε αυτό το αναπτυξιακό στάδιο, στο οποίο κυριαρχούν οι οιδιπόδειες επιθυμίες και συγκρούσεις, το νέο αναπτυξιακό καθήκον του παιδιού να ανακαλύψει τι είδους πρόσωπο είναι μέσω των κατάλληλων γονεϊκών ταυτίσεων.

Η έλευση του τέταρτου αναπτυξιακού σταδίου (6ο-12ο έτος) συμπίπτει με τις πρώτες σχολικές εμπειρίες. Το βασικό αναπτυξιακό καθήκον σε αυτό το στάδιο είναι η διαμόρφωση του αισθήματος φιλοπονίας. Η επιθυμία για παιχνίδι δίνει τη θέση της στην επιθυμία για την ολοκλήρωση έργου. Οι έντονες αλλαγές που επέρχονται στην εφηβεία (12ο-18ο έτος) επιβάλλουν μια αναδιάρθρωση του ψυχισμού του εφήβου, κατά την οποία τα προηγούμενα αναπτυξιακά θέματα επανέρχονται ως «μάχες που καλείται ο έφηβος να ξαναδώσει» στην πορεία του για την απαρτίωση μιας νέας ταυτότητας.

3.2 Νέοι και κοινωνικό κεφάλαιο

Η εξασφάλιση ενός θετικού οικογενειακού περιβάλλοντος επιτρέπει στον έφηβο να αναπτύξει το αίσθημα της πίστης, της αφοσίωσης και του καθήκοντος (π.χ. ανάπτυξη «αισθήματος του ανήκειν» στην ομάδα συνομηλίκων, εδραίωση μιας ιδεολογίας και ενός συστήματος αξιών για τη ζωή που προάγει το αίσθημα δέσμευσης αναφορικά με τη διαμόρφωση στόχων και σκοπών) που απαιτείται για τον επιτυχή προσανατολισμό στο μέλλον κατά την πορεία της ενηλικίωσης. Είναι επομένως πολύ σημαντικό οι γονείς,

---

¹³⁰ βλ. Erikson E. (1978)

λειτουργώντας υποστηρικτικά, να εναρμονιστούν με τις εξελικτικές ανάγκες του παιδιού τους και να θέσουν τα κατάλληλα όρια και κανόνες χωρίς να «αντεπιτίθενται» ή να «καταρρέουν» ως αποτέλεσμα των εντάσεων που δημιουργούνται κατά την εφηβική περίοδο. Είναι σημαντικό να δοθεί έμφαση στο ότι η εφηβεία αποτελεί μια δεύτερη ευκαιρία για την εξομάλυνση ψυχοσυναισθηματικών δυσκολιών που έλαβαν χώρα σε προηγούμενα αναπτυξιακά στάδια. Η επιτυχής απαρτίωση όλων των προηγούμενων και πρόσφατων ταυτίσεων και αναπτυξιακών δεξιοτήτων οδηγεί στην ανάδυση μιας υγιούς ταυτότητας και στην επίτευξη των βασικών αναπτυξιακών στόχων της εφηβείας: της αποδοχής της νέας μορφής του σώματος, της διαμόρφωσης σεξουαλικής ταυτότητας και ρόλου, της αποκρυστάλλωσης της προσωπικής ψυχοκοινωνικής ταυτότητας, της προοδευτικής ψυχικής και συναισθηματικής ανεξαρτητοποίησης από τους γονείς και της δημιουργίας προϋποθέσεων για τη μελλοντική οικονομική ανεξαρτησία.

Ωστόσο, όταν η εξελικτική πορεία του παιδιού δεν ήταν ευνοϊκή, η αθροιστική συσσώρευση αναπτυξιακών ελλειμμάτων από τα προηγούμενα στάδια τείνει να δημιουργήσει μια σύγχυση ρόλων και ταυτότητας (π.χ. ο έφηβος βιώνει σύγχυση ρόλων, αδυνατεί να δεσμευθεί σε αποφάσεις ή επιτέλεση έργου). Ένας ενδεχόμενος κίνδυνος που απορρέει από την κρίση ταυτότητας είναι η αντισταθμιστική εδραίωση μιας αρνητικής ταυτότητας, κατά την οποία ο έφηβος καταφεύγει απελπισμένα σε επιλογές που κοινωνικά θεωρούνται επικίνδυνες ή ανεπιθύμητες, για να διαμορφώσει ένα αίσθημα ύπαρξης και μια αίσθηση ελέγχου επί της κατάστασης. Ο Erickson¹³¹ υποστηρίζει ότι η συμπεριφορά του εφήβου στις περιπτώσεις αυτές φαίνεται να διαμορφώνεται από τη σκέψη: «Καλύτερα να είμαι ένα μηδενικό ή κάποιος κακός ή κάποιος πράγματι νεκρός, παρά να είμαι κάποιος με μη επαρκή υπόσταση», έτσι συνήθως η θέληση του νέου και δη του εφήβου στο να συμμετάσχει στις διάφορες κοινωνικές δομές, οργανώσεις και ομάδες υποκινείται από αυτήν ακριβώς την αντίληψη που έχει διαμορφωθεί στους νέους και έχει να κάνει με το γενικότερο κύρος τους και υπόστασή τους στην τοπική κοινωνία. Οπότε και συμμετέχουν στο ευρύτερο φάσμα των δραστηριοτήτων της κοινωνίας και προσπαθούν να κάνουν όλο και πιο φανερό και ενεργεί την δραστηριότητα τους στην κοινωνία, μέσα από της δομές και τις οργανώσεις της.

---

¹³¹ βλ. Erikson E. (1978)

3.3 Ε.Ε και νέοι

Την σημαντικότητα της ενασχόλησης και συμμετοχής των νέων με διάφορες αθλητικές δραστηριότητες , φαίνεται και από το γεγονός ότι συγκαλέστηκε σύνοδος στην Νίκαια το 2003¹³² με σκοπό την συμφωνία για μια κοινή διακήρυξη από τα κράτη-μέλη η οποία και θα αφορούσε τον σχεδιασμό για την τήρηση ενιαίας πολιτικής σχετικά με το ζήτημα γενικότερα της ενασχόλησης των νέων με τον αθλητισμό και κατ'επέκταση φυσικά την αθλητική δραστηριότητα. Έτσι βγήκε μια κοινή δήλωση κατά την οποία καθορίζεται "ένα γενικό Ευρωπαϊκό μοντέλο αθλητισμού που σέβεται την πολιτιστική ποικιλομορφία και έχει μια ισχυρή κοινωνική διάσταση, η οποία αφορά τους κατοίκους της Ε.Ε" και σε ιδιαίτερα κομμάτια της αναφέρεται και η σημαντικότητα της ενασχόλησης των νέων με αθλητικές δραστηριότητες. Τέλος έχει αποφασιστεί και συγκαλείται κάθε χρόνο σύνοδος μεταξύ των υπουργών αθλητισμού κάθε χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση για θέματα που σε γενικές γραμμές αφορούν τον αθλητισμό και την ενιαία στρατηγική σε θέματα αθλητισμού στην Ε.Ε, αλλά δεν παραλείπεται να παραβρίσκεται μόνιμα στην ατζέντα το θέμα της ενασχόλησης των νέων με τον αθλητισμό σε ερασιτεχνικό και επαγγελματικό επίπεδο και την καλυτέρευση του τρόπου δράσης σε αυτόν τον τομέα από την εκάστοτε χώρα και κατ'επέκταση την Ε.Ε.

3.4 Αθλητική δραστηριότητα των νέων και υγεία

Ο τρόπος ζωής του ατόμου , σε αλληλεπίδραση με τα γενετικά του χαρακτηριστικά καθορίζει την κατάσταση της υγείας του. Έτσι τα προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίζουν οι νέοι , δεν είναι μόνο προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίζουν ως νέοι αλλά και που ενδεχόμενα θα αποτελέσουν την βάση των προβλημάτων που θα έχουν ως ενήλικες. Γιαυτό και επειδή στην σύγχρονη η ιατρική δίνουν μεγαλύτερη σημασία στην πρόληψη ,για την αποφυγή δημιουργίας προβλημάτων υγείας, είναι πολύ σημαντικός παράγοντας η αθλητική δραστηριότητα των νέων, με την οποία όπως έχει αποδειχθεί, βοηθά κατά πολύ στην καλυτέρευση της σωματικής και ψυχικής υγείας του νέου. Η έλλειψη λοιπόν φυσικής άσκησης αποτελεί των σημαντικότερο παράγοντα για την εμφάνιση καρδιαγγειακών και ψυχικών νοσημάτων , όπως και μη επιτυχούς αντιμετώπισης του στρες (σε συνδυασμό φυσικά και με το γενετικό υλικό που έχει κληρονομήσει ο καθένας).

---

¹³² βλ. Μούσης, Νίκος Σ. (2005)

Έτσι αποδεικνύεται ότι η τακτική φυσική άσκηση βοηθά στο λειτουργήσει πολύ καλά προληπτικά και γενικότερα ότι προστατεύει από πολλές παθήσεις όπως: καρδιαγγειακά νοσήματα, υπέρταση, εκλαμψία, οστεοπόρωση και κάποιες φορές και καρκίνο, και μειώνει δραστικά τα συμπτώματα κατάθλιψης, διευκολύνει τον ύπνο, βοηθά αποτελεσματικά στην καταπολέμηση του στρες και γενικά αυξάνει την ποιότητα ζωής του ατόμου και του ενισχύει το ψυχονευροανοσιολογικό μηχανισμό του.

Αναγνωρίζοντας την μεγάλη σημασία που έχει για την υγεία των νέων και γενικότερα για όλους η αθλητική δραστηριότητα και άσκηση, η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας¹³³ (Π.Ο.Υ) έχει πραγματοποιήσει δύο παγκόσμιες εκστρατείες (το 2000, και 2006) σχετικά με αυτό το θέμα και έχει τονίσει σε πολλές διατάξεις της στις διακηρύξεις της, αλλά και με τις δράσεις που έχει κάνει, την σημαντικότητα που έχει η συμμετοχή των νέων σε αθλητικές δραστηριότητες, για την υγεία του γενικότερου πληθυσμού.

3.5 Η αθλητική δραστηριότητα των νέων στην Ελλάδα και τον κόσμο.

Όπως προαναφέραμε έχει αναγνωριστεί η αξία που έχει για τον νέο και γενικότερα για το άτομο, η φυσική άσκηση και η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες, είτε αυτές πραγματοποιούνται σε έναν αθλητικό οργανωμένοι σύλλογο, είτε στην γειτονιά, ή στο σχολείο ή οπουδήποτε αλλού και της σημαντικότητας της για την υγεία σωματική και ψυχική. Έτσι σε όλο τον κόσμο η αθλητική δραστηριότητα αντιμετωπίζεται και ως ένα από τα αποδοτικότερα προληπτικά μέτρα και μηχανισμούς καταπολέμησης του στρες και άλλως ψυχικών διαταραχών και για αυτό προωθούν περισσότερο οργανωμένα προγράμματα, με τα οποία θα ωθήσουν τους νέους να ασχοληθούν περισσότερο ενεργά και ενεργητικά με διάφορες αθλητικές δραστηριότητες και μεθόδους(προγράμματα γυμναστικής, χορού, ειδικές διαδρομές στην πόλη για περπάτημα κ.α), όπου μέσα από αυτό θέλουν να θεραπεύσουν και να προλάβουν διάφορες σωματικές και ψυχικές διαταραχές στα μέλη της κοινωνίας τους. Τέτοια προγράμματα εφαρμόζονται σε χώρες (σε κρατικό επίπεδο), όπως στην Αγγλία (και ακόμα πιο εξειδικευμένα στην περιοχή της Ουαλίας)στον Καναδά, την Ολλανδία και την Γαλλία, τα οποία προγράμματα βρίσκουν εφαρμογή στο επίπεδο της κοινότητας, στον χώρο εργασίας και ακόμα στην φοιτητική κοινότητα.¹³⁴

¹³³ βλ. ιστοσελίδα Π.Ο.Υ. www.who.int

¹³⁴ βλ. Σαϊτάκης, Ιωάννης (2006)

Στην Ελλάδα τα πράγματα είναι διαφορετικά, αυτό γιατί δεν έχει δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στην οργάνωση δράσεων και προγραμμάτων που να αφορούν την ανάληψη αθλητικής δραστηριότητας από τους νέους,¹³⁵ μέσα στην δομές της κοινότητας και ειδικότερα σε αυτήν την φάση της ζωής τους, όπου οι νέοι είναι πιο ανοικτοί σε καινούργιες ιδέες και εμπειρίες και έχει δοθεί ένα σαφές μήνυμα από την κοινωνία ότι σε αυτήν την ηλικία έχει σημασία μόνο η επιτυχία στις Πανελλαδικές εξετάσεις και μία μόνιμη θέση αργότερα στο δημόσιο. Έτσι οι περισσότεροι νέοι ζουν με μια ρουτίνα από σχολείο, φροντιστήριο, ξένες γλώσσες, διάβασμα και επαγγελματικές δημόσιες σχέσεις, παρεκκλίνοντας όλο και περισσότερο από τον γενικότερο ορισμό της φιλικής σχέσης και φιλίας, η οποία και στηρίζεται στην ανιδιοτελή συνδιαλλαγή. Πράγμα το οποίο δεν υφίσταται στην σημερινή κοινωνία και στο οποίο θα μπορούσε να ωφελήσει κατά πολύ η συμμετοχή του νέου σε κάποια μορφή αθλητικής δραστηριότητας, αφού θα μπορέσει μέσα από την συνδιαλλαγή και την συνεργασία με τους άλλους να αναπτύξει την κοινωνικότητά του και να μοιραστεί τις ιδέες του και τις ικανότητές του.

Ακόμα στην Ελλάδα από μικροί τα παιδιά αποθαρρύνονται ακόμα και από κλασικές και ευχάριστες για αυτά δραστηριότητες, όπως είναι η ζωγραφική, η οποία θεωρείται από τους περισσότερους γονείς «χάσιμο χρόνου» αλλά και αποκόπτονται από εξωσχολικές δραστηριότητες οι οποίες δεν έχουν να κάνουν με διάβασμα και με το σχολείο. Στο σχολείο δε, δεν δίνεται προτεραιότητα στο μάθημα της γυμναστικής, το οποίο και με την μορφή που διδάσκεται, τις περισσότερες φορές θεωρείται αγγαρεία από τους μαθητές. Έξω από τα σχολεία οι εγκαταστάσεις που υπάρχουν για να αθληθεί ο νέος είναι λίγοι, ανεπαρκείς και οι περισσότεροι σε κακή κατάσταση, εγκαταλελειμμένοι αρκετοί από αυτούς, ενώ οι πιο καλά συντηρούμενοι έχουν καταληφθεί από τους αθλητικούς συλλόγους. Σε αυτούς δε τους συλλόγους προωθούνται μόνο τα παιδιά που θέλουν να κάνουν πρωταθλητισμό και κάνουν εντατική προπόνηση, ενώ αποκόπτονται τα παιδιά και οι νέοι που δεν θέλουν να λαμβάνουν μέρος σε αγώνες.

Τον τελευταίο καιρό έχουν αυξηθεί οι προσπάθειες κάποιων Δήμων να οργανώνουν αθλητικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες με επιτυχία και φυσικά με την συμμετοχή των νέων σε αυτές τις δραστηριότητες, αλλά εκτός αυτών δεν υφίσταται στην Ελλάδα ούτε κίνητρα, ούτε ευκαιρίες για τους νέους να ασχοληθούν με κάποια μορφή αθλητισμού και με δημιουργικές γενικότερα δραστηριότητες.

---

¹³⁵ βλ. Αυγερινός Θεόδωρος (2007),

3.6 Προτάσεις-παρέμβαση και ανάληψη δράσης

Στην ηλικία που ο οργανισμός και η ψυχή του νέου απαιτούν δράση και ψυχαγωγία, οι νέοι καλύπτουν αυτές τους τις ανάγκες με παθητικούς τρόπους όπως το να βλέπουν τις περισσότερες ελεύθερες ώρες τους τηλεόραση, βίντεο και στέρεο χωρίς να καλύπτεται το κομμάτι αυτό που απαιτείται για την φυσική άσκηση. Σε αυτό θα πρέπει να συνυπολογιστεί και το ότι οι αρκετοί εξ'αυτών θα βρουν κάποιου είδους δουλειά η οποία θα είναι καθιστική και μάλλον μονότονη και ότι με την χρήση των μέσων μεταφοράς που ενδεχόμενα θα χρησιμοποιήσουν θα μειωθεί σε τραγικά ελάχιστο σημείο η φυσική άσκηση και αθλητική δραστηριότητα από πλευράς τους. Οπότε ο έφηβος δεν μπορεί να αθληθεί άνετα στο γήπεδο στις ελεύθερές του ώρες και η νέα που δεν μπορεί να βρει φιλία και αναγνώριση μέσα σε μια αθλητική ομάδα, ή σε μια χορωδία ,θα αναζητήσει την αναγνώριση σε μια πρώιμη σεξουαλική δραστηριότητα . Στην πραγματικότητα λοιπόν η κοινωνία όχι μόνο δεν προσφέρει ευκαιρίες στους νέους ή κάποιο πρόγραμμα προαγωγής υγείας για να βοηθηθούν και να ζήσουν ευχάριστα και υγιεινά , αλλά αντίθετα τους επιβάλλει το μοντέλο ανθυγιεινής ζωής, στο οποίο κυριαρχούν:¹³⁶

- το στρες
- το διάβασμα χωρίς διακοπή
- το αίσθημα αποτυχίας στα παιδιά που δεν επιτυγχάνουν στις Πανελλαδικές
- η ανεργία και οι ακατάλληλες συνθήκες εργασίας
- η τραγική έλλειψη φυσικής άσκησης και άθλησης
- το ακατάλληλο περιβάλλον για να το πραγματοποιήσουν αυτό
- η έλλειψη αθλητικών εγκαταστάσεων

Θα πρέπει λοιπόν να προβεί η κοινότητα σε κάποιες ενέργειες και δράσεις σχετικά με αυτό το ζήτημα ,που εφάπτεται και με το πολύ σημαντικό ζήτημα της υγείας των πολιτών της κοινότητας. Έτσι θα πρέπει να γίνει κάποιου είδους παρέμβαση πρώτιστα στην παιδική ηλικία (όπου αυτό αφού θα έχει γίνει βίωμα και συστατικό του χαρακτήρα του θα εξακολουθήσει ο νέος να συνεχίσει να το κάνει),όπου θα πρέπει να δοθούν κίνητρα για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των παιδιών και των νέων σχετικά με τον αθλητισμό, ακόμα να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη και ελεύθερη είσοδος και χρησιμοποίηση αθλητικών εγκαταστάσεων και χώρων, τα οποία θα βοηθήσουν τους νέους και τα παιδιά να αναπτύξουν μια ικανοποιητική φυσική κατάσταση , να κοινωνικοποιηθούν και να αναπτυχθούν μέσα από πιο υγιείς μεθόδους , που θα τους

¹³⁶ βλ. Αυγερινός Θεόδωρος (2007)

ωφελήσουν τόσο σωματικά όσο και ψυχικά. Θα πρέπει να δοθεί περισσότερη έμφαση και σημασία στο ζήτημα αυτό από όση δίνεται μέχρι τώρα , για να επιτευχθούν και καλύτερα αποτελέσματα.

3.7 Έρευνες που συσχετίζουν το κοινωνικό κεφάλαιο με την φυσική δραστηριότητα.

Εδώ παραθέτουμε τα αποτελέσματα δύο ερευνών οι οποίες έχουν γίνει σε χώρες του εξωτερικού (Σουηδία και Αυστραλία) και οι οποίες αφορούν και συσχετίζουν το κοινωνικό κεφάλαιο και την φυσική δραστηριότητα.

Η πρώτη έρευνα έγινε στο Μάλμοε της Σουηδίας¹³⁷ και προσπάθησε να αναδείξει το κατά πόσο επηρεάζεται η φυσική δραστηριότητα των εφήβων στις γειτονιές της περιοχής ,κυρίως από μεμονωμένους παράγοντες.

Έτσι αυτή η έρευνα δείχνει ότι οι μεμονωμένοι παράγοντες όπως, η χώρα προέλευσης και το εκπαιδευτικό επίπεδο είναι ισχυροί καθοριστικοί παράγοντες του ποσοστού των προσώπων με μειωμένη φυσική δραστηριότητα στον ελεύθερο χρόνο, μέσα στις γειτονιές και ακόμα:

- Η ηλικία (όπου βρέθηκε ότι οι νέοι είναι περισσότερο δραστήριοι από τους μεγαλύτερους στην ηλικία.)
- το φύλλο (για παράδειγμα οι γυναίκες θεωρούνται λιγότερο δραστήριες από τους άνδρες , κατά 1.55 .φορές)
- η χώρα προέλευσης (άτομα αλλοδαπής προς την Σουηδία προέλευσης, ήταν λιγότερο δραστήρια κατά 2.35 φορές)
- το επίπεδο εκπαίδευσης (όπου η φυσική δραστηριότητα ήταν μειωμένη σε άτομα μα χαμηλό μορφωτικό επίπεδο.)
- η κοινωνική συμμετοχή (όπου τα άτομα με μειωμένη κοινωνική συμμετοχή , ήταν λιγότερο δραστήρια κατά 3.59 φορές)

Η δεύτερη έρευνα που παραθέτουμε έγινε στην Αυστραλία και είχε ως θέμα «αθλητισμός και σχετική φυσική δραστηριότητα – τα κοινωνικά συστατικά της συμμετοχής και της μη-συμμετοχής από τους ενήλικους»¹³⁸, όπου βρέθηκαν σύμφωνα με αυτήν την έρευνα παρατηρήθηκε ότι οι παρακάτω ομάδες στόχου, παρουσίασαν μειωμένη φυσική δραστηριότητα. Και ακόμα

---

¹³⁷ βλ. M Lindström, M Moghaddassi, J Merlo, (2003)

¹³⁸ βλ. Mike Stratton, Lewis Conn, Charity Liaw and Lisa Conolly (2005)

- Άτομα με μειωμένη ικανότητα επικοινωνίας στα Αγγλικά,(πχ. Αυτοί που ξέρουν λίγα Αγγλικά εμφάνισαν φυσική δραστηριότητα κατά 0.66 φορές, όπως και όσοι δεν ήξεραν καθόλου Αγγλικά όπου εμφάνισαν φυσική δραστηριότητα 0.24 φορές, σε σύγκριση με αυτούς που γνώριζαν άριστα Αγγλικά)
- Άτομα με κακή κατάσταση υγείας, (πχ. Άτομα που ήταν σε πολύ καλή κατάσταση υγείας (0.88),σε καλή κατάσταση (0.69) ,σε μέτρια (0.46), σε κακή (0.30) σε σύγκριση με αυτούς που είχαν άριστη κατάσταση της υγείας.)
- Όλοι όσοι είναι 45 ετών και πάνω ανεξαρτήτως φύλλου.
- Όλοι όσοι έχουν λίγες κοινωνικές επαφές ή μειωμένη προσβασιμότητα στα μεταφορικά μέσα, (αυτοί που είχαν δυσκολίες στην προσβασιμότητα των μέσων ,εμφάνισαν φυσική δραστηριότητα κατά 0.65 φορές σε αντίθεση με άτομα που δεν είχαν δυσκολίες στην προσβασιμότητα των μέσων).

Όλοι όσοι βρίσκονται σε χαμηλότερο οικονομικό επίπεδο(όπου αυτοί που είχαν εισόδημα πάνω από 1000 δολάρια το μήνα ,εμφάνισαν αυξημένη φυσική δραστηριότητα, κατά 1.5 φορές σε σύγκριση με άτομα που το εισόδημά τους ήταν χαμηλότερο των 1000 δολαρίων.

Β΄ ΜΕΡΟΣ: Ερευνητικό

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Σκοποί και στόχοι της έρευνας

Σκοπός της μελέτης είναι να περιγραφούν οι διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου και να διερευνηθούν τυχόν συσχετίσεις με την φυσική δραστηριότητα σε έφηβους 12-19 σε αγροτικό δήμο της Κρήτης (Δήμο Παλιανής).

Επιπλέον στόχος είναι α) η συσχέτιση και ο ρόλος του κοινωνικού κεφαλαίου σχετικά με την αυτοαναφερόμενη υγεία β) η περιγραφή του ατομικού κοινωνικού κεφαλαίου σε έφηβους σε αγροτική περιοχή

4.1 Ερευνητικές υποθέσεις

Ερευνητική υπόθεση : Οι διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου (συμμετοχή και εμπιστοσύνη στην κοινότητα, δίκτυα συνομηλίκων) σχετίζονται θετικά με την φυσική δραστηριότητα των εφήβων ανεξάρτητα την ηλικία και το φύλο.

Ερευνητικά ερωτήματα :

1. Λόγοι που επηρεάζουν την φυσική δραστηριότητα στην περιοχή.
2. Περιγραφή του κοινωνικού κεφαλαίου στον εφηβικό πληθυσμό ενός αγροτικού δήμου.
3. Η εθελοντική συμμετοχή σε μια ομάδα σχετίζεται θετικά με την φυσική δραστηριότητα;
4. Η φυσική δραστηριότητα και οι διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου διαφοροποιούνται στους έφηβους Γυμνασίου από Λυκείου;
5. Το φύλο σχετίζεται με το κοινωνικό κεφάλαιο και την φυσική δραστηριότητα;

4.2 Μεθοδολογία συλλογής δεδομένων

Η πραγματοποίηση αυτής της μελέτης θα βασιστεί πάνω στις αρχές και τους κανόνες της ποσοτικής έρευνας. Η στρατηγική που θα ακολουθηθεί είναι η περιγραφική, που έχει σαν κύριο χαρακτηριστικό τη διενέργεια της στο φυσικό περιβάλλον των υποκειμένων και περιορίζεται στην παρατήρηση και τη καταγραφή των διαφόρων εκφάνσεων του φαινομένου.

Η έρευνα θα πραγματοποιηθεί στο Δήμο Παλιανής. Στην συγκεκριμένη μελέτη ο πληθυσμός αναφοράς θα οριστεί με βάση το δημοτολόγιο του δήμου. Δειγματοληπτικές μονάδες θα αποτελέσουν οι έφηβοι που είναι εγγεγραμμένοι στο

δημοτολόγιο. Τα κριτήρια εισαγωγής στην μελέτη είναι: 1) Ηλικία-12 έως 19 ετών, 2) αγόρια -κορίτσια, 3) δημότες Παλιανής.

4.3 Μέσο συλλογής δεδομένων

Ως μέσο έρευνας επιλέχτηκε το δομημένο ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού τύπου. Για τη συλλογή των δεδομένων θα χρησιμοποιηθεί η συνέντευξη πρόσωπο με πρόσωπο. Το ερωτηματολόγιο για την διερεύνηση του κοινωνικού κεφαλαίου είναι **Social Capital Youth Instrument** των Onyx and Bullen (2005) και μετράει τις ακόλουθες διαστάσεις, 1) συμμετοχή στην κοινότητα, 2) γειτονικά δίκτυα, 3) οικογενειακά και φιλικά δίκτυα, 4) ενεργοποίηση για συμμετοχή, 5) αισθήματα εμπιστοσύνης και ασφάλειας, 6) ανοχή στην διαφορετικότητα 7) αξίες της ζωής. Το εργαλείο είναι μεταφρασμένο και έχει γίνει πολιτισμική προσαρμογή από κα Κούτρα Κ. (έχει δοθεί άδεια). Η φυσική δραστηριότητα και η αυτοαναφερόμενη υγεία θα μετρηθούν με το H.S.B.C. (WHO) που είναι σταθμισμένο και μεταφρασμένο για την Ελλάδα από την κα Κοκκέβη Αν. (έχει ζητηθεί άδεια)

Πριν την τελική διεξαγωγή της έρευνας κρίνεται απαραίτητη η πιλοτική εφαρμογή του ερωτηματολογίου. Η ανάλυση των δεδομένων θα γίνει με τη χρήση του προγράμματος στατιστικής ανάλυσης SPSS.

4.4 Πλαίσιο μελέτης (Δήμος Παλιανής)

Ο Δήμος Παλιανής βρίσκεται 15 χλμ νοτιοδυτικά της πόλης του Ηρακλείου και αποτελείται από τις πρώην κοινότητες Αυγενικής, Βενεράτου, Κερασιών και Σίβας.

Συνορεύει με τους Δήμους Ηρακλείου, Γοργολαϊνίου, Αγίας Βαρβάρας και Τεμένους. Συστάθηκε σύμφωνα με το Ν.2539/97¹³⁹ (Νόμος Ι. Καποδίστριας), που επέτρεπε την εθελοντική συνένωση κοινοτήτων και άρχισε τη λειτουργία του από την 1η Ιανουαρίου του 1999 με το όνομα « Δήμος Τετραχωρίου ». Η μετονομασία του, σε « Δήμος Παλιανής » έγινε στις 18 Σεπτεμβρίου 2002, παίρνοντας το όνομα του από το ομώνυμο μοναστήρι που βρίσκεται πλησίον του Βενεράτου.

Ο Δήμος Παλιανής παρουσιάζει μια «ενιαία μορφή» αναφορικά με τα διαμερίσματα του, κυρίως λόγω της γεωγραφικής θέσης αυτών πάνω στον κεντρικό άξονα Ηρακλείου - Μοιρών και της μικρής απόστασης που απέχουν από την

¹³⁹ βλ. ΦΕΚ - ΤΕΥΧΟΣ Α - ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 244/4-12-97. «Συγκρότηση Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης».

πρωτεύουσα του νησιού. Οι λόγοι αυτοί καθιστούν το Δήμο ικανό να συγκρατήσει τον υπάρχοντα πληθυσμό, αλλά και να αποτελέσει πόλο έλξης νέων κατοίκων για μόνιμη εγκατάσταση, συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στη αποκέντρωση.

Παρουσίαση δημοτικών διαμερισμάτων:

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα τέσσερα δημοτικά διαμερίσματα του Δήμου Παλιανής (Βενεράτο, Αυγενική, Κεράσια, Σίβα).

Βενεράτο¹⁴⁰

Χωριό της επαρχίας Τεμένους το Βενεράτο είναι η έδρα του Δήμου Παλιανής. Βρίσκεται 18χμ. νοτιοδυτικά του Ηρακλείου σε υψόμετρο 305μ. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001,¹⁴¹ 962 κάτοικοι μένουν στο χωριό, οι οποίοι ασχολούνται κυρίως με την αμπελοκαλλιέργεια και την ελαιοκαλλιέργεια.

Το όνομα του χωριού προήλθε είτε επειδή ήταν κατοικία των αρχόντων Βενιέρηδων, είτε σύμφωνα με την δεύτερη εκδοχή επειδή το όνομα του χωριού σημαίνει στη λατινική γλώσσα «σεβαστός», «σεβάσμιος», επίθετο που ταίριαζε στο γειτονικό μοναστήρι Παλιανής και δόθηκε κατ' επέκταση και στο χωριό.

Αυγενική¹⁴²

Χωριό του Δήμου Παλιανής της επαρχίας Μαλεβυζίου απέχει 19χμ. νοτιοδυτικά από το Ηράκλειο. Έχει υψόμετρο 310μ. και ο πληθυσμός του- 812 κάτοικοι σύμφωνα με την απογραφή του 2001¹⁴³ - ασχολείται με την παραγωγή σταφίδας, σταφυλιών και λαδιού. Πιστεύεται ότι το όνομα του χωριού ήταν παλαιότερα Ευγενική, επειδή υπήρχαν πολλοί ευγενείς¹⁴⁴ στην περιοχή. Σύμφωνα με μία άλλη εκδοχή η ονομασία του χωριού οφείλεται σε μία γυναίκα, ονομαζόμενη Ευγενία, η οποία ήταν από τους πρώτους κατοίκους του χωριού. Το χωριό θεωρείται από τα πιο παλιά της Κρήτης και είναι

---

¹⁴⁰ βλ. ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΙΑΝΗΣ, *Δημοτικό Συμβούλιο Νεολαίας Πολιτιστικές και Αθλητικές Εκδηλώσεις*, ΠΑΛΙΑΝΗ 2005, σελ 4

¹⁴¹ βλ. Ε.Σ.Υ.Ε, απογραφή 2001

¹⁴² βλ. ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΙΑΝΗΣ, *Δημοτικό Συμβούλιο Νεολαίας Πολιτιστικές και Αθλητικές Εκδηλώσεις*, ΠΑΛΙΑΝΗ 2005, σελ 5

¹⁴³ βλ. Ε.Σ.Υ.Ε, απογραφή 2001

¹⁴⁴ βλ. Από τα πιο ωραία χωριά είχε προσελκύσει το ενδιαφέρον των ευγενών Βενεταρχόντων φεουδαρχών. Σε όλες τις βενετσιάνικες απογραφές αναφέρεται Ευγενική, που δίδει την ετυμολογία του τοπωνυμίου. (Γρατσεάς Σ. (2002) *Δήμος ΠΑΛΙΑΝΗΣ, Τα Κείμενα- Ο Τόπος - Οι Άνθρωποι*, ΗΡΑΚΛΕΙΟ, σελ. 81

βέβαιο ότι κατοικούνταν από την εποχή της Ενετοκρατίας στον «Καστροφύλακα» αναφέρεται ως «Enjenichi» με 205 κατοίκους το 1583, ενώ αναφέρεται και σε άλλες απογραφές, όπως στο «Barozzi» και το «Basilicata» το 1630.

Κεράσια¹⁴⁵

Χωριό του Δήμου Παλιανής της επαρχίας Μαλεβυζίου απέχει 18χμ. νοτιοδυτικά από το Ηράκλειο. Έχει υψόμετρο 340μ. και ο πληθυσμός του -366 κάτοικοι σύμφωνα με την απογραφή του 2001- ασχολείται με την παραγωγή σταφίδας, σταφυλιών και λαδιού. Το χωριό αναφέρεται στον «Καστροφύλακα» το 1583 ως «Chierassa» με πληθυσμό 35 κατοίκους. Σύμφωνα με την παράδοση η ονομασία του χωριού προήλθε από το ρήμα «κερνώ» και δόθηκε στο χωριό λόγω του φιλότιμου των κατοίκων να κερνούν τον ξένο που επισκέπτεται το χωριό τους, έστω και με το ζόρι.

Σίβα¹⁴⁶

Χωριό της επαρχίας Μαλεβυζίου η Σίβα εκτείνεται 16χμ. νοτιοδυτικά του Ηρακλείου σε υψόμετρο 200μ. έχει πληθυσμό 264 κατοίκους σύμφωνα με την τελευταία απογραφή που ασχολούνται με την παραγωγή λαδιού και σταφίδας. Σύμφωνα με κάποια εκδοχή στην περιοχή κατοικούσε ένας πολύ πλούσιος κτηματίας, ο Σίβας ή Σίλβας, από τον οποίο πήρε και την ονομασία και το χωριό. Στην απογραφή του «Καστροφύλακα» (το 1583) το χωριό αναφέρεται με 312 κατοίκους. Σε τοποθεσία δυτικά του χωριού βρέθηκαν αρχαίοι τάφοι και σαρκοφάγου με πολλά κτερίσματα. Η ανακάλυψη αυτή έγινε τυχαία στα χρόνια της κατοχής από τους Γερμανούς, οι οποίοι και έκλεψαν αρκετά από τα ευρήματα. Όσα σώθηκαν, βρίσκονται σήμερα στο μουσείο Ηρακλείου. Επίσης, ανατολικά του χωριού βρέθηκαν τούρκικοι τάφοι, γεγονός που αποδεικνύει την ύπαρξη πολλών Τούρκων στην περιοχή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Παρακάτω θα παρουσιάσουμε ορισμένα στατιστικά στοιχεία που αφορούν το Δήμο Παλιανής, τα οποία θα μας βοηθήσουν να δούμε πόσο πληθυσμό έχει το κάθε Δημοτικό Διαμέρισμα, πόση μεταβολή υπάρχει μεταξύ του πληθυσμού από την

---

¹⁴⁵ βλ. ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΙΑΝΗΣ, *Δημοτικό Συμβούλιο Νεολαίας Πολιτιστικές και Αθλητικές Εκδηλώσεις*, ΠΑΛΙΑΝΗ 2005, σελ. 6

¹⁴⁶ βλ. ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΙΑΝΗΣ, *Δημοτικό Συμβούλιο Νεολαίας Πολιτιστικές και Αθλητικές Εκδηλώσεις*, ΠΑΛΙΑΝΗ 2005, σελ. 7

απογραφή του 1991 μέχρι αυτή του 2001, αλλά και την οικογενειακή κατάσταση των κατοίκων σύμφωνα με την απογραφή του 2001.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2001¹⁴⁷

Διαμερίσματα	Αντρες	Γυναίκες	Σύνολο
Βενεράτο	473	494	967
Αυγενική	421	393	814
Κεράσια	182	184	366
Σίβα	129	135	264
Σύνολο	1205	1206	2411

ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1991¹⁴⁸

Διαμερίσματα	Αντρες	Γυναίκες	Σύνολο
Βενεράτο	449	470	919
Αυγενική	346	312	658
Κεράσια	154	155	309
Σίβα	128	116	244
Σύνολο	1077	1053	2130

Από τους παραπάνω πίνακες φαίνεται ότι υπάρχει μια αύξηση (13.2%) στον πληθυσμό, της τάξεως των 281 κατοίκων. Αυτό, ενδεχομένως, επιβεβαιώνει την άποψη της πλειοψηφίας των φορέων, που υποστήριξαν ότι στο δήμο «σημειώνεται άνοδος στο οικιστικό κομμάτι» και ότι «υπάρχει ανοικοδόμηση σπιτιών». Φαίνεται ότι πολλοί επιστρέφουν στον τόπο καταγωγής τους αν και κάποια στιγμή είχαν φύγει. Αυτός εκτιμάται ότι είναι ένας παράγοντας που θα βοηθήσει στην ανάπτυξη της περιοχής στο μέλλον για το λόγο ότι με την είσοδο όλο και περισσότερων κατοίκων στην περιοχή, θα δημιουργηθούν επιπλέον δομές για να καλυφθούν οι ανάγκες τους.

¹⁴⁷ βλ. Πηγή: Αρχείο του Δήμου

¹⁴⁸ βλ. ΕΣΥΕ (2001)

ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ¹⁴⁹

Οικογενειακή κατάσταση	Άντρες	Γυναίκες	Δήμος Τετραχωρίου
Άγαμοι	530	375	905
Έγγαμοι	573	569	1142
Χήροι	21	180	201
Διαζευγμένοι	20	14	34
Σε διάσταση	7	7	14
Σύνολο	1151	1145	2296

Από τον παραπάνω πίνακα παρατηρείται ότι στο σύνολο των κατοίκων του Δήμου η πλειοψηφία είναι έγγαμοι, ενώ ένα πολύ μικρό ποσοστό έχουν χωρίσει. Επίσης, οι περισσότεροι άγαμοι κάτοικοι είναι άντρες σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό από τις άγαμες γυναίκες.

Κοινωνική σύνθεση του πληθυσμού

Η κοινωνική σύνθεση του πληθυσμού δεν είναι η ίδια σε όλα τα δημοτικά διαμερίσματα του Δήμου. Στα δυο μεγάλα χωριά παρατηρείται το γεγονός, σύμφωνα με τις απόψεις των ερωτώμενων, ότι ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό οικογενειών, τα μέλη των οποίων είτε κατάγονται από την περιοχή είτε από αλλού, αποφασίζουν να εγκατασταθούν στο Δήμο Παλιανής. Αυτό έχει ως μεσοπρόθεσμο αποτέλεσμα να μεγαλώνουν μικρά παιδιά στην περιοχή και έτσι να συνεχίζεται κοινωνικά η εξέλιξη της. Βλέπουμε ότι υπάρχουν αρκετοί νέοι στα χωριά, εκτός από την περιοχή της Σίβας και των Κερασιών, όπου όπως υποστηρίζεται, το χωριό κατοικείται μόνο από ανθρώπους μέσης ηλικίας και ηλικιωμένους. «Στη Σίβα και στα Κεράσια υπάρχει μικρός πληθυσμός, ελάχιστοι νέοι». Ωστόσο δε θα πρέπει να παραβλέψουμε την άποψη ότι και στο χωριό των Κερασιών παρατηρείται ανοικοδόμηση σπιτιών.

Στην Αυγενική και στο Βενεράτο μπορεί να συναντήσει κανείς άτομα όλων των ηλικιών. Από μωρά παιδιά μέχρι ηλικιωμένους ανθρώπους. Ιδιαίτερα στο Βενεράτο

¹⁴⁹ βλ. ΕΣΥΕ (2001)

υπάρχει μεγάλος αριθμός παιδιών και αυτό αποδεικνύεται από το Δημοτικό Σχολείο, το οποίο είναι εξαθέσιο, και αποτελείται κυρίως από παιδιά του συγκεκριμένου δημοτικού διαμερίσματος. Το σχολείο της Αυγενικής, αντιθέτως, απαρτίζεται από πολύ μικρότερο αριθμό παιδιών (μόλις 30 παιδιά), ενώ στα Κεράσια και στη Σίβα δεν υπάρχει Σχολείο.

Επίσης, στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου, υπάρχουν αρκετοί μετανάστες, περίπου 35 οικογένειες, οι οποίοι έχουν ενταχθεί επαγγελματικά, είναι μικροί σε ηλικία και έχουν μικρά παιδιά. Η συμβίωση τους με τους ντόπιους, όπως υποστηρίζεται, είναι αρμονική.

Στο Δήμο γενικότερα η θέση της γυναίκας χαρακτηρίζεται από την πλειοψηφία ως «φυσιολογική», δηλαδή ενεργή συμμετοχή της γυναίκας στην οικογένεια, στην εργασία, στη διασκέδαση κ.ο.κ. Σχεδόν όλες οι γυναίκες μέχρι 45-50 χρόνων εργάζονται κάπου, ενώ λίγες μένουν σπίτι. Σε περιόδους που οι άντρες, που ασχολούνται με τα αγροτικά, χρειάζονται βοήθεια, όλες οι γυναίκες βοηθούν και στον τομέα αυτό. Το γεγονός ότι το χωριό είναι μια κλειστή κοινωνία, αρκετές φορές δυσκολεύει τη θέση της γυναίκας. Η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των γυναικών, γίνεται συνήθως στα πλαίσια του σπιτιού παρά έξω στο χωριό, ενώ η ενασχόληση των εφήβων, αφορά τα ηλεκτρονικά παιχνίδια και γενικότερα τρόπους ψυχαγωγίας οι οποίοι αφορούν την λειτουργία τους μέσα στο σπίτι, .

Γεγονός αποτελεί, ότι η γειτνίαση του Δήμου Παλιανής με την πόλη του Ηρακλείου συμβάλλει θετικά στην παραμονή ή και στην επιστροφή των κατοίκων στον τόπο καταγωγής τους. Ωστόσο, στο Δήμο δεν υπάρχουν αρκετές δομές που να αφορούν τους νέους της περιοχής (π.χ. εναλλακτικές επαγγελματικές δυνατότητες) αλλά και τις γυναίκες (π.χ. Σύλλογος γυναικών) και αυτό έχει ως αποτέλεσμα από την μία πλευρά οι νέοι να δουλεύουν στην πόλη του Ηρακλείου ή να απασχολούνται με τα αγροτικά και από την άλλη, όσον αφορά στις γυναίκες, να αξιοποιούν τον ελεύθερο χρόνο τους στα πλαίσια του σπιτιού τους ή στα πλαίσια της γειτονιάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: παρουσίαση αποτελεσμάτων.

Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε τα στοιχεία τα οποία προέκυψαν από την έρευνα την οποία και κάναμε κατά το διάστημα από Μάρτιο μέχρι Απρίλιο του 2008 στην περιοχή του Δήμου Παλιανής. Η έρευνα αυτή απευθυνόταν σε νέους της περιοχής από ηλικίες 12-19 ετών και που είχε σαν στόχο να περιγραφούν οι διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου και να διερευνηθούν τυχόν συσχετίσεις με την φυσική δραστηριότητα σε έφηβους 12-19 σε αγροτικό δήμο της Κρήτης (Δήμο Παλιανής). Η έρευνά μας βασίστηκε στο ερωτηματολόγιο **Social Capital Youth Instrument** των Onyx and Bullen (2005) από την Αυστραλία και για το οποίο μας δόθηκε η άδεια να το χρησιμοποιήσουμε από την καθηγήτρια του πανεπιστημίου "School of Management Faculty of Business, UTS" κ.Jenny Onnyx, κάτι το οποίο κάναμε αφού πρώτα προηγήθηκε μια διαδικασία προσαρμογής του στα Ελληνικά αλλά και για το τάρκετ γκρούπ στο οποίο στοχεύαμε (νέοι 12-19 σε αγροτικό Δήμο) και που κάτω από την καθοδήγηση και βοήθεια της καθηγήτριάς μας και επιβλέπουσας της πτυχιακής μας κ.Κούτρα πραγματοποιήσαμε. Όπως επίσης χρησιμοποιήσαμε και μέρος του ερωτηματολογίου της Δρ. Κοκκέβη Α. που αφορά την υγεία.

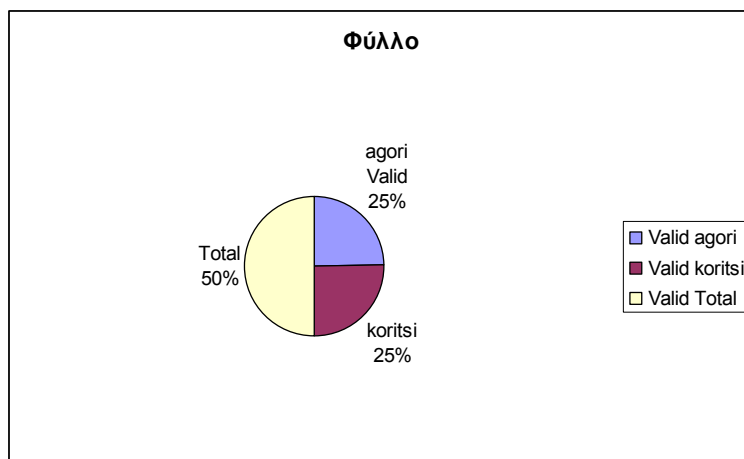
Περιγραφικά

Σε αυτό το υποκεφάλαιο θα παραθέσουμε περιγραφικά τα αποτελέσματα της έρευνάς μας που προέκυψαν αυτούσια από αυτήν και μέσα από την χρήση του ερωτηματολογίου.

Έτσι στην πρώτη ενότητα περιλαμβάνονται όλα τα δημογραφικά στοιχεία της έρευνάς μας και τα οποία περιλαμβάνουν το φύλλο, την ηλικία, τόπο καταγωγής, γλώσσα κ.α. Δεύτερον ερωτήσεις που αφορούν το κοινωνικό κεφάλαιο και τρίτο την αθλητική δραστηριότητα.

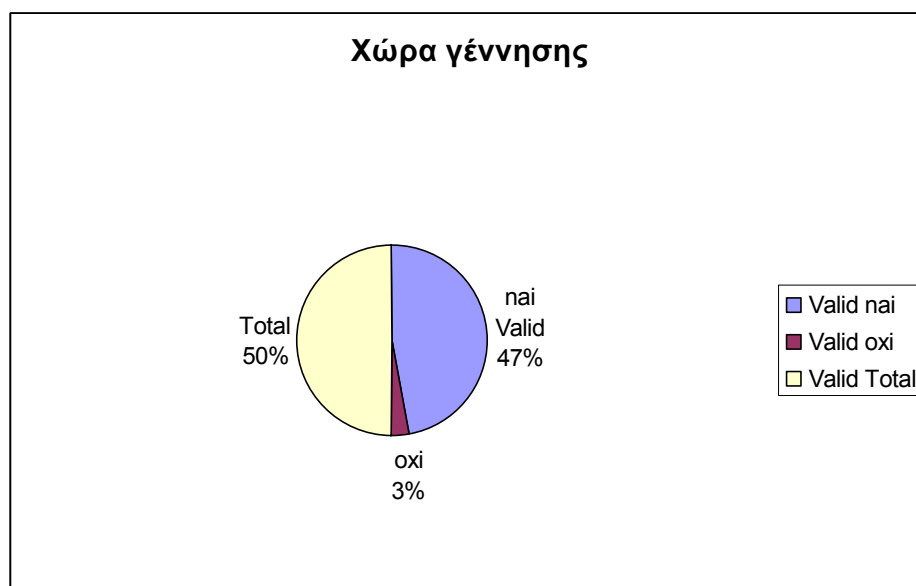
Η έρευνά μας έγινε σε ένα δείγμα νέων ανθρώπων 181 συνολικά ηλικίας 12-19 ετών και από αυτούς συνολικά είχαμε 89 αγόρια (49,2%) και 92 κορίτσια (50,2%).

Γράφημα α1

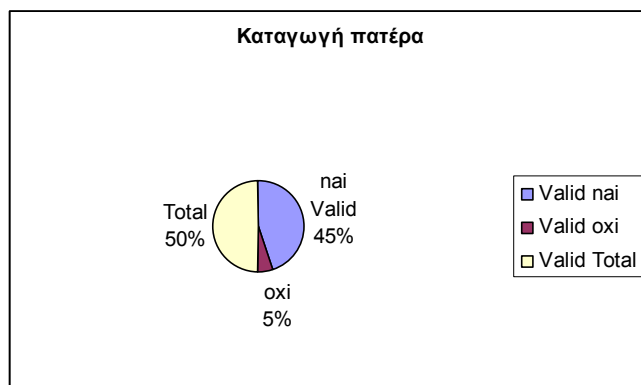
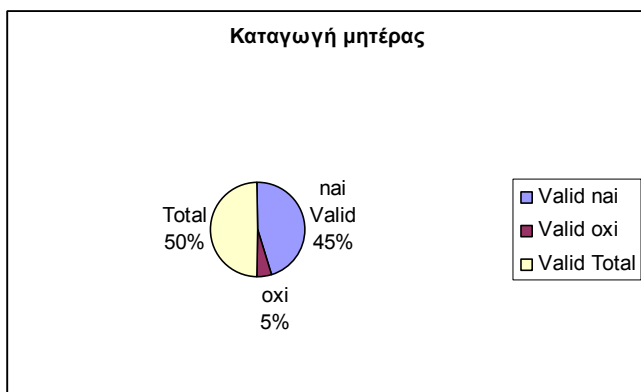
Αναφορικά με την χώρα γέννησης των ερωτηθέντων είχαμε την συντριπτική πλειοψηφία να δηλώνει ότι γεννήθηκε στην Ελλάδα 170 άτομα και 94%, ενώ αυτοί που γεννήθηκαν αλλού ήταν 11 άτομα και 6%.

Γράφημα α2

Στο αντίστοιχο ερώτημα για τον τόπο γέννησης της μητέρας και του πατέρα είχαμε τους εξής πίνακες:

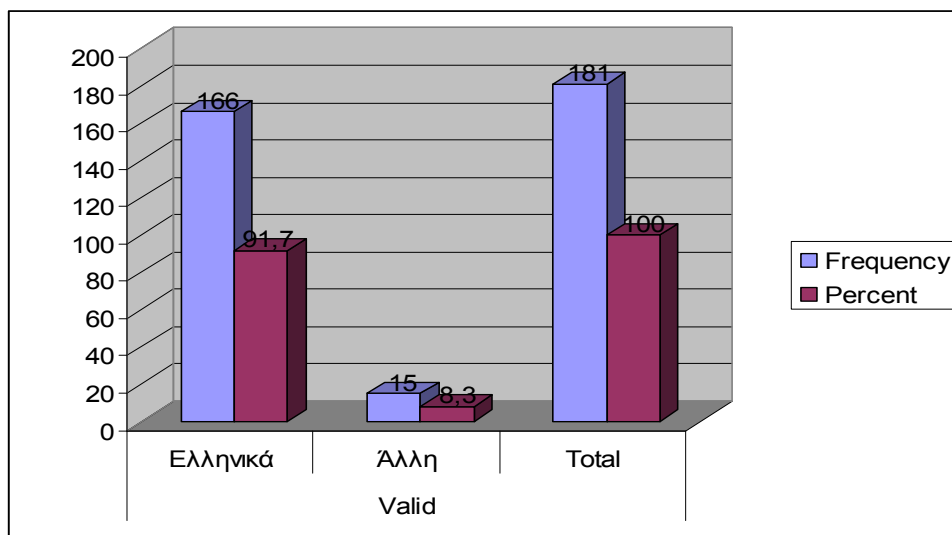
Γράφημα α3&α4

Από τα γραφήματα αυτά προκύπτει ότι στην περίπτωση της μητέρας από τους 181 ερωτηθέντες το 45% (163 άτομα) απήντησαν ότι γεννήθηκαν στην Ελλάδα ,ενώ το υπόλοιπο 5% (18 άτομα) αλλού. Τα αντίστοιχα ποσοστά στον πατέρα ήταν και εδώ 45% (162 άτομα) για αυτούς που γεννήθηκαν στην Ελλάδα και 5% (19 άτομα) για αυτούς που γεννήθηκαν αλλού.

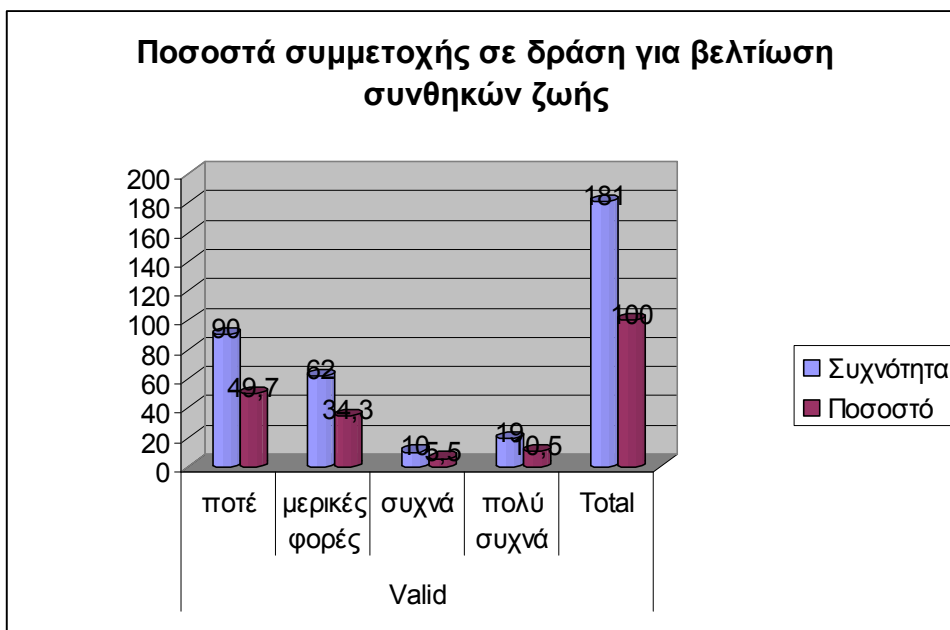
Σχετικά τώρα με το ποια γλώσσα μιλούν μέσα στο σπίτι και την έχουν έτσι για πρώτη γλώσσα το 91,7% και 166 άτομα απήντησαν τα Ελληνικά, ενώ το 8,3% και 15 άτομα ,απήντησαν άλλη.

Γράφημα α5

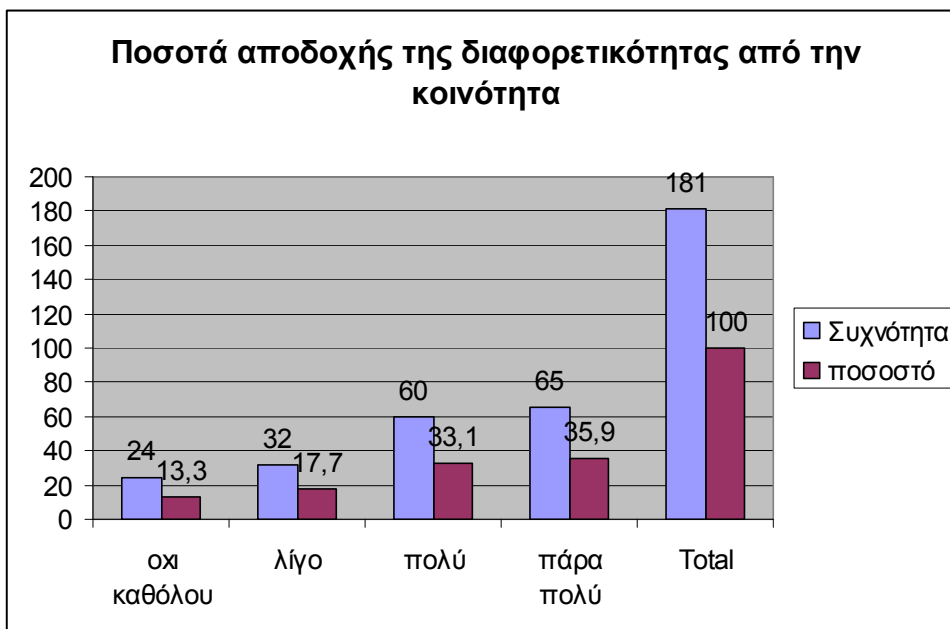
Μετά τα δημογραφικά έχουμε ερωτήσεις οι οποίες αφορούν το κοινωνικό κεφάλαιο και επί μέρους θέματα που το αφορούν, όπως η συμμετοχή σε κοινωνικά δίκτυα, οργανώσεις και ομάδες, των νέων ,αλλά και η ενεργοποίησή τους σε θέματα που αφορούν τους ίδιους και την κοινότητά τους ,αλλά και το αίσθημα ασφάλειας που τους διακατέχει.

Γράφημα α6

Έτσι στο ερώτημα σχετικά με το αν συμμετείχαν σε δράσεις που να αφορούσαν την βελτίωση των συνθηκών ζωής στην γειτονιά, το 49,7% (92 άτομα) απήντησαν ποτέ, το ενώ το 34,3% (62 άτομα) απάντησε ότι μερικές φορές συμμετέχει σε δράσεις. Ακολούθως είχαμε με 5,5% (10 άτομα) το ότι συμμετέχουν συχνά, και 10,5% (19 άτομα) ότι συμμετέχουν πολύ συχνά, όπως φαίνεται στο γράφημα α6.

Γράφημα α7

Αναφορικά με το κατά πόσο πιστεύουν ότι είναι αποδεκτή η ατομική διαφορετικότητα από την κοινότητα (γράφημα α7) το 35,9% (65 άτομα) απήντησε ότι το αποδέχονται, το οποίο είναι και το μεγαλύτερο ποσοστό, ενώ ακολούθως είχαμε 33,1% (60 άτομα) για την απάντηση ότι θα ήταν αποδεχτοί πολύ από την κοινότητα, 17,7% (32 άτομα) λίγο και 13,3% (24 άτομα) καθόλου.

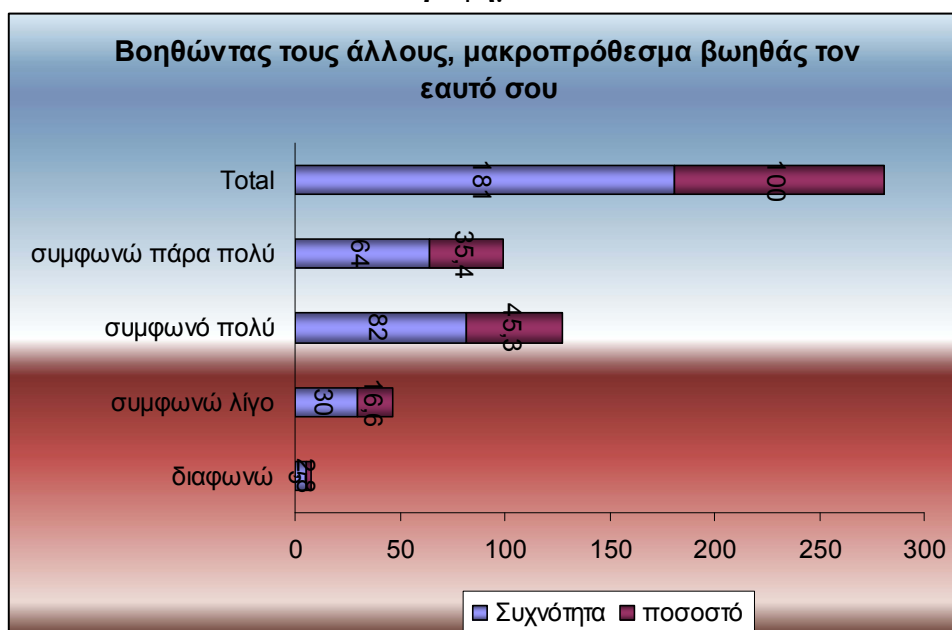

Γράφημα α8

Σχετικά με το εάν έχουν μαζέψει ποτέ σκουπίδια άλλων σε δημόσιο χώρο, το 20,4% απάντησε όχι ποτέ, το 45,9% μερικές φορές, το 16% συχνά και το 17,7% πολύ συχνά.

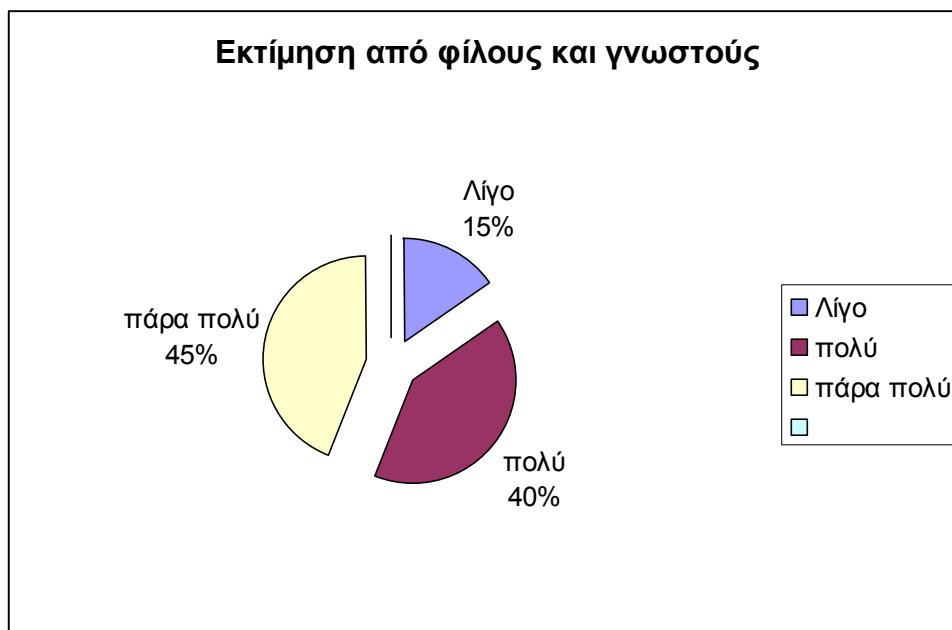
Γράφημα α9

Στην ερώτηση για το αν βοηθώντας τους άλλους, μακροπρόθεσμα βωηθάς τον εαυτό σου, το 80,7% απήντησε ότι συμφωνεί είτε πολύ είτε λίγο , πράγμα που δείχνει την θέληση των εφήβων-κατοίκων της περιοχής να βοηθήσουν των συνάνθρωπό τους ,το οποίο και αποτελεί ένα καλό κρίκο για την ανάπτυξη του κοινωνικού κεφαλαίου στην

περιοχή. Ενώ το μειοψηφικό 19,4% απήντησε ότι διαφωνεί είτε λίγο είτε κατηγορηματικά.

Γράφημα α10

Αναφορικά με το κατά πόσο πιστεύουν ότι τους εκτιμούν οι φίλοι και οι γνωστοί, το 44,2% απάντησε πάρα πολύ, το 40,3% πολύ και το 15,5% λίγο, η απάντηση καθόλου δεν απαντήθηκε ούτε μια φορά. (γράφημα α10)

Γράφημα α11

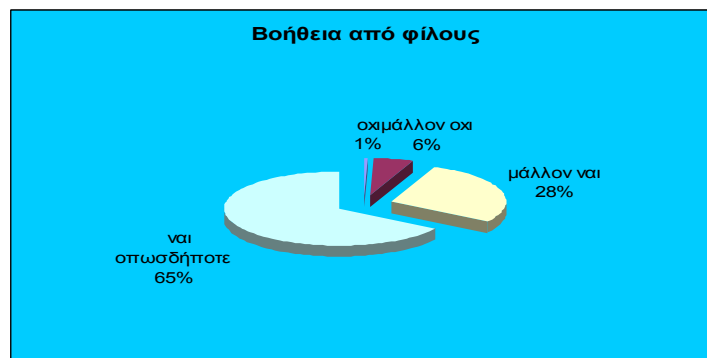
Στην ερώτηση για το κατά πόσο αισθάνονται ασφαλείς την νύχτα το 72,4% απήντησε καθόλου, το 17,1% λίγο, το 5% απάντησε πολύ και το 5,5% πάρα πολύ.

Γράφημα α12

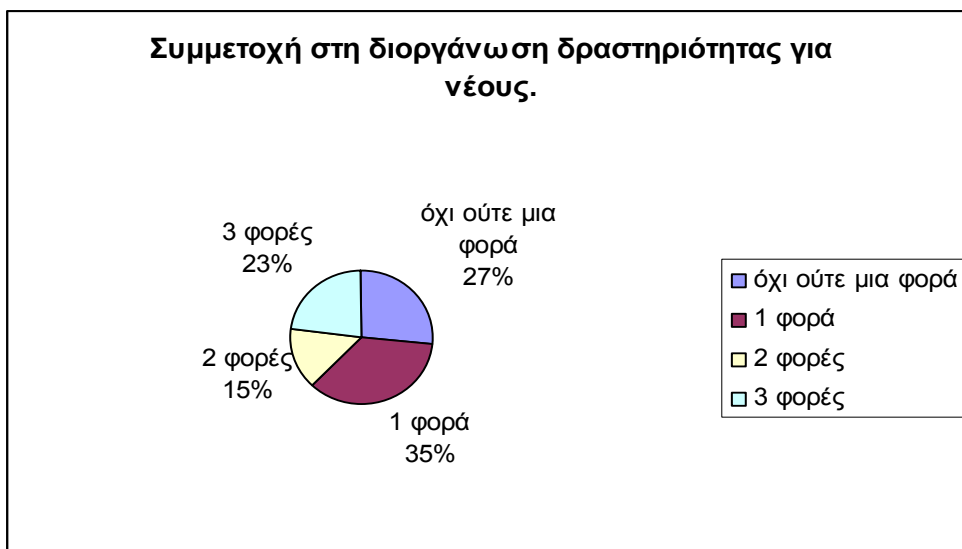
Αναφορικά με το αν υπάρχουν στην παρέα «διαφορετικοί» άνθρωποι το 52,5% απάντησε κανένας, το 16,6% ένας, το 17,1% δυο και το 13,8% τρεις.

Γράφημα α13

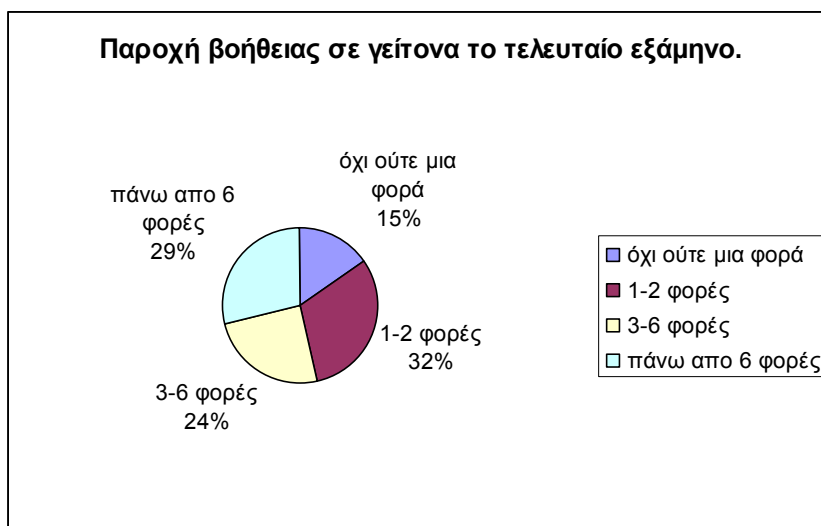
Στην ερώτηση αν σε βοηθούν οι φίλοι σου όταν τους έχεις ανάγκη το 0,6% απάντησε όχι, το 5,5% μάλλον όχι, το 28,2% μάλλον ναι και το 56,7% οπωσδήποτε.

Γράφημα α14

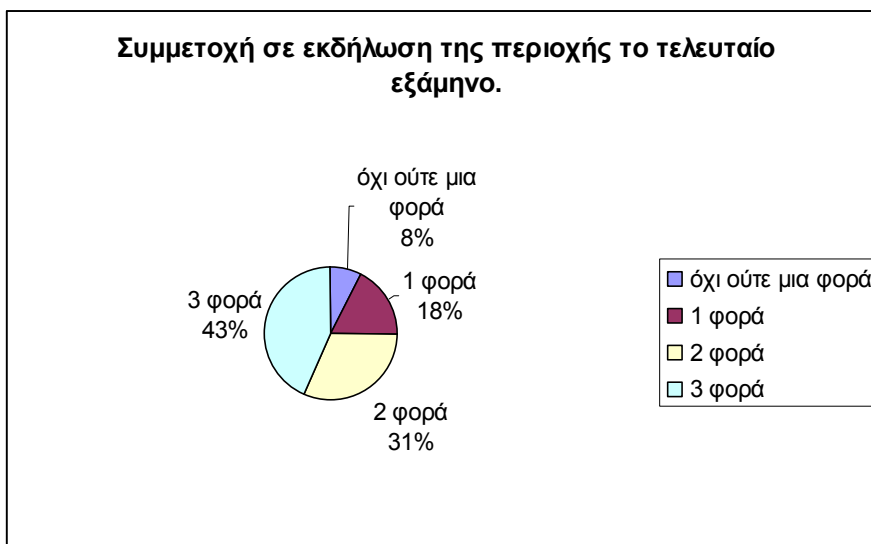
Για το αν συμμετείχαν οι έφηβοι στην διοργάνωση δράσης για νέους, το 27,1% απήντησε ούτε μια φορά, το 34,8% 2 φορές, το 14,9% 3 φορές και το 23,2% 3 φορές.

Γράφημα α15

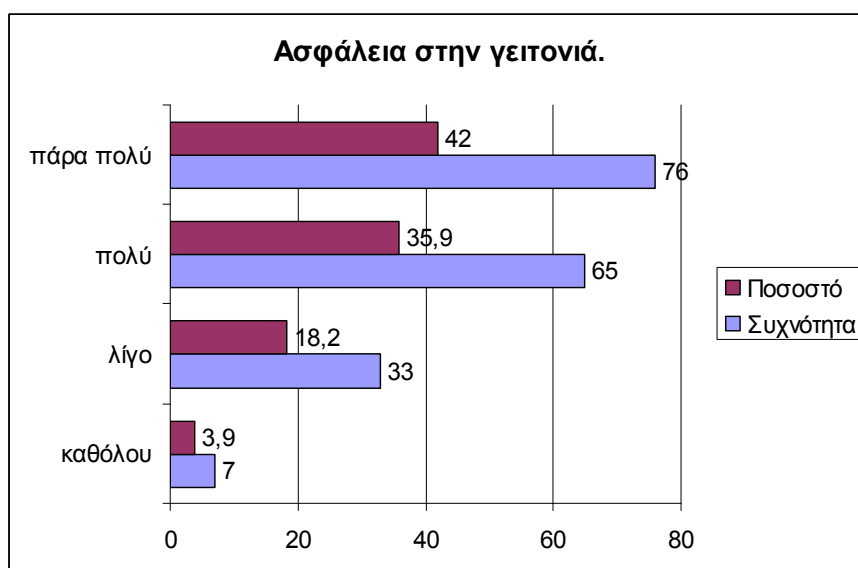
Στην ερώτηση για το αν παρείχαν βοήθεια στον γείτονα το τελευταίο 6μηνο το 15,5% απήντησε ούτε μια φορά, το 30,9% 1-2 φορές, το 24,3% 3-6 φορές και το 29,3% πάνω από 6 φορές.

Γράφημα α16

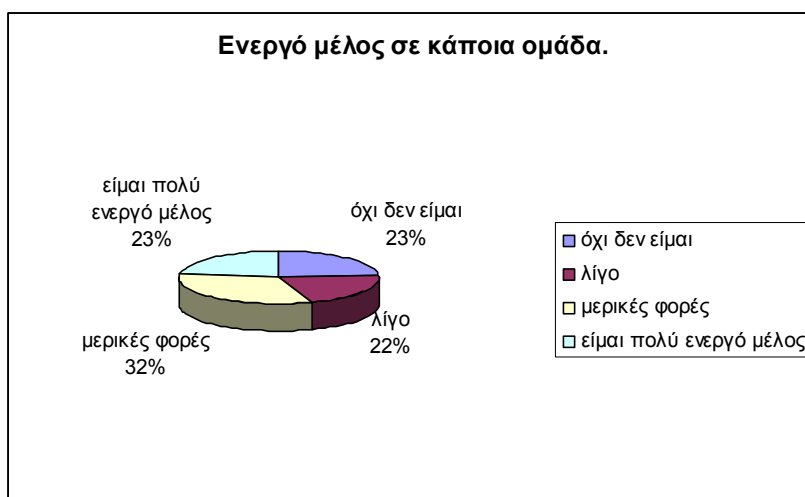
Αναφορικά με το αν συμμετείχαν σε εκδήλωση το τελευταίο 6μηνο το 7,7% απήντησε ούτε μια φορά, το 17,7% 1 φορά, το 30,9% 2 φορές και το 43,6% 3 φορές.

Γράφημα α17

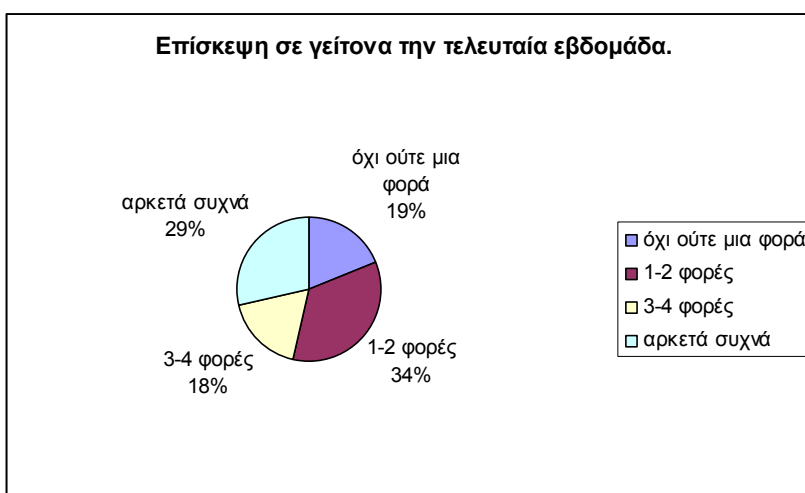
Στην ερώτηση για το εάν αισθάνονται ασφαλείς στη γειτονιά, το 3,9% απήντησε καθόλου, το 18,2% απάντησε λίγο, το 35,9% απάντησε πολύ και το 42% πάρα πολύ.

Γράφημα α18

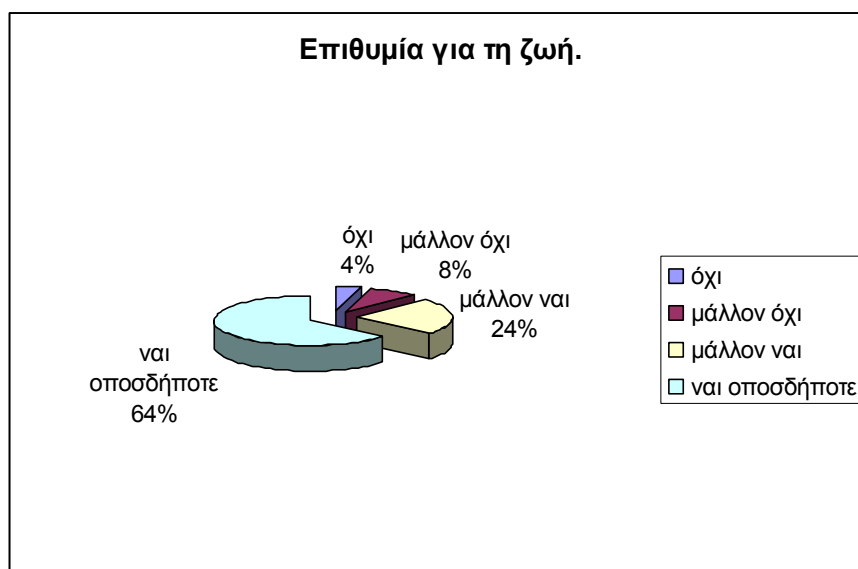
Αναφορικά με το εάν είναι ενεργό μέλος σε κάποια ομάδα το 23,2% απήντησε όχι δεν είμαι, το 21,5% λίγο, το 32,6% μερικές φορές και το 22,7% απήντησε ότι είναι πολύ ενεργό μέλος.

Γράφημα α19

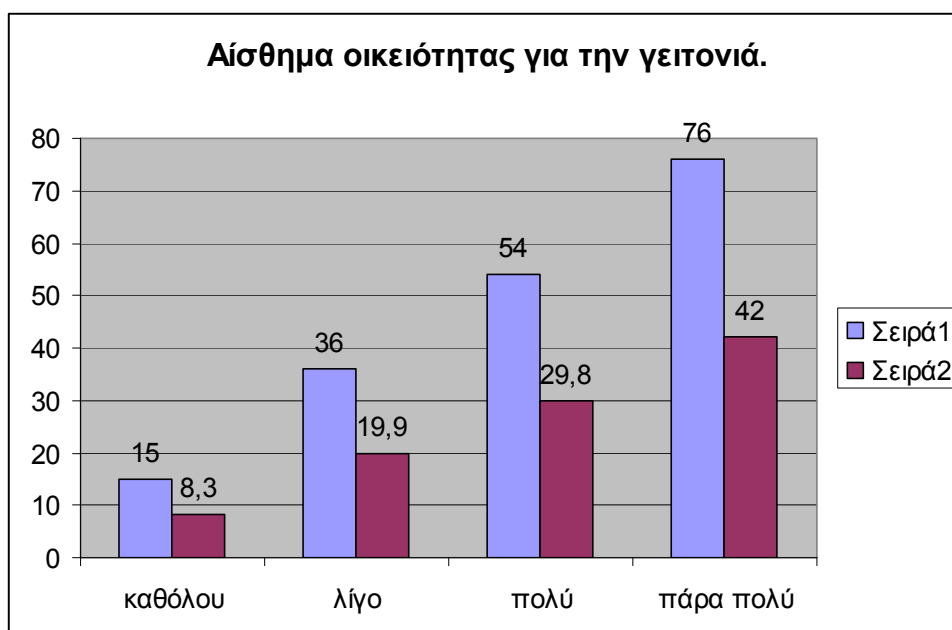
Στην ερώτηση για το ένα επισκέφτηκε το γείτονα την τελευταία εβδομάδα το 18,8% απάντησε ούτε μια φορά, το 34,8% μία με δυο φορές, το 17,7% 3-4 φορές και το 28,7% αρκετά συχνά.

Γράφημα α20

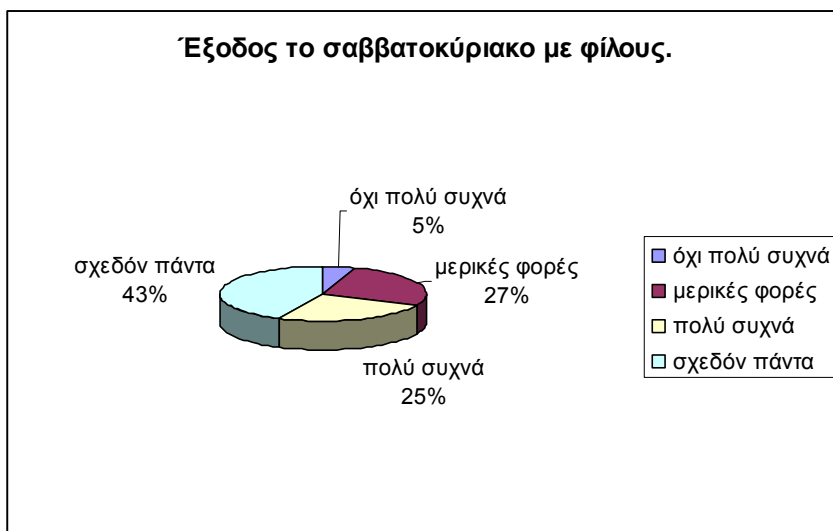
Αναφορικά με κατά πόσο νοιώθουν ότι αγαπούν τη ζωή, το 4,4% απήντησε καθόλου, το 8,3% μάλλον όχι, το 23,8% μάλλον ναι και το 63,5% ναι οπωσδήποτε.

Γράφημα α21

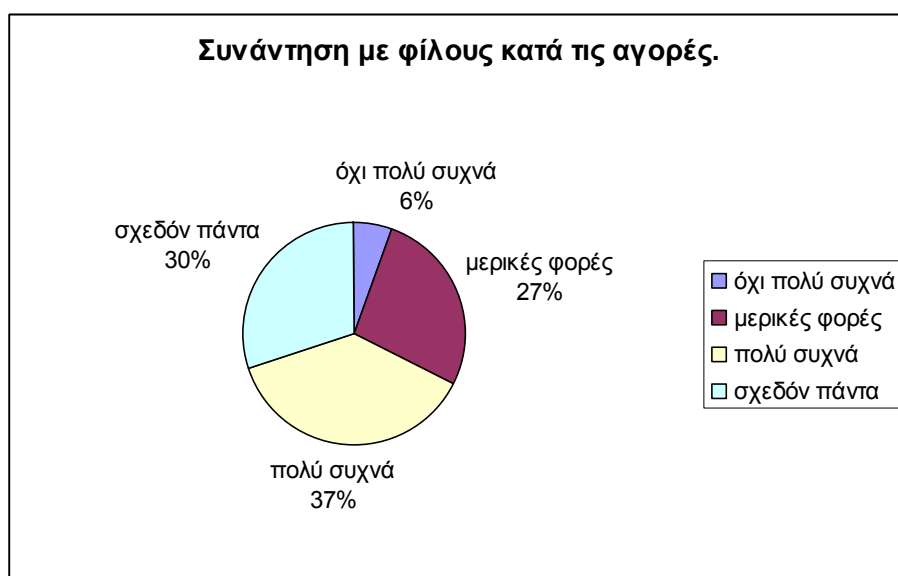
Στην ερώτηση για το κατά πόσο αισθάνονται τη γειτονιά «σαν το σπίτι τους» το 8,3% απήντησε καθόλου, το 19,9% λίγο, το 29,8% πολύ και το 42% πάρα πολύ.

Γράφημα α22

Σχετικά με το εάν πραγματοποιούν κάποια έξοδο το σαββατοκύριακο με φίλους το 5% απήντησε όχι πολύ συχνά, το 27,1% μερικές φορές, το 24,9% πολύ συχνά και το 43,1% σχεδόν πάντα.

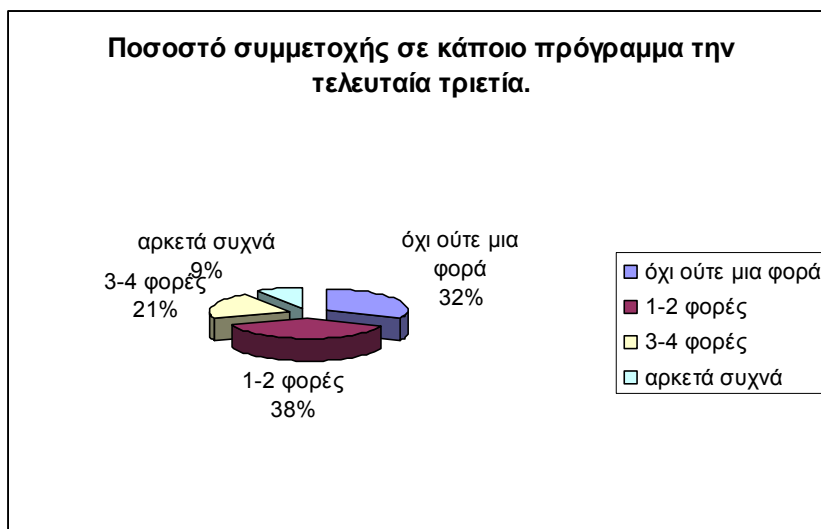
Γράφημα α23

Στην ερώτηση εάν συναντιέται με φίλους κατά τη διάρκεια των αγορών του το 5,5% απήντησε όχι πολύ συχνά, το 27,1% μερικές φορές, το 37% πολύ συχνά και το 30,4% σχεδόν πάντα.

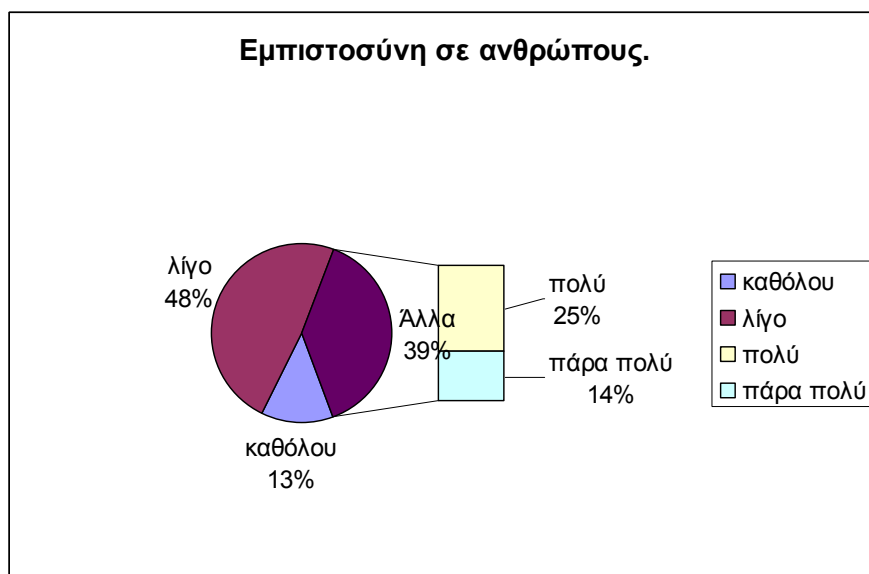
Γράφημα α23

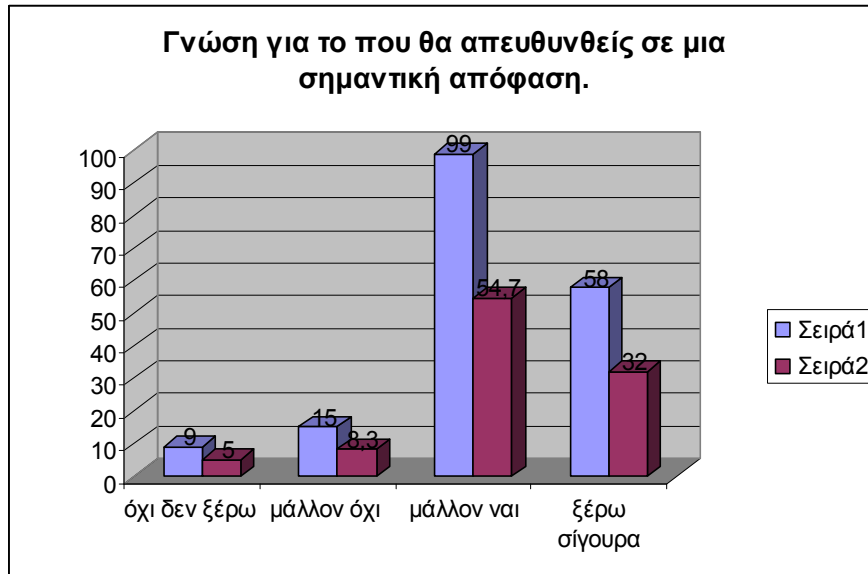
Αναφορικά με το ποσοστό συμμετοχής τους σε κάποιο πρόγραμμα την τελευταία τριετία το 32% απήντησε ούτε μια φορά το 37,6% μια με δυο φορές, το 21% 3-4 φορές και το 9,4% αρκετά συχνά.

Γράφημα α24

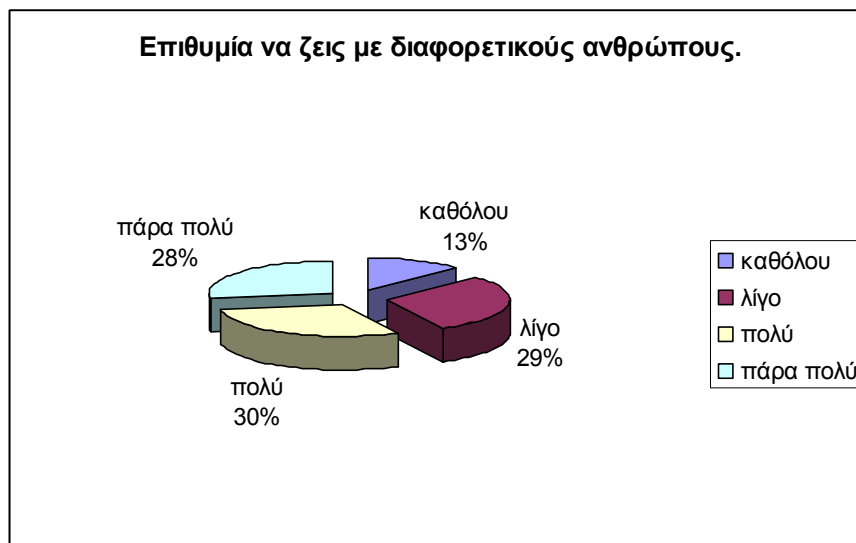
Στο ερώτημα αν εμπιστεύονται όλους τους ανθρώπους το 12,7% απήντησε καθόλου, το 48,6% λίγο, το 24,9% πολύ και το 13,8% πάρα πολύ.

Γράφημα α25

Σχετικά με εάν γνωρίζουν σε ποιόν να απευθυνθούν για να πάρουν μια σημαντική απόφαση το 5% απήντησε όχι δεν ξέρω, το 8,3% μάλλον όχι, το 54,7% μάλλον ναι και το 32% ξέρω σίγουρα.

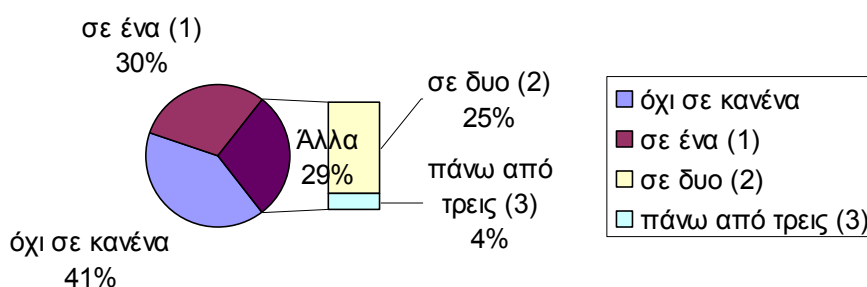
Γράφημα α26

Αναφορικά με το κατά πόσο επιθυμούν να ζουν με διαφορετικούς ανθρώπους το 12,7% απήντησε καθόλου, το 29,8% απήντησε λίγο, το 29,8% απήντησε πολύ και το 27,6% πάρα πολύ.

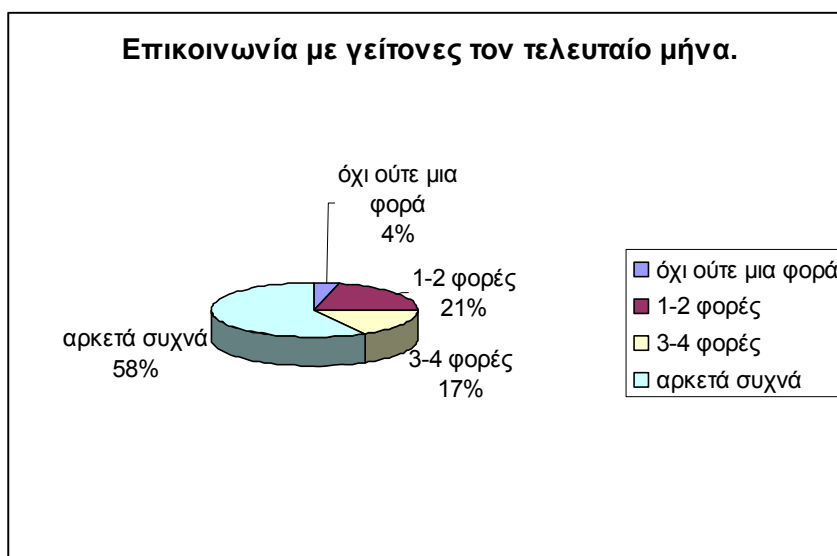
Γράφημα α27

Συμμετοχή σε σύλλογο, ομάδα ή οργάνωση.

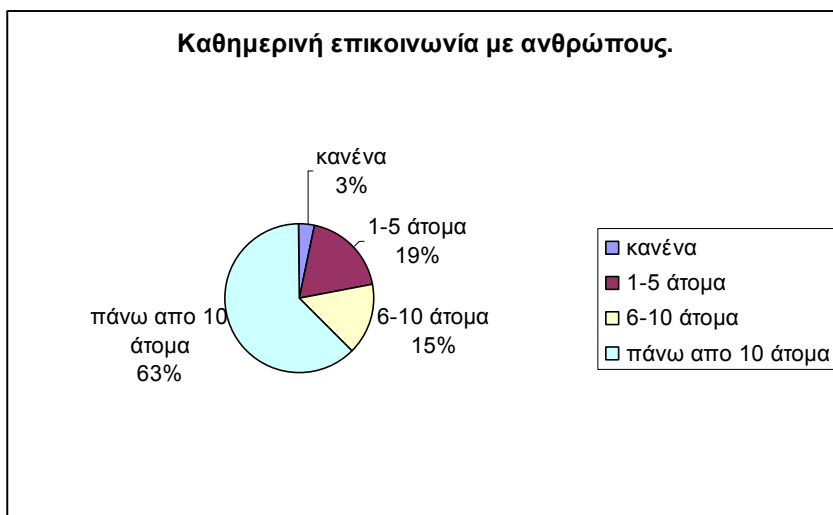
Σχετικά με το αν συμμετέχουν σε κάποιο σύλλογο, ομάδα ή οργάνωση το 40,3% απήντησε όχι σε κανένα, το 30,4% σε ένα, το 24,9% σε δυο και το 4,4% σε πάνω από τρεις.

Γράφημα α28

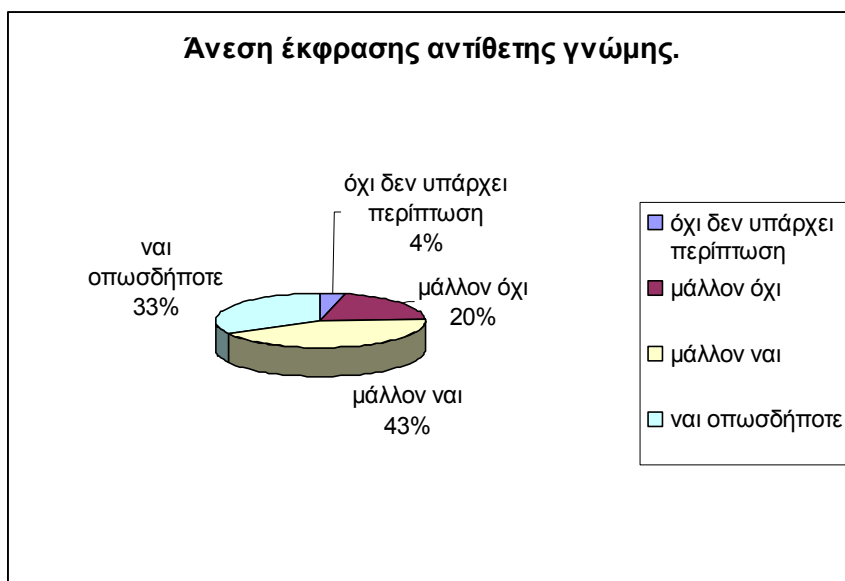
Στο ερώτημα για το αν έχουν επικοινωνήσει με γείτονες τον τελευταίο μήνα το 3,9% απήντησε ούτε μια φορά, το 21% μια με δυο φορές, το 17,1% τρεις με τέσσερις φορές και το 58% αρκετά συχνά.

Γράφημα α29

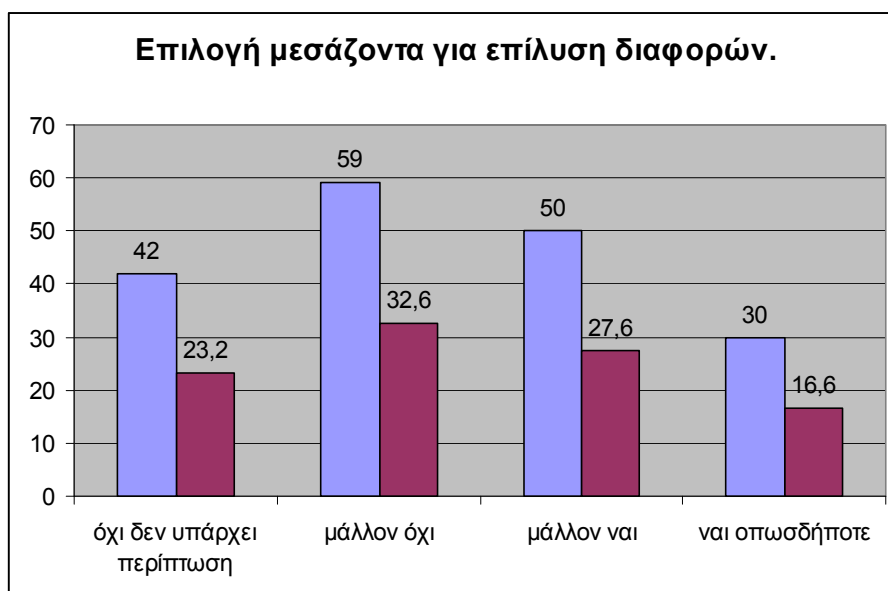
Σχετικά με το εάν επικοινωνούν καθημερινά με ανθρώπους το 3,3% απήντησε με κανέναν, το 18,8% από ένα έως πέντε άτομα, το 15,5% από έξι έως δέκα άτομα και το 62,4% με πάνω από δέκα άτομα.

Γράφημα α30

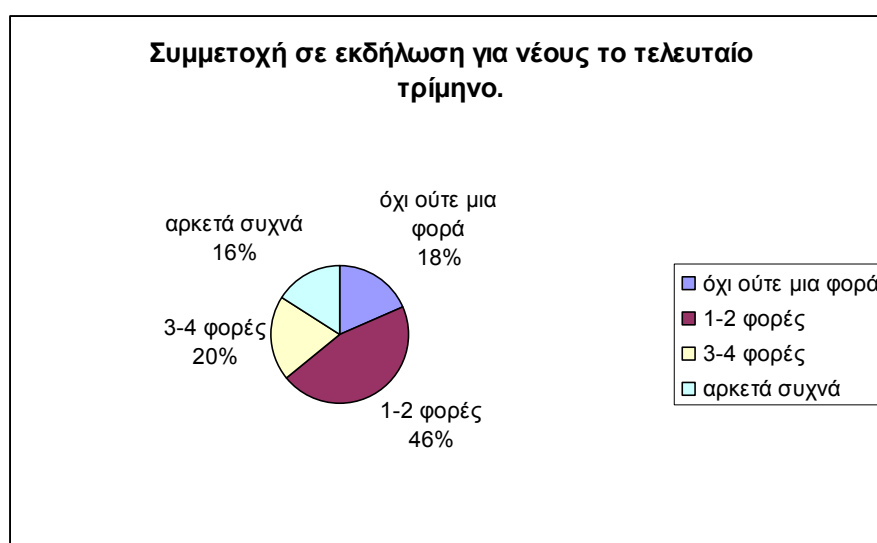
Αναφορικά με το εάν θα ένοιωθαν άνετα να εκφράσουν μια αντίθετη γνώμη το 3,9% απήντησε όχι δεν υπάρχει περίπτωση, το 19,9 % μάλλον όχι, το 43,1% μάλλον ναι και το 33,1% ναι οπωσδήποτε.

Γράφημα α31

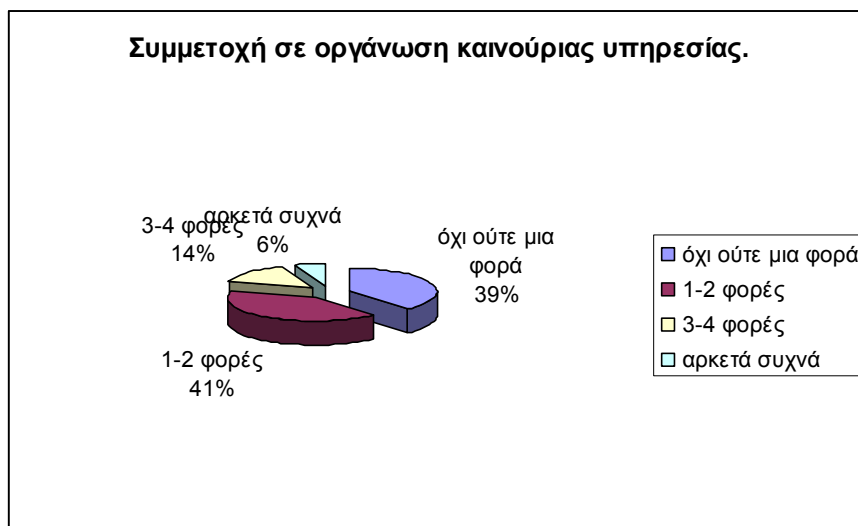
Στην ερώτηση για το εάν θα επέλεγαν μεσάζοντα για να επιλύσουν τις διαφορές τους το 23,2% απάντησε ότι δεν υπάρχει περίπτωση το 32,6% μάλλον όχι, το 27,6% μάλλον ναι και το 16,6% ναι οπωσδήποτε.

Γράφημα α32

Σχετικά με το ένα συμμετείχαν σε εκδήλωση για νέους το τελευταίο τρίμηνο το 18,2% απάντησε ότι ούτε μια φορά, το 45,9% μια με δυο φορές, το 19,9% τρεις με τέσσερις φορές και το 16% αρκετά συχνά.

Γράφημα α33

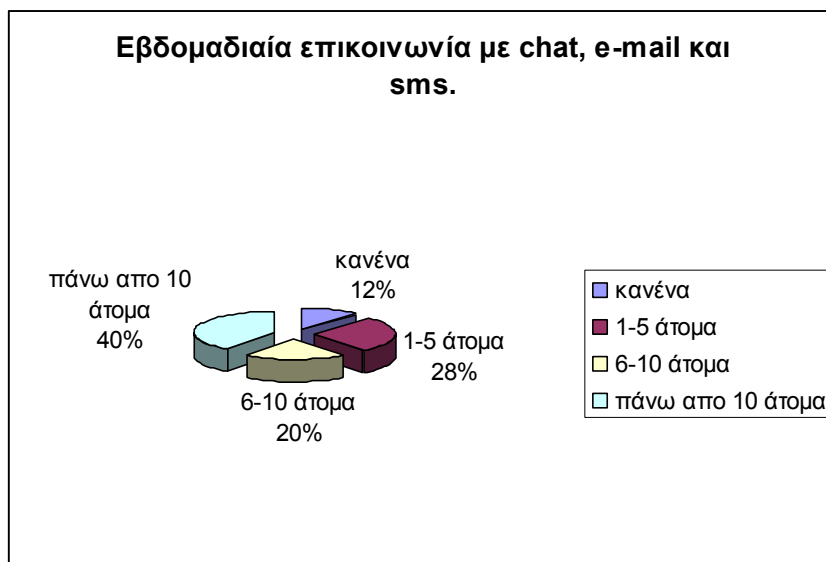
Αναφορικά με το ένα συμμετείχαν στην οργάνωση μιας καινούριας υπηρεσίας το 38,7% απάντησε ούτε μια φορά, το 41,4% απάντησε μια με δυο φορές, το 14,4% τρεις με τέσσερις φορές και το 5,5% αρκετά συχνά.

Γράφημα α34

Το κατά πόσο πιστεύουν ότι θα είναι αποδεκτοί οι διαφορετικοί άνθρωποι από τους γείτονες σε περίπτωση εγκατάστασής τους από τη γειτονιά το 9,4% απάντησε όχι δεν υπάρχει περίπτωση, το 13,3% μάλλον όχι, το 54,7% μάλλον ναί και το 22,7% ναί οπωσδήποτε.

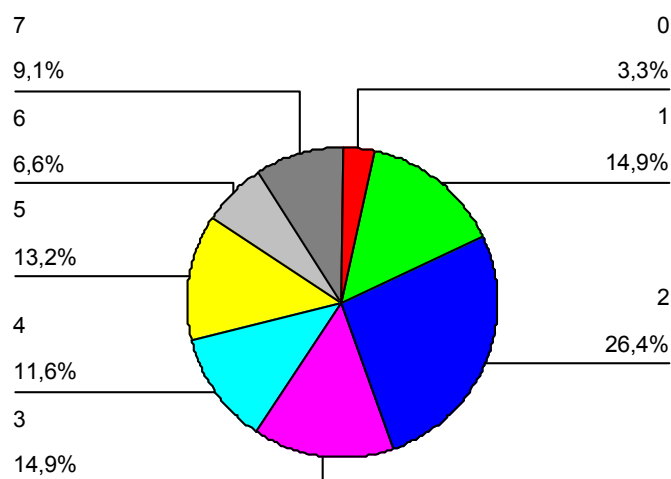
Γράφημα α35

Στο ερώτημα το κατά πόσο επικοινωνούν με άλλους εβδομαδιαία μέσω chat, e-mail και sms το 11,6% απάντησε κανένα, το 28,2% ένα έως δυο άτομα, το 19,9% από έξι έως δέκα άτομα και το 40,3% με πάνω από δέκα άτομα.

Γράφημα α42

Φυσική δραστηριότητα πάνω απο μια ώρα

Στ γράφημα α42 απαντάται το ερώτημα το πόσες μέρες από τις προηγούμενες 7 έκαναν φυσική δραστηριότητα για πάνω από μια ώρα, όπου το 3,3% απήντησε καμία μέρα, το

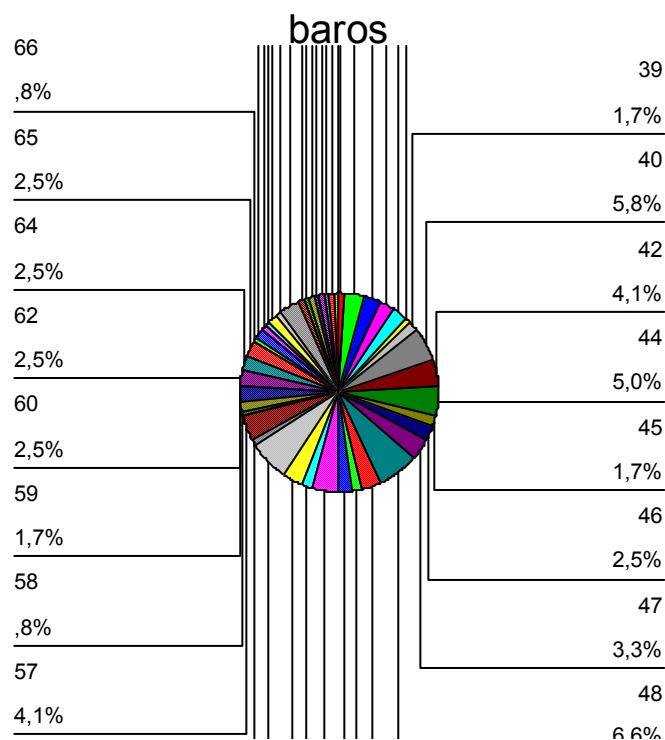
14,9% μία μέρα, το 26,4% δύο μέρες, το 14,9% τρεις μέρες, το 11,6% 4 μέρες, το 13,2% 5 μέρες, το 6,6% 6 μέρες και το 9,1% 7 μέρες.

Γράφημα α43

Στην ερώτηση θα έλεγες ότι η υγεία σου είναι, το 0,8% απήντησε κακή, το 12,4% μέτρια, το 34,7% απήντησε καλή και τέλος το 52,1% των ερωτηθέντων μας είπε ότι είναι πολύ καλή.

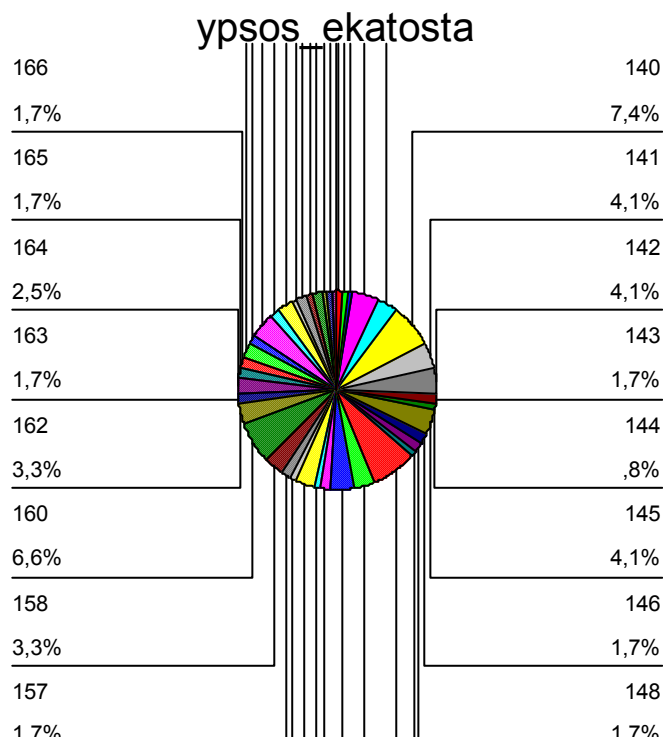
Γράφημα α44

Αναφορικά με το πόσο ζυγίζουν είχαμε τις αυτές απαντήσεις εκ των οποίων αυτοί που ζύγιζαν έως 50 κιλά ήταν περίπου το 50% και άλλο τόσο για αυτούς που ζύγιζαν περισσότερο.

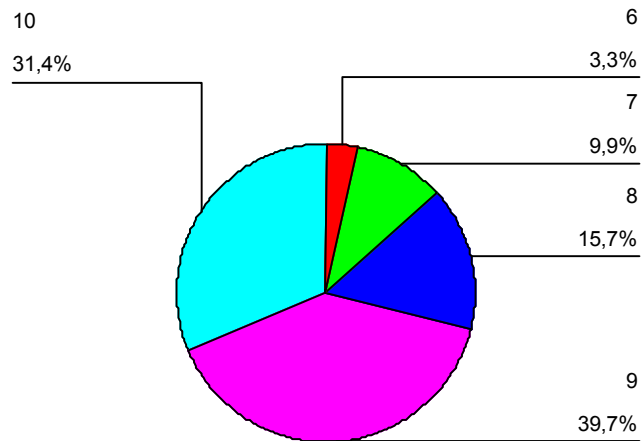
Γράφημα α45

Σχετικά με το ύψος μας δόθηκαν οι εξής απαντήσεις, αυτοί που έχουν ύψος μέχρι 1.55 συγκεντρώνουν συνολικά το 57% των ερωτηθέντων , ενώ 43% συγκεντρώνουν τα ύψη από 1.56 μέχρι 1.90.

Γράφημα α46

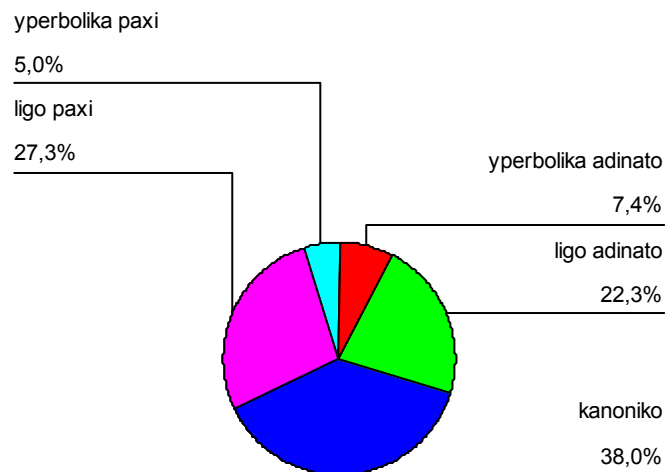
Σε ποια κατάσταση βρίσκεται
η ζωή σου αυτή την περίοδο;

Στην ερώτηση σε ποια κατάσταση βρίσκεται αυτήν την στιγμή η ζωή σου, το 31,4% την βαθμολόγησε με 10, το 39,7% με 9, το 15,7% με 8, το 9,9% με 7 και το 3,3% με 6.

Γράφημα α47

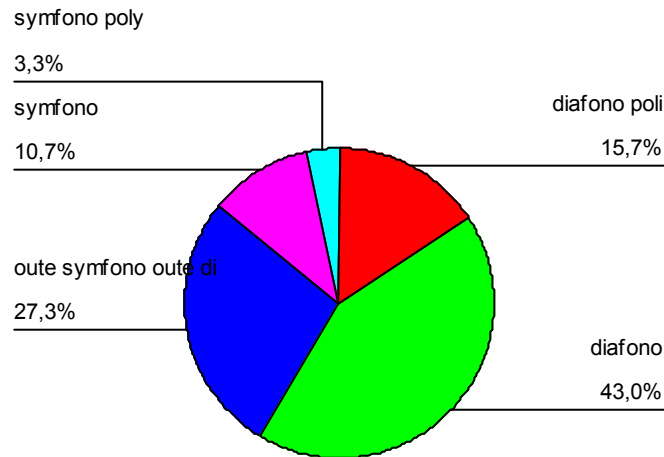
Πιστεύεις ότι το σώμα
σου είναι

Αναφορικά με το τι πιστεύουν για το ότι το σώμα τους είναι , το 5% δηλώνει ότι είναι υπερβολικά παχύ, το 27,3% λίγο παχύ, το 38% δηλώνει ότι είναι κανονικό, το 22,3% λίγο αδύνατο και το 7,4% πολύ αδύνατο.

Γράφημα α48

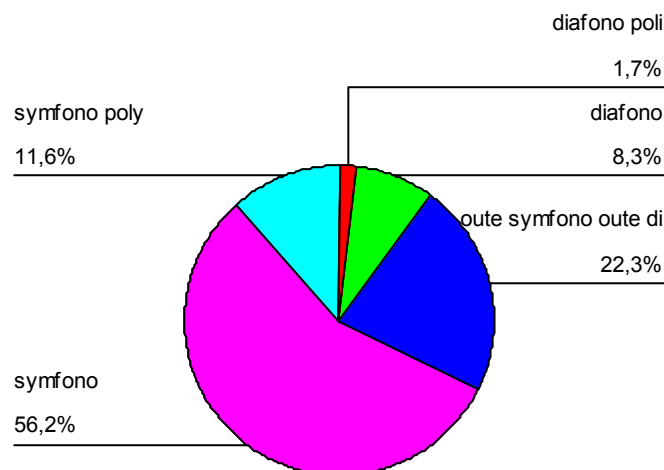
**Είμαι πολύ απογοητευμένος
απο την εμφάνιση μου**

Σχετικά με το αν είναι πολύ απογοητευμένοι από την εμφάνισή τους, το 3,3% δηλώνει ότι συμφωνεί πού, το 10,7% ότι συμφωνεί, το 27,3% δηλώνει ότι ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 43% ότι συμφωνεί και το 15,7% ότι διαφωνεί πολύ.

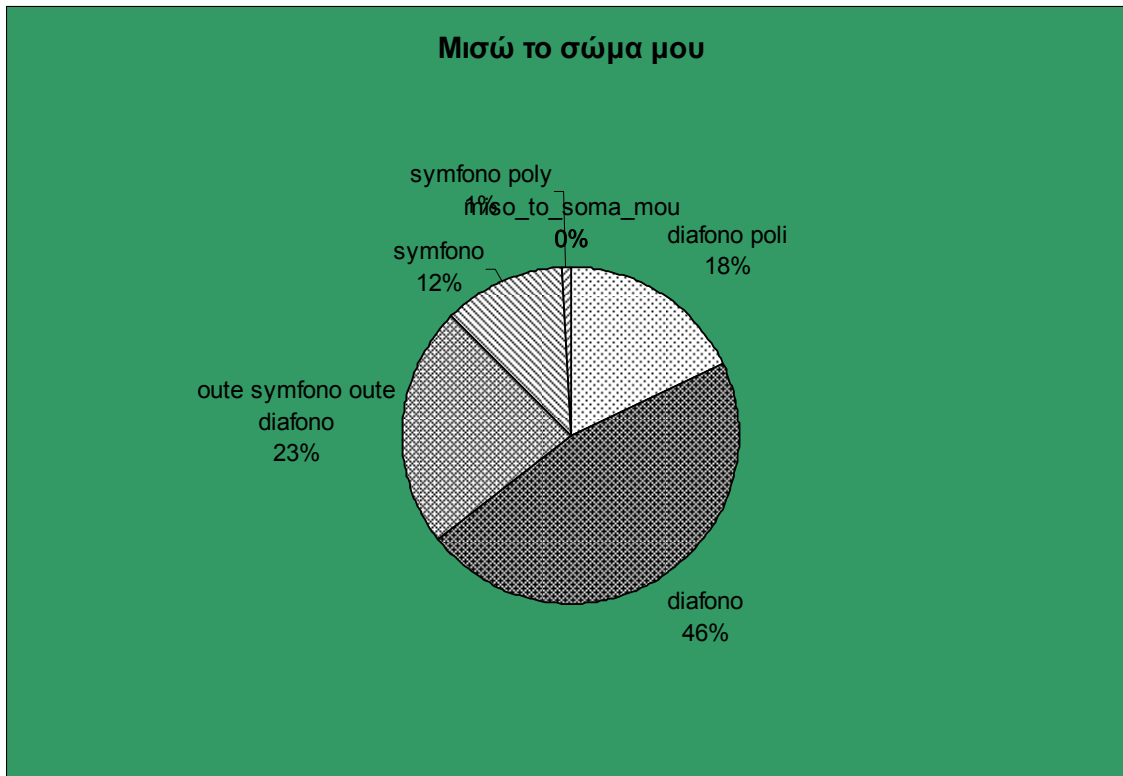
Γράφημα α49

**Είμαι ικανοποιημένος απο
την εμφάνισή μου**

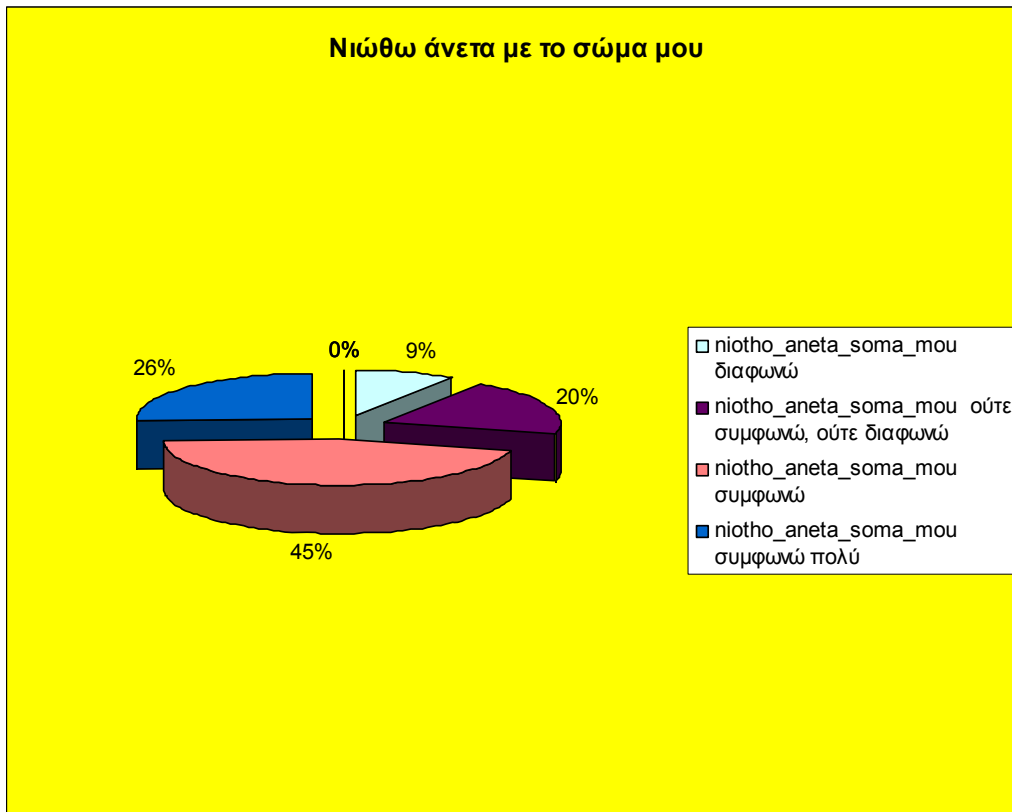
Ακόμα στο κατά πόσο δηλώνει ότι είναι ικανοποιημένος από την εμφάνισή του, το 11,6% λέει ότι συμφωνεί πολύ, το 56,2% ότι συμφωνεί, το 22,3% ότι ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 8,3% ότι διαφωνεί και το 1,7% ότι διαφωνεί πολύ

Γράφημα α50

Επιπλέον στο εάν μισούν το σώμα τους, το 18% απήντησε ότι διαφωνεί πολύ, το 46% ότι διαφωνεί, το 23% ότι ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 12% ότι συμφωνεί και το 1% ότι συμφωνεί πολύ.

Γράφημα α51

Στην ερώτηση για το εάν νιώθουν άνετα με το σώμα τους, το 9% δήλωσε ότι διαφωνεί, το 20% ότι ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 45% ότι συμφωνεί και το 26% ότι συμφωνεί πολύ.

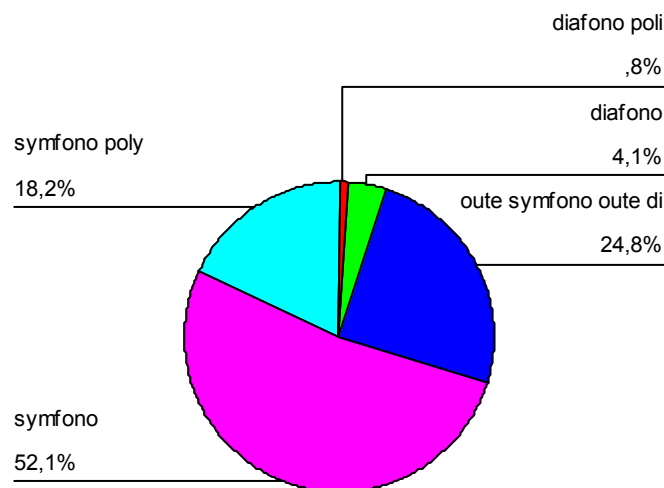
Γράφημα α52

Αναφορικά με το εάν νιώθει κανείς θυμό για το σώμα του, το 1% δηλώνει ότι συμφωνεί πολύ, το 10% ότι συμφωνεί , το 31% ότι ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 41% ότι διαφωνεί και το 17% ότι διαφωνεί πολύ.

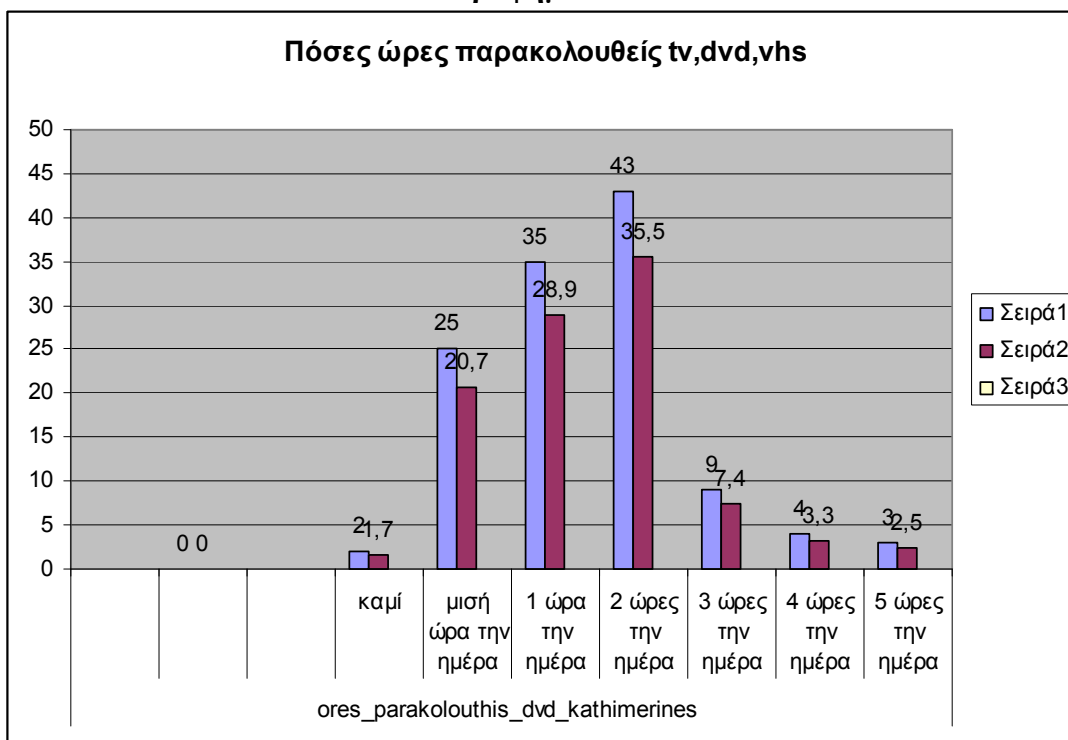
Γράφημα α53

Μου αρέσει η εξωτερική μου εμφάνιση παρά τις ατέλειές μου

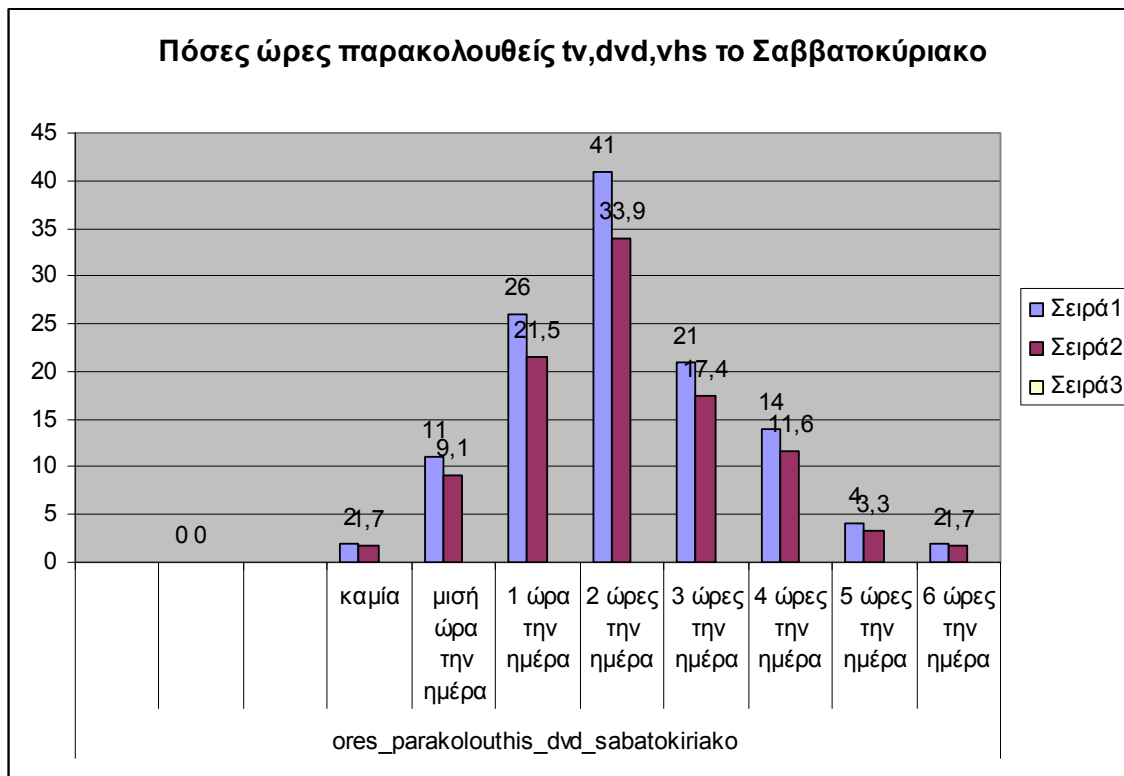
Στο ερώτημα για το εάν μου αρέσει η εξωτερική μου εμφάνιση παρά τις ατέλειές μου, το 0,8% δήλωσε ότι διαφωνεί πολύ, το 4,1% ότι διαφωνεί, το 24,8% ότι ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, το 52,1% ότι συμφωνεί και το 18,2% ότι συμφωνεί πολύ.

Γράφημα α54

Σχετικά με το πόσες ώρες κάθε μέρα παρακολουθεί tv,dvd,vhs το 1,7% είπε καμία, το 20,7% μισή, το 28,9% μία ώρα την ημέρα, το 35,5% δύο ώρες την ημέρα, το 7,4% 3 ώρες την ημέρα, το 3,3% 4 ώρες και το 2,5% 5 ώρες την ημέρα.

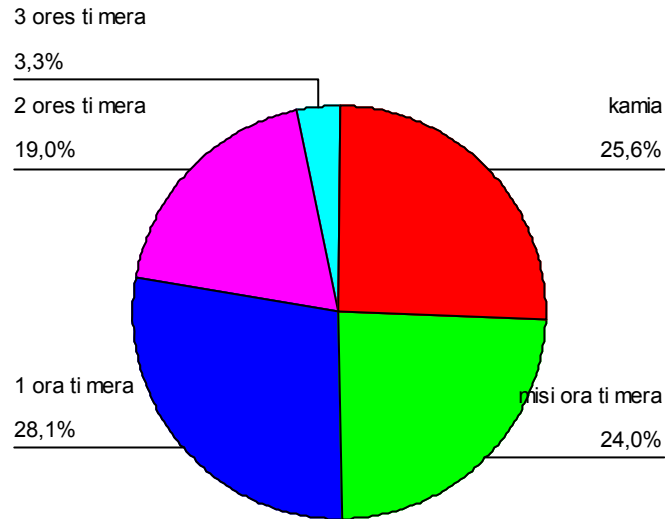
Γράφημα α55

Αναφορικά στο πόσες ώρες παρακολουθούν tv,dvd,vhs το Σαββατοκύριακο, το 1,7% είπε καμία, το 9,1% μισή ώρα, το 21,5% μία ώρα, το 33,9% δύο ώρες, το 17,4% τρεις ώρες, το 11,6% τέσσερις ώρες, το 3,3% 5 ώρες και το 1,7% 6 ώρες.

Γράφημα α56

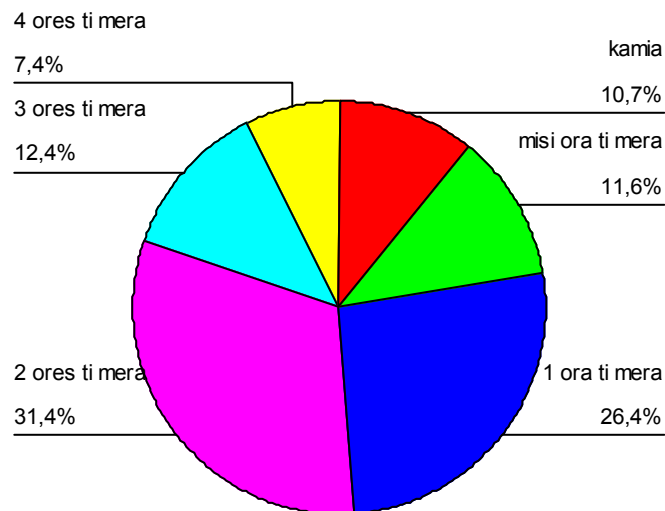
Πόσες ώρες την ημέρα παίζεις παιχνίδια σε PC, κονσόλες;

Στην ερώτηση πόσες ώρες παίζεις παιχνίδια στον η/υ ή σε κονσόλες, το 25,6% απήντησε καμία, το 24% μισή ώρα την ημέρα, το 28,1% μία ώρα, το 19% 2 ώρες την ημέρα και το 3,3% 3 ώρες την ημέρα.

Γράφημα α57

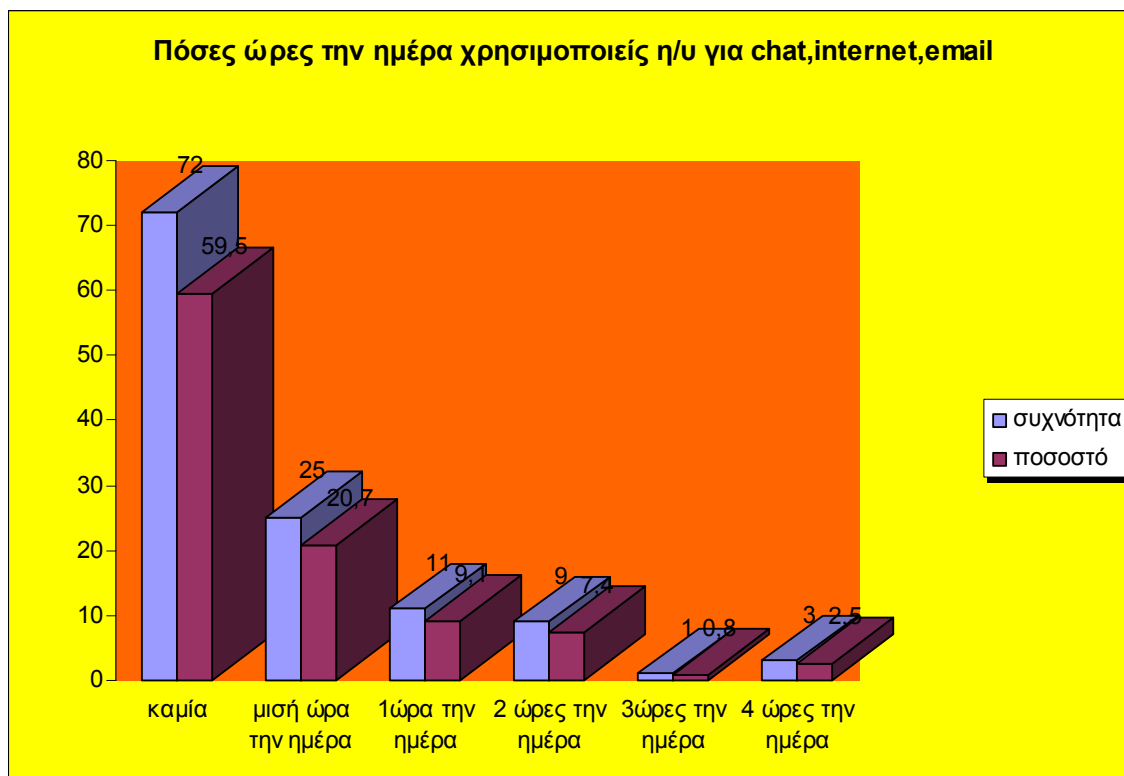
Πόσες ώρες το Σαββ/ριακο παίζεις στο PC, σε κονσόλες

Στην ίδια ερώτηση αναφορικά όμως με το Σαββατοκύριακο, το 10,7% απήντησε καμία ώρα την ημέρα, το 11,6% μισή ώρα την ημέρα, το 26,4% μία ώρα την ημέρα, το 31,4% 2 ώρες την ημέρα, το 12,4% 3 ώρες την ημέρα και το 7,4% 4 ώρες την ημέρα.

Γράφημα α58

Στο ερώτημα πόσες ώρες την ημέρα χρησιμοποιείς τον η/υ για chat,internet,email το 59,5% απήντησε καμία, το 20,7% μισή ώρα την ημέρα, το 9,1% μία ώρα την ημέρα, το 7,4% δύο ώρες την ημέρα, το 0,8% τρεις ώρες την ημέρα και το 2,5% τέσσερις ώρες την ημέρα.

Γράφημα α59

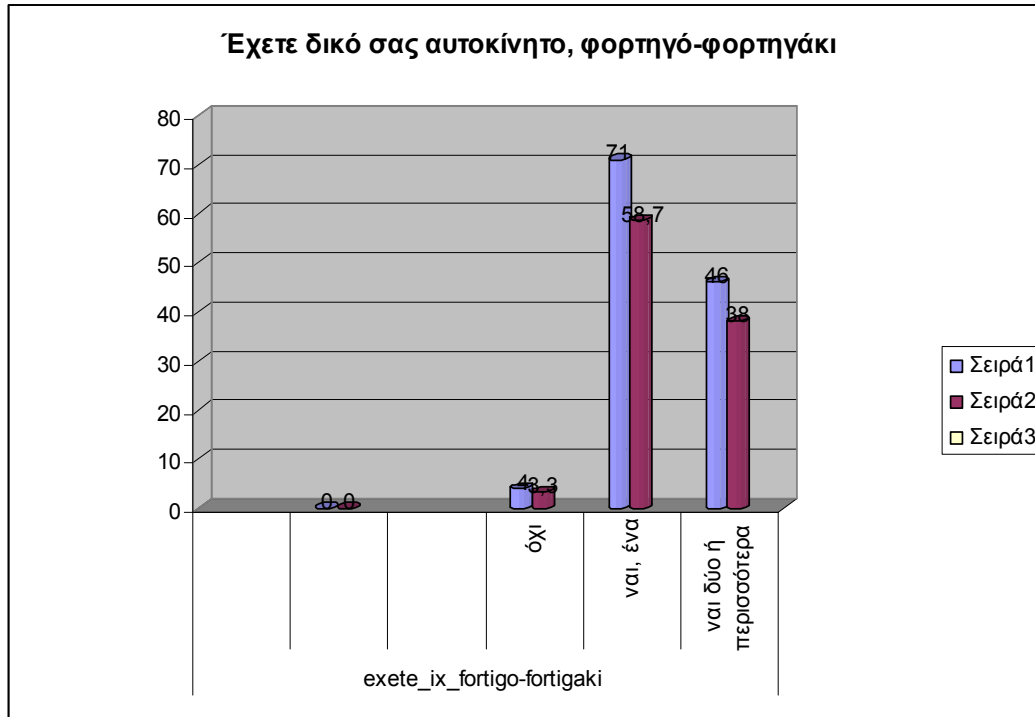
Στο ίδιο ερώτημα αναφορικά όμως με το Σαββατοκύριακο, το 28,1% απήντησε καμία, το 28,9% μισή ώρα την ημέρα, το 27,3% μία ώρα την ημέρα, το 9,9% δύο ώρες την ημέρα, το 4,1 τρεις ώρες την ημέρα και το 1,7 τέσσερις ώρες.

Γράφημα α60

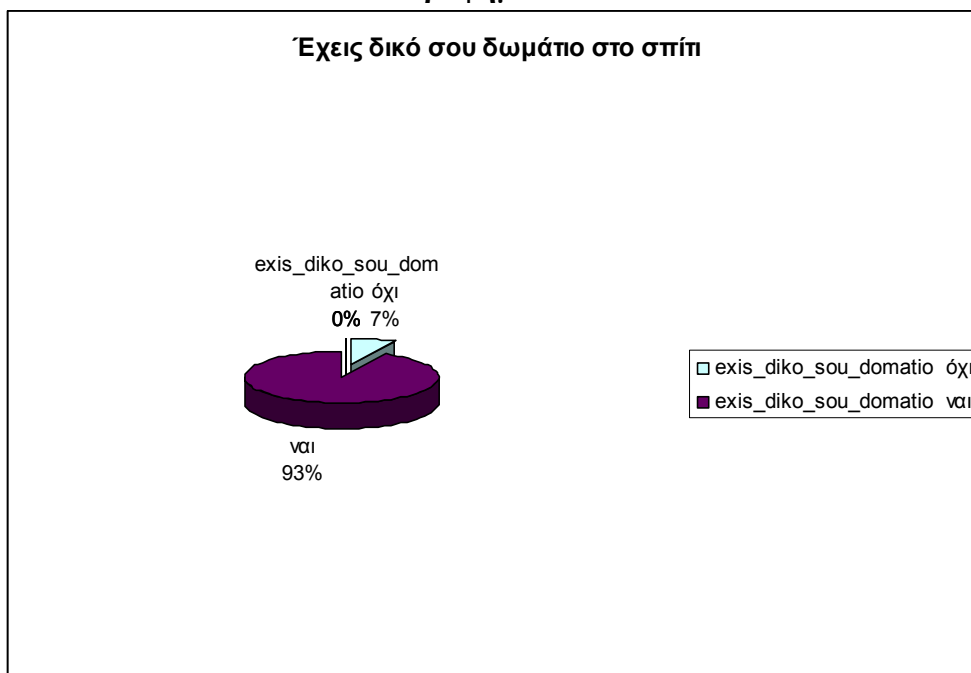
Σχετικά με το πόσους η/υ έχουν στο σπίτι τους, το 2,5% απήντησε περισσότερους από δύο, το 10,7% δύο, το 46,3% μας είπε ότι έχει ένα και το 40,5% δήλωσε ότι δεν έχει κανένα.

Γράφημα α61

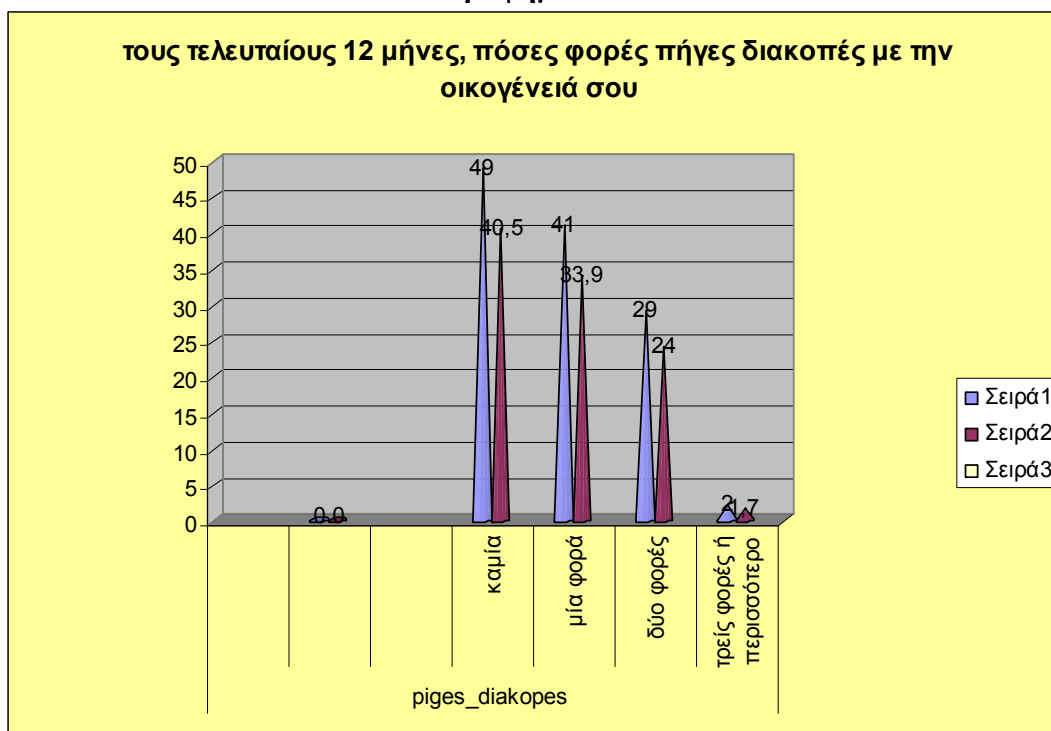
Στην διατύπωση για το εάν έχουν δικό τους αυτοκίνητο, φορτηγό ή φορτηγάκι, το 3,3% είπε ότι δεν έχει κανένα, το 58,7% απήντησε ότι έχει ένα και το 38% απάντησε ότι έχει περισσότερα από δύο.

Γράφημα α62

Το γράφημα α62 απαντά στο ερώτημα για το αν έχουν δικό τους δωμάτιο στο σπίτι τους, όπου το 7,4% δηλώνει ότι δεν έχει δικό του δωμάτιο στο σπίτι και το 92,6% ότι διαθέτει δικό του δωμάτιο στο σπίτι του.

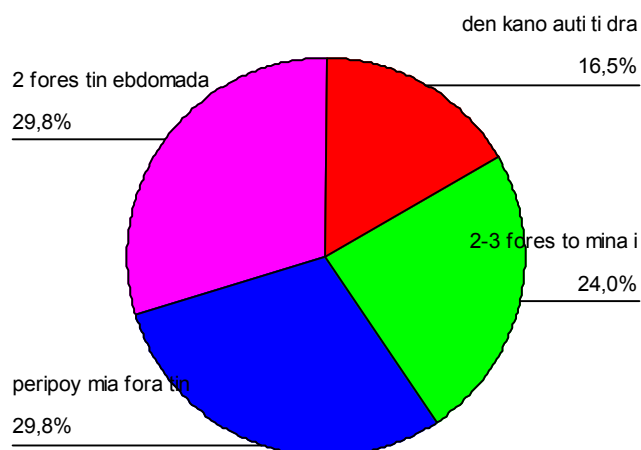
Γράφημα α63

Στην ερώτηση τους τελευταίους 12 μήνες πόσες φορές πήγες διακοπές με την οικογένειά σου, το 40,5% δηλώνει καμία φορά, το 33,9% μία φορά, το 24% δύο φορές και το 1,7% τρεις φορές ή περισσότερες.

Γράφημα α64

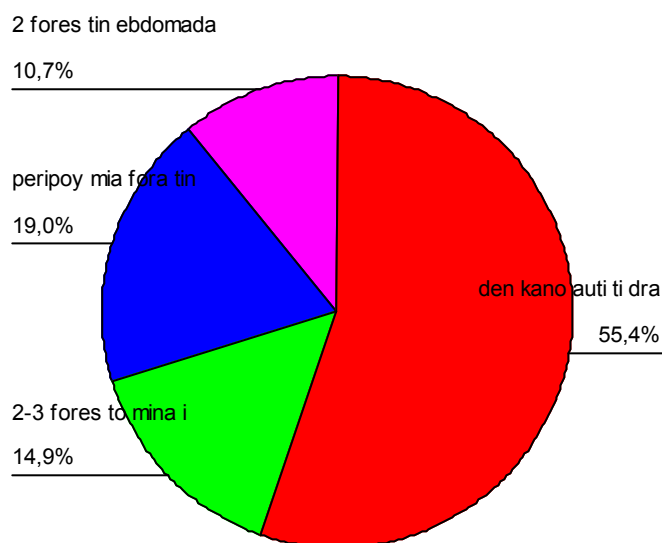
Κάνεις φυσική άσκηση, αθλητισμό (τρέξιμο, κολύμπι, μπάσκετ κτλ.)

Σχετικά με το ερώτημα για το εάν κάνουν φυσική άσκηση,αθλητισμό στον ελεύθερό τους χρόνο , το 16,5% απάντησε ότι δεν κάνει αυτή την δραστηριότητα, το24% απάντησε ότι το κάνει 2-3 φορές το μήνα ή σπανιότερα, το 29,8% μια φορά περίπου την εβδομάδα και το 29,8% ξανά απάντησε ότι το κάνει δύο φορές την εβδομάδα ή περισσότερο.

Γράφημα α65

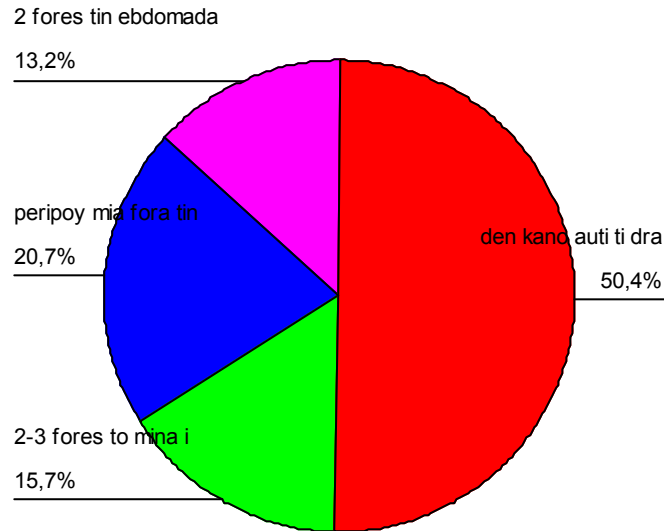
Κάνεις χορό

Αναφορικά με το αν κάνουν χορό στον ελεύθερό τους χρόνο, το 55,4% απήντησε ότι δεν κάνει αυτή την δραστηριότητα, το 14,9% ότι το κάνει 2-3 φορές τον μήνα, το 19% περίπου μια φορά την εβδομάδα και το 10,7% 2 φορές την εβδομάδα ή περισσότερο .

Γράφημα α66

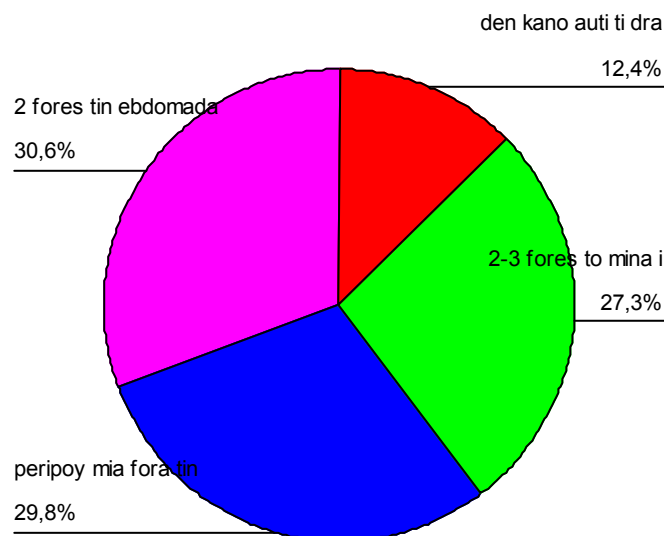
Κάνεις ζωγραφική ή χειροτεχνία

Για το εάν κάνουν ζωγραφική ή χειροτεχνία στον ελεύθερό τους χρόνο , το 50,4% απήντησε ότι δεν κάνει αυτήν την δραστηριότητα, το 15,7% ότι το κάνει 2-3 φορές το μήνα, το 20,7% περίπου μια φορά την εβδομάδα και το 13,2% 2 φορές την εβδομάδα ή περισσότερο.

Γράφημα α67

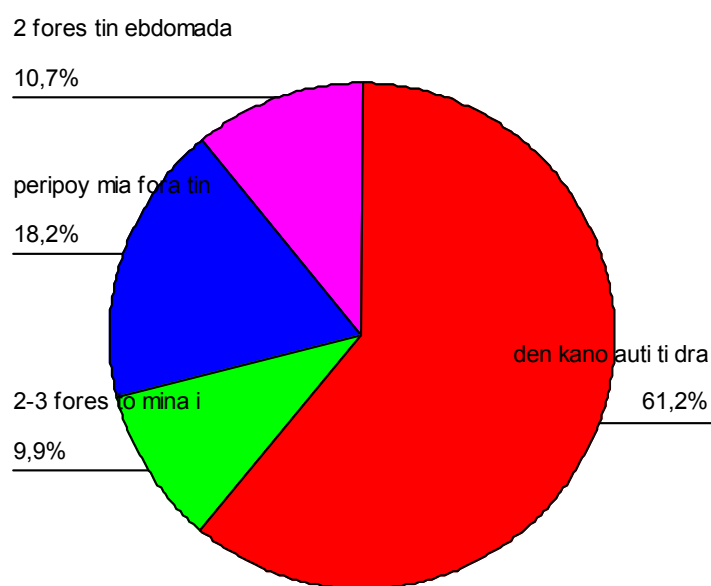
Διαβάζεις βιβλία

Στο αν στον ελεύθερό τους χρόνο διαβάζουν βιβλία, το 12,4% απήντησε ότι δεν κάνει αυτή την δραστηριότητα, το 27,3% ότι διαβάζει 2-3 φορές τον μήνα, το 29,8% ότι διαβάζουν μια φορά την εβδομάδα και το 30,6% ότι διαβάζουν 2 φορές την εβδομάδα ή περισσότερο .

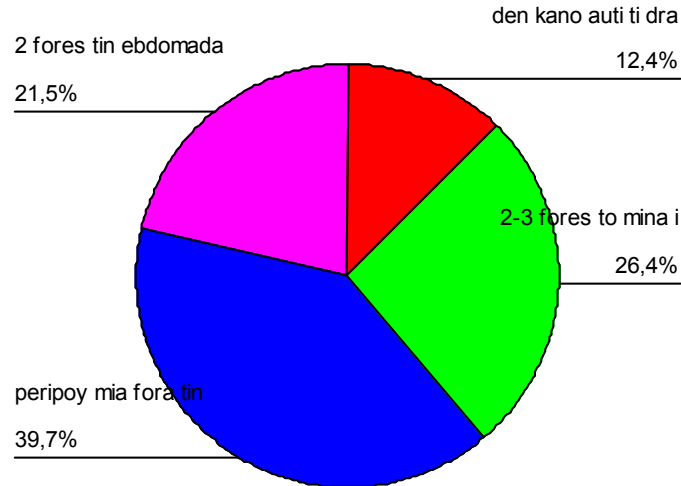
Γράφημα α68

Παίζεις μουσικό όργανο

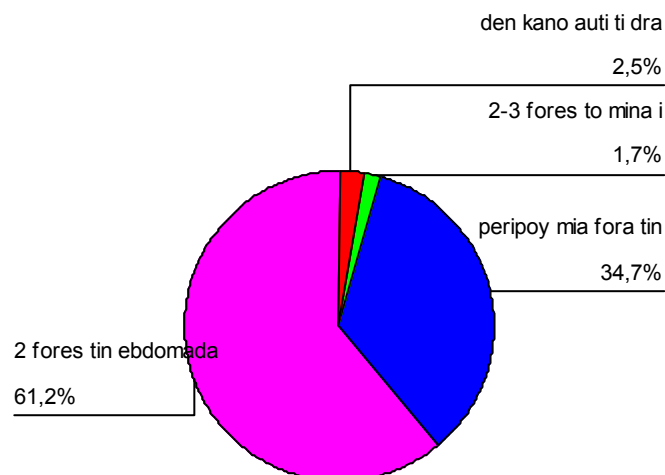
Στην ερώτηση αν στον ελεύθερό τους χρόνο παίζουν κάποιο μουσικό όργανο, το 61,2% απάντησε ότι δεν κάνει αυτή την δραστηριότητα, το 9,9% το κάνει 2-3 φορές το μήνα, το 18,2% απάντησε ότι το κάνει μια φορά περίπου την εβδομάδα και το 10,7% ότι το κάνει δύο φορές την εβδομάδα ή περισσότερο.

Γράφημα α69
Συμετέχεις σε δραστηριότητες
της εκκλησίας

Σχετικά με το αν συμμετέχουν σε δραστηριότητες της εκκλησίας στον ελεύθερο χρόνο τους, το 21,5% απάντησε 2 φορές την εβδομάδα ή περισσότερο, το 39,7% περίπου μια φορά την εβδομάδα, το 26,4% 2-3 φορές τον μήνα και το 12,4% απάντησε ότι δεν κάνει αυτή την δραστηριότητα.

Γράφημα α70
Ακούω την αγαπημένη μου
μουσική

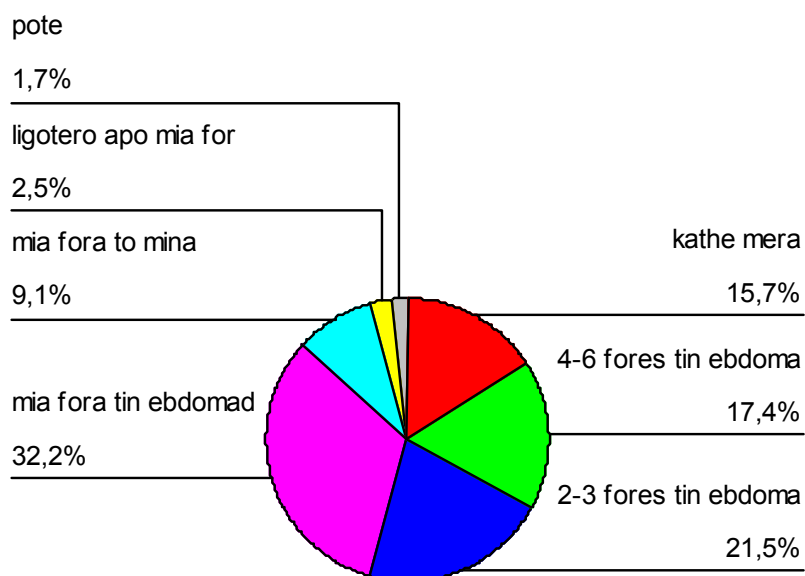

Σχετικά με το πόσο ακούν την αγαπημένη τους μουσική στον ελεύθερό τους χρόνο, το 61,2% απάντησε 2 φορές την εβδομάδα ή περισσότερο, το 34,7% περίπου μια φορά την εβδομάδα, το 1,7% 2-3 φορές τον μήνα και το 2,5% απάντησε ότι δεν κάνει αυτήν την δραστηριότητα.

Γράφημα α71

Εκτός σχολείου πόσο συχνά ασκήσαι ώστε να ιδρώνεις

Τέλος στην ερώτηση εκτός σχολείου πόσο συχνά ασκήσε τόσο ώστε να ιδρώνεις ή να λαχανιάζεις, το 15,7% απάντησε κάθε μέρα, το 17,4% 4-6 φορές την εβδομάδα, το 21,5% 2-3 φορές την εβδομάδα, το 32,2% μία φορά την εβδομάδα, το 9,1% μία φορά τον μήνα, το 2,5% λιγότερο από μια φορά τον μήνα και το 1,7% δηλώνει ότι δεν ασκήτε ποτέ εκτός σχολείου τόσο ώστε να ιδρώνει.

Συσχετίσεις

Με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα που είχαμε θέσει για την εργασία- έρευνά μας αυτή, εξετάσαμε τις απαντήσεις του δείγματός μας, με διάφορες μεταβλητές όπως το φύλλο, η πρώτη γλώσσα, η συμμετοχή σε δράσεις, το αίσθημα ασφάλειας και άλλες. Σκοπός μας είναι να διαπιστώσουμε αν τυχόν υπάρχουν συσχετίσεις που θα μπορούν να επαληθεύσουν τα ερευνητικά μας ερωτήματα, τα οποία ήταν:

- 1) Λόγοι που επηρεάζουν την φυσική δραστηριότητα στην περιοχή.
- 2) Περιγραφή του κοινωνικού κεφαλαίου στον εφηβικό πληθυσμό ενός αγροτικού δήμου.
- 3) Η εθελοντική συμμετοχή σε μια ομάδα σχετίζεται θετικά με την φυσική δραστηριότητα ?
- 4) Η φυσική δραστηριότητα και οι διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου διαφοροποιούνται στους έφηβους Γυμνασίου από Λυκείου ?
- 5) Το φύλο σχετίζεται με το κοινωνικό κεφάλαιο και την φυσική δραστηριότητα?

Έτσι συγκρίνοντας αρχικά το φύλλο με το κατά πόσο είναι ενεργά μέλη σε οργανώσεις ή ομάδες οι νέοι, προκύπτει από την έρευνά μας ότι, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων αγοριών (64%) απήντησαν ότι είναι αρκούντως ενεργά μέλη, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στα κορίτσια ήταν 46,7% , έτσι συμπερασματικά προκύπτει ότι τα αγόρια στον Δήμο Παλιανής εμφανίζονται να είναι πιο ενεργά μέλη στις τοπικές οργανώσεις και φορείς από ότι τα κορίτσια.

- Συσχετίζοντας την πρώτη γλώσσα με το κατά πόσο είναι ενεργοί σε δράσεις, προέκυψε ότι συνολικά το 85% περίπου αυτών που χρησιμοποιούν τα Ελληνικά ως πρώτη γλώσσα απάντησε ότι ποτέ ή μερικές φορές έχει συμμετάσχει σε δράσεις και μόλις 15% απάντησε ότι συμμετέχει συχνά ή πολύ συχνά. Το αντίστοιχο ποσοστό σε αυτούς που είχαν άλλη γλώσσα ως πρώτη ομιλούμενη στο σπίτι, το 73% περίπου απάντησε ότι δεν συμμετείχε ποτέ ή μερικές φορές και το 27% αυτών ,ότι συμμετέχουν συχνά ή πολύ συχνά, όπου παρατηρούμε ότι οι νέοι που χρησιμοποιούν ως πρώτη γλώσσα άλλη εμφανίζονται να είναι πιο ενεργά μέλη σε συλλόγους και οργανώσεις ,από αυτούς που χρησιμοποιούν τα Ελληνικά .
- Μια άλλη συσχέτιση που κάναμε ήταν αυτή του φύλλου, με το κατά πόσο πιστεύουν ότι οι περισσότεροι άνθρωποι είναι άξιοι εμπιστοσύνης, όπου το 43% περίπου των αγοριών πιστεύουν ότι οι περισσότεροι άνθρωποι είναι λίγο άξιοι

εμπιστοσύνης και συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό, ενώ από τα κορίτσια η απάντηση που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό είναι και εδώ το λίγο με 54% περίπου.

- Επιπλέον συσχέτισαμε το φύλλο με το κατά πόσο επικοινωνούν εβδομαδιαίως οι νέοι με sms, e-mail, chat όπου το 44% των αγοριών απάντησε με πάνω από 10 άτομα και συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό, ενώ η απάντηση που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό από τα κορίτσια είναι στην ίδια απάντηση με 37%.
- Ακόμα συσχέτισαμε τον τόπο μόνιμης κατοικίας με την συμμετοχή σε δράσεις την προηγούμενη τριετία, όπου είχαμε το 82% περίπου των μόνιμων κατοίκων Αυγενικής μας απάντησε ότι δεν συμμετείχε ποτέ ή μερικές φορές, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το Βενεράτο ήταν 85% περίπου, για τα Κεράσια ήταν 100% και για την Σίβα 72% περίπου.
- Επίσης συνδυάσαμε το κατά πόσο πιστεύουν ότι αν βοηθούν τους άλλους βοηθούν μακροπρόθεσμα τον εαυτό τους, με το αν τους βοηθούν οι φίλοι όταν τους έχουν ανάγκη και μέσα από αυτήν την συσχέτιση προέκυψε ότι το 66% συνολικά των ερωτηθέντων απάντησαν ότι συμφωνούν πάρα πολύ με την σκέψη ότι αν βοηθούν τους άλλους, βοηθούν μακροπρόθεσμα τον εαυτό τους, δηλώνουν σε ποσοστό 88% ότι οι φίλοι τους βοηθούν όταν τους έχουν ανάγκη. Όπου παρατηρούμε ότι υπάρχει επαλήθευση στην θεώρηση ότι εάν βοηθούν τους άλλους μακροπρόθεσμα βοηθούν τον εαυτό τους, γιατί στην πράξη η πλειονότητα των φίλων τους βοηθά, κάτι το οποίο μας δείχνει ότι λειτουργούν ικανοποιητικά τα δίκτυα φίλων.
- Βρέθηκε ακόμα στην συσχέτιση αν έχει κάνει κάποια χάρη στον γείτονα το τελευταίο διάστημα, με το αν επισκέφτηκε τον γείτονα την τελευταία εβδομάδα, ότι το 68% αυτών που δεν έκαναν καμία χάρη στον γείτονα ,απήντησαν ότι και δεν τον επισκέφτηκαν ούτε μια φορά, ενώ το 46% αυτών που απάντησαν 1-2 φορές ότι του έκανα χάρη, είπαν ότι τον επισκέφτηκαν και 1-2 φορές. Το 41% αυτών που απάντησαν ότι του έκαναν 3-6 χάρες, είπαν ότι επισκέφτηκαν 1-2 φορές και το 45% αυτών που απάντησαν ότι του έκανα χάρες πάνω από 6 φορές, είπαν ότι επισκέπτονται τον γείτονα αρκετά συχνά. Το οποίο και μας δείχνει το επίπεδο σχέσεων στην γειτονιά, βασικό στοιχείο και κύτταρο ανάπτυξης του κοινωνικού κεφαλαίου.
- Βρέθηκε ακόμα στην συσχέτιση του κατά πόσο πιστεύουν ότι η γειτονιά τους θεωρείται ασφαλής, με το αν την θεωρούν στα στο σπίτι τους, ότι το 42%

συνολικά των ερωτηθέντων απάντησε ότι θεωρεί την γειτονιά του πολύ ασφαλή και από αυτούς το 65% απήντησε ότι θεωρεί και την γειτονιά του σαν το σπίτι του πάρα πολύ.

- Ακόμα στην συσχέτιση αν τα Σαββατοκύριακα βγαίνουν με φίλους ,με το αν στα ψώνια συναντάνε φίλους, το 43% συνολικά των ερωτηθέντων απάντησε ότι τα Σαββατοκύριακα σχεδόν πάντα βγαίνει με φίλους, από τους οποίους το 42% απάντησε ότι σχεδόν πάντα στα ψώνια του πετυχαίνει κάποιον φίλο του.
- Επιπλέον στην συσχέτιση του με πόσα άτομα μίλησες εχτές ,με το με πόσους επικοινωνήσες μέσα στην εβδομάδα με chat,sms, e-mail, το 63% συνολικά απάντησε ότι μίλησε χτες με πάνω από 10 άτομα ,εκ των οποίων το 88% απάντησε ότι επικοινωνήσε μέσα στην εβδομάδα με chat,sms, e-mail με πάνω από 10 άτομα.
- Στην συσχέτιση του αν σε εκτιμούν οι φίλοι, με το αν αξίζει κανείς να ζει το 85% περίπου συνολικά απάντησαν ότι τους εκτιμούν οι φίλοι τους πολύ ή πάρα πολύ και από αυτούς το 57% απήντησε ότι αξίζει οπωσδήποτε να ζεις.
- Επιπροσθέτως στην συσχέτιση του αν συμμετέχουν στο συμβούλιο κάποιας οργάνωσης, με το αν έχουν συμμετάσχει ποτέ στην δημιουργία μιας καινούργιας υπηρεσίας, το 40% συνολικά των ερωτηθέντων νέων απάντησε ότι δεν συμμετέχει σε κανένα διοικητικό συμβούλιο συλλόγου και εκ των οποίων το 60% απάντησε ότι δεν έχει συμμετάσχει ούτε μια φορά στην δημιουργία μιας υπηρεσίας.
- Επίσης συσχετίσαμε το αν είναι αποδεκτός κάποιος με διαφορετικό τρόπο ζωής, με το αν υπάρχουν τέτοια άτομα στην παρέα, όπου το 69% συνολικά απάντησαν ότι αυτά τα άτομα είναι αποδεκτά πολύ ή πάρα πολύ και από αυτούς το 50% περίπου απάντησαν ότι δεν υπάρχει κανείς από αυτούς στην παρέα τους.
- Τώρα στην συσχέτιση του αν υπάρχει κανείς στην παρέα με διαφορετικό τρόπο ζωής , με το αν κατά πόσο πιστεύουν ότι οι περισσότεροι άνθρωποι είναι άξιοι εμπιστοσύνης, το 52% περίπου των ερωτηθέντων απάντησε ότι δεν υπάρχει κανένας στην παρέα του με διαφορετικό τρόπο ζωής, εκ των οποίων το 70% απάντησε ότι θεωρεί ότι εμπιστεύεται λίγο τους ανθρώπους.
- Ακόμα στην συσχέτιση της χώρας γέννησης με το αν υπάρχουν στην παρέα άτομα με διαφορετικό τρόπο ζωής, το 94% συνολικά απάντησε ότι γεννήθηκε στην Ελλάδα και εκ των οποίων το 56% απάντησε ότι στην παρέα δεν υπάρχει κανένα τέτοιο άτομο. Ακόμα θα πρέπει να σημειωθεί ότι το 35% περίπου απάντησαν ότι έχουν στην παρέα τους 1-2 άτομα, καθώς και ότι το ποσοστό

αυτών που γεννήθηκαν σε άλλη χώρα και έχουν στην παρέα τους άτομα με διαφορετικό τρόπο ζωής ήταν 82% για αυτούς που δήλωσαν ότι έχουν τρεις και 18% για αυτούς που δήλωσαν ότι έχουν 2. Δεν βρέθηκε κανένας που να δήλωσε ότι έχει 1 μόνο ή κανένα

- Ακολουθώντας στην συσχέτιση με το αν έχουν συμμετάσχει σε κάποια εκδήλωση της περιοχής το τελευταίο εξάμηνο, με το κατά πόσο συμμετείχαν σε κάποιο πρόγραμμα την τελευταία τριετία, το 44% περίπου συνολικά απάντησαν ότι έχουν συμμετάσχει σε εκδήλωση της περιοχής τρεις φορές, εκ των οποίων το 82% περίπου απήντησε ότι συμμετείχε αρκετά συχνά σε κάποιο πρόγραμμα την τελευταία τριετία.
- Επιπλέον συσχετίσαμε την χώρα γέννησης με το κατά πόσο είναι ενεργό μέλος σε κάποια ομάδα, όπου το 94% που απήντησε ότι γεννήθηκε στην Ελλάδα, εκ των οποίων το 55% περίπου απάντησε ότι είτε είναι πολύ ενεργό μέλος είτε μερικές φορές, ενώ από αυτούς που γεννήθηκαν αλλού το 55% απάντησε ότι είναι ενεργό μέλος σε κάποια ομάδα μερικές φορές.
- Επιπροσθέτως συσχετίζοντας το φύλλο με το αν κάνουν φυσική άσκηση-αθλητισμό, το 46% των αγοριών απήντησε ότι κάνει αθλητισμό 2 φορές και πάνω την εβδομάδα, η οποία και ήταν η απάντηση που συγκέντρωσε το μεγαλύτερο ποσοστό, ενώ η αντίστοιχη απάντηση που συγκέντρωσε το μεγαλύτερο ποσοστό στα κορίτσια ήταν 2-3 φορές το μήνα με 35% περίπου .
- Στον επόμενο συσχετισμό που κάναμε, συσχετίσαμε το φύλλο, με την ερώτηση σχετικά με το αν ασκήσε σωματικά ώστε να ιδρώνεις (εκτός σχολικών ωρών), όπου το 29% περίπου των αγοριών απάντησε ότι ασκείτε κάθε μέρα και συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό, σε αντίθεση με την απάντηση των κοριτσιών η οποία συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό και η οποία ήταν η μια φορά την εβδομάδα με 40% περίπου.
- Επίσης χρησιμοποιήσαμε την ηλικία με την ερώτηση κατά την προηγούμενη εβδομάδα πόσες μέρες έκανες φυσική δραστηριότητα, όπου από αυτούς που γεννήθηκαν από το 88 μέχρι το 92 , το 33% περίπου απάντησε 2 μέρες, ενώ από αυτούς που γεννήθηκαν από το 93 μέχρι το 95, το 25% περίπου απήντησε ότι έκανε φυσική δραστηριότητα 2 μέρες την εβδομάδα. Οπότε παρατηρούμε ότι υπάρχει σύγκληση στο κατά πόσο έκαναν φυσική δραστηριότητα μέσα στην εβδομάδα, παρα την διαφορά ηλικίας και άρα η ηλικία δεν παίζει κάποιο ιδιαίτερο ρόλο στο κατά πόσο κάνουν φυσική δραστηριότητα οι νέοι στον Δήμο Παλιανής.

- Ακόμα στην συσχέτιση της ηλικίας με το αν κάνουν φυσική άσκηση-αθλητισμό, το 47% περίπου των ατόμων που γεννήθηκαν από το 88 μέχρι το 92, απάντησαν ότι κάνουν φυσική άσκηση αθλητισμό περίπου μια φορά την εβδομάδα. Τα άτομα που γεννήθηκαν από το 93 έως το 95, απάντησαν ότι κάνουν φυσική άσκηση 2 φορές την εβδομάδα και περισσότερο με ποσοστό 30% περίπου το οποίο και ήταν το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησης που δόθηκε. Οπότε από εδώ πηγάζει ότι η ηλικιακή ομάδα η οποία καλύπτει τις ηλικίες γέννησης από το 93 έως το 95 , έδειξαν ότι κάνουν φυσική άσκηση-αθλητισμό ,περισσότερο από ότι οι ηλικίες με ημερομηνίες γέννησης από 88 έως 92.
- Ακολούθως συσχετίσαμε το κατά πόσες ημέρες την προηγούμενη εβδομάδα έκαναν φυσική δραστηριότητα, με το πόσες ώρες την ημέρα βλέπουν tv,dvd,vhs όπου το 26% συνολικά περίπου των ερωτηθέντων είχαν δώσει την απάντηση 2 φορές την εβδομάδα ότι έκαναν φυσική δραστηριότητα και εκ των οποίων το 38% περίπου απάντησε ότι βλέπει tv,dvd,vhs περίπου μισή ώρα την ημέρα και τα Σαββατοκύριακά περίπου 2 ώρες την ημέρα σε ποσοστό 31% . Ακόμα προέκυψε από τα άτομα που δήλωσαν ότι δεν ασκήθηκαν καθόλου την εβδομάδα που μας πέρασε, ότι εκτός από ένα όλοι οι υπόλοιποι δήλωσαν ότι βλέπου παρακολουθούν πάνω από 4 ώρες την ημέρα.
- Επιπλέον συσχετίσαμε το κατά πόσο κάνουν φυσική άσκηση –αθλητισμο, με το πόσες ώρες παίζουν παιχνίδια σε η/υ, ή κονσόλες ,όπου το 60%περίπου συνολικά των ερωτηθέντων είχε απαντήσει ότι κάνει αθλητισμό μια με δύο φορές ή περισσότερο την εβδομάδα και εκ των οποίων το 32% περίπου απάντησε ότι παίζει μια ώρα την ημέρα περίπου. Το Σαββατοκύριακο το ποσοστό πηγαίνει στο 42% περίπου.
- Επιπροσθέτως συσχετίσαμε το κατά πόσο ασκήσε εκτός σχολικών ωρών ώστε να ιδρώνεις, με το πόσες ώρες χρησιμοποιείς τον η/υ την ημέρα για chat,internet,email, όπου το 32% περίπου συνολικά των ερωτηθέντων είχαν απαντήσει ότι ασκούνται μία φορά την εβδομάδα, εκ των οποίων το 51% περίπου απάντησε ότι δεν χρησιμοποιεί τον η/υ για chat,internet,email καμία ώρα την ημέρα, ενώ το Σαββατοκύριακο απάντησε ότι τον χρησιμοποιούν μία ώρα την ημέρα σε ποσοστό 33% των αυτών ερωτηθέντων.
- Στην συσχέτιση της χώρας καταγωγής με το πόσες ημέρες την προηγούμενη εβδομάδα έκαναν φυσική δραστηριότητα, το 27% περίπου αυτών που απάντησαν ότι γεννήθηκαν στην Ελλάδα, απάντησαν ότι έκανα φυσική δραστηριότητα 2 φορές την εβδομάδα. Από αυτούς που γεννήθηκαν αλλού ,το

26 % περίπου απάντησε ότι ασκίτε 2 φορές την εβδομάδα, οπότε παρατηρείται ότι υπάρχει μια σύγκληση εδώ και ότι δεν προκύπτει ότι η χώρα γέννησης μπορεί να επηρεάζει την φυσική δραστηριότητα στον Δήμο Παλιανής.

- Επίσης συσχετίσαμε την γλώσσα που ομιλούν μέσα στο σπίτι με το κατά πόσο κάνουν φυσική άσκηση-αθλητισμό, όπου το 59% περίπου αυτών που μιλούν Ελληνικά μέσα στο σπίτι, απάντησε ότι κάνει αθλητισμό μια-2 φορές ή περισσότερο την εβδομάδα. Από αυτούς που μιλούν άλλη γλώσσα στο σπίτι, το 60% ακριβώς απάντησε και εδώ ότι κάνουν αθλητισμό μία-δύο φορές ή περισσότερο.
- Ακόμα συσχετίσαμε το πώς πιστεύουν ότι η υγεία τους είναι, με το αν κάνουν αθλητισμό, όπου το 52% περίπου συνολικά των ερωτηθέντων είχε απαντήσει ότι θεωρεί ότι έχει πολύ καλή υγεία και εκ των οποίων το 44% περίπου απάντησε ότι κάνει αθλητισμό 2 φορές την εβδομάδα ή περισσότερο, οπότε μπορούμε να συμπεράνουμε ότι υπάρχει συσχέτιση, της υγείας με τον αθλητισμό.
- Τέλος συσχετίσαμε το σε ποιο σημείο πιστεύουν ότι βρίσκονται σε αυτό το σημείο της ζωής τους, όπου το 40% περίπου των ερωτηθέντων που βαθμολόγησαν την ζωή τους με 9, εκ των οποίων το 53% απάντησε ότι κάνει αθλητισμό περίπου μια φορά την εβδομάδα. Ακόμα από αυτούς που βαθμολόγησαν την ζωή τους με 10 (31% περίπου επί του συνόλου), το 61% περίπου απάντησε ότι κάνει αθλητισμό 2 φορές την εβδομάδα ή περισσότερο και το 100% αυτών που βαθμολόγησαν με 6, απάντησε ότι δεν κάνει καθόλου αθλητισμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Σχόλια

Ξεκινώντας αυτή την έρευνα στοχεύαμε στο να μπορέσουμε να διερευνήσουμε την κοινότητα των νέων του Δήμου Παλιανής, οι οποίοι ήταν περίπου 200 άτομα και από αυτούς εμείς καταφέραμε να προσεγγίσουμε τους 181. Στοχεύαμε στο να περιγραφούν οι διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου και της φυσικής δραστηριότητα του Δήμου Παλιανής.

Στις δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε μπορούμε να αναφέρουμε:

1) Τη δυσκολία στο να εντοπίσουμε, να συζητήσουμε και να ζητήσουμε την συνεργασία των νέων της περιοχής και αυτό γιατί δεν υπήρχε λύκειο στην περιοχή και τα παιδιά αυτής της ηλικίας πήγαιναν στην Αγία Βαρβάρα και δεν υπήρχαν κοινοί τόποι συνάθροισης (π.χ. καφέ) όπου θα μπορούσαμε να τους εντοπίσουμε.

2) Στις μικρότερες ηλικίες χρειάστηκε να δώσουμε μερικές αποσαφηνίσεις σε μερικές από τις ερωτήσεις στις οποίες τα παιδιά συγγέανε τις έννοιες.

3) Λόγο του μεγάλου όγκου πληροφοριών που συγκεντρώσαμε από την έρευνα οδηγηθήκαμε σε μια χρονοβόρα διαδικασία ανάλυσης των αποτελεσμάτων πέραν των αναμενόμενων προσδοκιών μας.

6.1 συμπεράσματα αποτελεσμάτων

Στην έρευνα μας αυτή σχετικά με το κοινωνικό κεφάλαιο και την φυσική δραστηριότητα κάναμε αναφορά σε δυο έρευνες οι οποίες έγιναν, η πρώτη το 2003 στη Σουηδία και η δεύτερη το 2005 στην Αυστραλία, όπου εξετάζονται οι συσχέτιση της φυσικής δραστηριότητα με το κοινωνικό κεφάλαιο.

Η πρώτη μελέτη (στη Σουηδία)¹⁵⁰ μας δείχνει ότι οι μεμονωμένοι παράγοντες όπως, η χώρα προέλευσης και το εκπαιδευτικό επίπεδο είναι ισχυροί καθοριστικοί παράγοντες του ποσοστού των προσώπων με μειωμένη φυσική δραστηριότητα στον ελεύθερο χρόνο, μέσα στις γειτονιές. Ακόμη παρατηρήθηκε ότι:

- Η ηλικία (όπου βρέθηκε ότι οι νέοι είναι περισσότερο δραστήριοι από τους μεγαλύτερους στην ηλικία.)

---

¹⁵⁰ Social capital and leisure time physical activity: a population based multilevel analysis in Malmö, Sweden ,M Lindström, M Moghaddassi, J Merlo

- το φύλλο (για παράδειγμα οι γυναίκες θεωρούνται λιγότερο δραστήριες από τους άνδρες , κατά 1.55 .φορές)
- η χώρα προέλευσης (άτομα αλλοδαπής προς την Σουηδία προέλευσης, ήταν λιγότερο δραστήρια κατά 2.35 φορές)
- το επίπεδο εκπαίδευσης (όπου η φυσική δραστηριότητα ήταν μειωμένη σε άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο.)
- η κοινωνική συμμετοχή (όπου τα άτομα με μειωμένη κοινωνική συμμετοχή , ήταν λιγότερο δραστήρια κατά 3.59 φορές)

Στη δεύτερη έρευνα (που έγινε στην Αυστραλία)¹⁵¹ παρατηρήθηκε ότι οι παρακάτω ομάδες στόχου, παρουσίασαν μειωμένη φυσική δραστηριότητα. Άτομα με μειωμένη ικανότητα επικοινωνίας στα Αγγλικά,(π.χ. Αυτοί που ξέρουν λίγα Αγγλικά εμφάνισαν φυσική δραστηριότητα κατά 0.66 φορές, όπως και όσοι δεν ήξεραν καθόλου Αγγλικά όπου εμφάνισαν φυσική δραστηριότητα 0.24 φορές, σε σύγκριση με αυτούς που γνώριζαν άριστα Αγγλικά). Ακόμα:

- Άτομα με κακή κατάσταση υγείας, (π.χ. Άτομα που ήταν σε πολύ καλή κατάσταση υγείας (0.88),σε καλή κατάσταση (0.69) ,σε μέτρια (0.46), σε κακή (0.30) σε σύγκριση με αυτούς που είχαν άριστη κατάσταση της υγείας.)
- Όλοι όσοι είναι 45 ετών και πάνω ανεξαρτήτως φύλλου.
- Όλοι όσοι έχουν λίγες κοινωνικές επαφές ή μειωμένη προσβασιμότητα στα μεταφορικά μέσα, (αυτοί που είχαν δυσκολίες στην προσβασιμότητα των μέσων ,εμφάνισαν φυσική δραστηριότητα κατά 0.65 φορές σε αντίθεση με άτομα που δεν είχαν δυσκολίες στην προσβασιμότητα των μέσων).
- Όλοι όσοι βρίσκονται σε χαμηλότερο οικονομικό επίπεδο(όπου αυτοί που είχαν εισόδημα πάνω από 1000 δολάρια το μήνα, εμφάνισαν αυξημένη φυσική δραστηριότητα, κατά 1.5 φορές σε σύγκριση με άτομα που το εισόδημά τους ήταν χαμηλότερο των 1000 δολαρίων.

Ακολούθως στην δικιά μας έρευνα εντοπίσαμε ότι :

- τα αγόρια βρέθηκαν να είναι πιο ενεργά μέλη από ότι τα κορίτσια στις οργανώσεις, ομάδες και φορείς. Δείχνοντας ότι η ανάπτυξη του

---

¹⁵¹ Sport and Related Recreational Physical Activity - The Social Correlates of Participation and Non-Participation by Adults. ,Mike Stratton, Lewis Conn, Charity Liaw and Lisa Conolly (Australian Bureau of Statistics)

κοινωνικού κεφαλαίου στο Δήμο Παλιανής σε ότι έχει να κάνει με τους νέους στηρίζεται περισσότερο στα αγόρια.

- Ακόμα βρέθηκε ότι τα άτομα τα οποία χρησιμοποιούν τα ελληνικά ως πρώτη γλώσσα, η πλειονότητα αυτών δεν συμμετέχει σε δράσεις, σε αντίθεση με αυτούς που έχουν ως πρώτη γλώσσα μια άλλη στους οποίους η συντριπτική πλειονότητα συμμετέχει αρκετές φορές σε δράση. Συγκρίνοντας το με τα αποτελέσματα που βρήκαμε στην έρευνα της Αυστραλίας βγάζουμε το συμπέρασμα ότι σε αντίθεση με το δείγμα της Αυστραλίας όπου τα άτομα τα οποία προέρχονταν από άλλες περιοχές πλην της Αυστραλίας εμφανίστηκαν να έχουν μια παραπάνω δυσκολία στο να συμμετέχουν στις κοινωνικές δομές και δράσεις (και μειωμένη φυσική δραστηριότητα), οι αλλοδαποί του Δήμου Παλιανής εμφανίζονται να είναι πολύ πιο ενεργά μέλη σε δράσεις που αφορούν την κοινότητα από τους μετανάστες της Αυστραλίας αλλά και ως ποσοστό (όχι ως αριθμό) και από τους ντόπιους κατοίκους.
- Βρέθηκε επίσης ότι τα κορίτσια και τα αγόρια του Δήμου Παλιανής δεν εμπιστεύονται αρκετά τους συνανθρώπους τους, το οποίο και αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα ανάπτυξης του κοινωνικού κεφαλαίου όπου όπως μαθαίνουμε από τη θεωρία. “το κοινωνικό κεφάλαιο είναι το σύνολο των μη οικονομικών πόρων, πραγματικών ή φανταστικών, που αποδίδονται σε άτομα, ομάδα ή σε ένα δίκτυο κοινωνικών σχέσεων και **χαρακτηρίζονται από εμπιστοσύνη**, αμοιβαιότητα και κοινά αποδεκτούς κανόνες συμπεριφοράς”
- Παρατηρήσαμε επιπλέον ότι σε όλα τα δημοτικά διαμερίσματα του Δήμου οι νέοι στην συντριπτική πλειονότητα τους δεν συμμετείχαν σε δράσεις την τελευταία τριετία. Από αυτό συμπεραίνουμε ότι το κοινωνικό κεφάλαιο σε ολόκληρο το Δήμο Παλιανής δεν έχει αναπτυχθεί στο βαθμό που θα έπρεπε και ότι η ενεργοποίηση των νέων σε θέματα που τους αφορούν δεν βρίσκεται στο επίπεδο το οποίο θα μπορούσε να επιφέρει αλλαγές και αποτελέσματα.
- Διαπιστώσαμε ακόμα ότι υπάρχει ικανοποιητικό δίκτυο αλληλοβοήθειας και αλληλοϋποστήριξης μεταξύ των νέων του Δήμου Παλιανής κάτι το οποίο είναι ευεργετικό για το κοινωνικό κεφάλαιο καθώς όπως μας υπογραμμίζει η θεωρία η αλληλοβοήθεια αποτελεί σημαντικό κομμάτι

στις διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου και ένα πολύ καλό γρανάτζι για να βασιστεί η ανάπτυξή τους σε αυτό.

- Ακόμα καταλήξαμε ότι λειτουργεί ικανοποιητικά το δίκτυο της γειτονιάς στους νέους όσον αφορά το Δήμο Παλιανής κάτι το οποίο όπως μας πληροφορεί η θεωρία αποτελεί τον πρωταρχικό πυρήνα ανάπτυξης οργανώσεων ομάδων και δράσεων σε μια κοινότητα αλλά και γενικότερα στην ανάπτυξή της. Επίσης παρατηρήθηκε αναφορικά με τη γειτονιά ότι υπάρχει και ένα πολύ καλό επίπεδο του αισθήματος ασφάλειας που νοιώθουν οι κάτοικοι της.
- Μέσα από την έρευνα επίσης διακρίναμε ότι οι νέοι του Δήμου Παλιανής έχουν μεγάλο επίπεδο κοινωνικότητας αφού δηλών ότι έχουν πολλές και τακτικές μεταξύ τους κοινωνικές επαφές. Επίσης πιστεύουν ότι τους εκτιμούν πολύ οι φίλοι και για αυτό βλέπουν ότι υπάρχει μεγάλη αξία στο να ζει κανείς Αυτό σχετίζεται με το θεωρητικό μας μέρος μέσα από το ότι «τα μεγάλα και αλληλέγγυα δίκτυα (όπως εδώ τα δίκτυα φίλων) παράγουν κοινές πληροφορίες, υψηλή διαφάνεια, και κοινούς κανόνες στην κοινότητα. Ο Burt ¹⁵², από την άλλη, τονίζει τη σημασία των μοναδικών και ισότιμων σχέσεων για την απόκτηση πληροφοριών στις οργανώσεις, δίνοντας στα άτομα μια καλύτερη πιθανότητα να βρουν πιο δημιουργικές λύσεις για τα προβλήματά τους. Οι ισχυροί δεσμοί έχουν αξία από μόνοι τους, όσον αφορά την εξέλιξη και λειτουργία των δικτύων στην κοινότητα. Η αξία των δεσμών είναι υπολογισμένη με βάση το άλλο άτομο ως πρόσωπο και την ποιότητα της σχέσης με εκείνο το άτομο. Οι δεσμοί οικογένειας και **φιλίας** είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων σχέσεων.¹⁵³ Οι ισχυροί δεσμοί δίνουν μια αίσθηση ότι τα άτομα ανήκουν σε μια ομάδα και ότι η ομάδα αυτή έχει συχνά την προτεραιότητα επάνω από τα άτομα και τις μεμονωμένες σχέσεις τους».
- Επίσης βρέθηκε ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων νέων δεν έχει συμμετάσχει ποτέ στη δημιουργία μιας καινούριας υπηρεσίας ή στο διοικητικό συμβούλιο μιας οργάνωσης, ομάδας ή φορέα. Αυτό αποτελεί αρνητικό παράγοντα ανάπτυξης και εξέλιξης του κοινωνικού κεφαλαίου όπως αναφέρει η Jacobs¹⁵⁴, «η συμμετοχή στις οργανώσεις αποτελεί αναντικατάστατο κοινωνικό κεφάλαιο για κάθε πόλη».

---

¹⁵² βλ. Burt (1992)

¹⁵³ βλ. Granovetter, M. (1973)

¹⁵⁴ βλ. Jacobs (1961)

- Διαπιστώσαμε ακόμα ότι στην πλειοψηφία τους οι νέοι του Δήμου Παλιανής εμφανίζονται να αποδέχονται άτομα με διαφορετικό τρόπο ζωής, τρόπο σκέψης και συνήθειες, αντ' αυτού όμως εμφανίζονται να είναι διστακτικοί οι μισοί στο να συνάψουν φιλικές σχέσεις με αυτούς δηλώνοντας, ότι αυτό αποτελεί μια γενικότερη στάση ζωής σχετικά με το εάν εμπιστεύονται αρκετά τους συνανθρώπους τους. Σε αντίθεση με τους ντόπιους της περιοχής, οι αλλοδαποί δηλώνουν στην συντριπτική πλειοψηφία τους, ότι στην παρέα τους υπάρχουν άτομα με διαφορετικό τρόπο ζωής και ότι αποδέχονται γενικότερα κάποιον με διαφορετικές συνήθειες. Σε αντίθεση με τα αποτελέσματα των ερευνών που παρουσιάσαμε της Σουηδίας και της Αυστραλίας, όπου οι αλλοδαποί σε αυτές τις περιοχές εμφανιζόντουσαν να είναι λιγότερο δραστήριοι και ανοικτοί στη συναναστροφή τους με τους ντόπιους. Σύμφωνα με το θεωρητικό μας μέρος η ανοχή στην διαφορετικότητα καθορίζεται από τα όρια που εξαρτώνται από χαρακτηριστικά όπως η γλώσσα, η ενδυμασία, τα οποία καθορίζουν το ποιος ανήκει και ποιος όχι. Ειδικά σε ομάδες που έχουν όρια τα οποία δεν είναι διακριτά, τα έξω από την ομάδα μέλη θα είναι περισσότερο απομονωμένα . Τα όρια είναι το πιο δύσκολο κομμάτι στο να ανήκει κάποιος σε μια κοινότητα , οργάνωση ή οπουδήποτε , διότι καθορίζουν τον τρόπο λειτουργίας και δράσης μέσα σε αυτήν.
- Ακόμα συμπεραίνουμε ότι τα αγόρια στον Δήμο Παλιανής φαίνονται να είναι πιο ενεργά σε ότι έχει να κάνει σχέση με τον αθλητισμό, από ότι τα κορίτσια καθότι η πλειονότητα των αγοριών φαίνεται να κάνει αθλητισμό δυο και παραπάνω φορές την εβδομάδα ενώ η πλειονότητα των κοριτσιών φαίνεται να κάνει δυο ή τρεις φορές το μήνα.
- Επίσης βρέθηκε η πλειοψηφία των αγοριών να κάνουν φυσική άσκηση ώστε να ιδρώνουν κάθε μέρα σε αντίθεση με τα κορίτσια τα οποία δήλωσαν ότι το κάνουν μια φορά την εβδομάδα.
- Παρατηρούμε ότι υπάρχει σύγκληση στο κατά πόσο έκαναν φυσική δραστηριότητα μέσα στην εβδομάδα, παρά την διαφορά ηλικίας και άρα η ηλικία δεν παίζει κάποιο ιδιαίτερο ρόλο στο κατά πόσο κάνουν φυσική δραστηριότητα οι νέοι στον Δήμο Παλιανής.
- Ακόμα βγάλαμε το συμπέρασμα ότι η ηλικιακή ομάδα η οποία καλύπτει τις ηλικίες γέννησης από το 93 έως το 95 , έδειξαν ότι κάνουν φυσική

άσκηση-αθλητισμό ,περισσότερο από ότι οι ηλικίες με ημερομηνίες γέννησης από 88 έως 92.

- Επιπλέον βρέθηκε ότι τα άτομα τα οποία παρακολουθούν περισσότερες ώρες tv, dvd, vhs εμφανίζουν να έχουν μειωμένη φυσική δραστηριότητα σε αντίθεση με τα άτομα τα οποία παρακολουθούν λιγότερες ώρες.
- Επιπροσθέτως βρήκαμε ότι οι νέοι οι οποίοι εμφανίζουν να περνάνε περισσότερες ώρες στον ελεύθερο τους χρόνο παίζοντας παιχνίδια σε υπολογιστή ή σε κονσόλες, εμφανίστηκαν να έχουν μειωμένη φυσική δραστηριότητα σε σχέση με αυτούς που περνάνε λιγότερες ώρες ασχολούμενοι με αυτά τα παιχνίδια.
- Ακόμα παρατηρήσαμε ότι δεν παίζει ρόλο η χώρα γέννησης των νέων που διαμένουν στο Δήμο Παλιανής, καθώς εμφανίστηκαν να έχουν το ίδιο ποσοστό συμμετοχής στον αθλητισμό και αυτοί που γεννήθηκαν στο Δήμο Παλιανής και αυτοί που γεννήθηκαν αλλού. Όπως επίσης ούτε η γλώσσα η οποία ομιλείτε μέσα στο σπίτι φαίνεται να παίζει κάποιο ιδιαίτερο ρόλο σχετικά με τη φυσική άσκηση των νέων.
- Διαπιστώνουμε ακόμα ότι αυτοί οι οποίοι εμφανίζονται να κάνουν περισσότερο αθλητισμό, εμφανίζονται να έχουν καλύτερη υγεία, σε αντίθεση με αυτούς οι οποίοι κάνουν λιγότερες ώρες αθλητισμό.
- Επιπλέον διαπιστώθηκε ότι αυτοί που έδειξαν ότι βλέπουν ποιο αισιόδοξα τη ζωή τους ήταν αυτοί, οι οποίοι εμφανίστηκαν να κάνουν περισσότερες ώρες αθλητισμό – φυσική δραστηριότητα.
- Σε σύγκριση με την έρευνα στη Σουηδία όπου βρέθηκε οι νεώτερης ηλικίας να είναι πιο ενεργοί αθλητικά από τους μεγαλύτερους, στην έρευνα μας στην Παλιανή βρέθηκε ότι τα παιδιά γυμνασίου φαίνονται να είναι αρκετά πιο ενεργοί αθλητικά από τους μεγαλύτερους του λυκείου, οπότε συμπερασματικά φαίνεται να υπάρχει σύγκλιση των αποτελεσμάτων σε αυτό το κομμάτι. Επίσης βρέθηκε σε σύγκριση με την ίδια έρευνα πάντα ότι και στο Δήμο Παλιανής αλλά και στο Μάλμοε της Σουηδίας, φαίνονται τα αγόρια να είναι σαφώς πιο ενεργοί σε αθλητικές δραστηριότητες από ότι τα κορίτσια. Αν και βρέθηκε ότι στη Σουηδία οι αλλοδαποί ήταν λιγότερο δραστήριοι από τους Σουδούς, στην έρευνα μας δεν υπήρχε διαφοροποίηση όσον αφορά τη συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες μεταξύ των ατόμων που γεννήθηκαν στην Παλιανή και αλλού.

- Σε σύγκριση με την έρευνα που παρουσιάσαμε από την Αυστραλία, τα άτομα που είχαν σαν πρώτη γλώσσα τα Αγγλικά, βρέθηκαν να είναι σαφώς πιο δραστήρια από αυτούς που μιλούσαν άλλη γλώσσα, κάτι το οποίο δεν συμπίπτει με τα αποτελέσματα της έρευνας μας στο Δήμο Παλιανής, όπου φάνηκε αυτό να μην παίζει ρόλο, καθότι εμφανίζονται τόσο αυτοί που μιλάνε Ελληνικά ως πρώτη γλώσσα, όσο και αυτοί που μιλούν άλλη γλώσσα, να έχουν τα ίδια ποσοστά συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες. Αναφορικά με το συσχετισμό της κατάστασης υγείας με τη φυσική δραστηριότητα και στις δυο έρευνες εμφανίζονται αυτοί που έχουν περισσότερη φυσική δραστηριότητα να έχουν και καλύτερη υγεία.

Τέλος γράφοντας ένα γενικό συμπέρασμα, το οποίο πηγάζει από την έρευνα μας, για την ύπαρξη του κοινωνικού κεφαλαίου στο Δήμο Παλιανής, θα λέγαμε ότι αν και υπάρχουν καλές προϋποθέσεις δημιουργίας, ανάπτυξης και εξέλιξης του κοινωνικού κεφαλαίου στην περιοχή (αλληλοβοήθεια, εμπιστοσύνη, ομαδικότητα μεταξύ των ατόμων, καθημερινή κοινωνικότητα, καλές γειτονικές σχέσεις, δίκαιη συνεισφορά στην γειτονιά, εμπιστοσύνη σε άτομα στην γειτονιά και εμπιστοσύνη σε άτομα από άλλες φυλές), δεν έχει αναπτυχθεί αυτό όσο θα έπρεπε στους νέους.

6.2 Απαντήσεις στα ερευνητικά μας ερωτήματα.

Με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα που είχαμε θέσει πριν την διεξαγωγή του ερευνητικού μέρους της έρευνας μας και στηριζόμενοι στην ανάλυση των αποτελεσμάτων αυτής, καταλήγουμε στην επιβεβαίωση ή μη των ερευνητικών μας υποθέσεων. Πιο συγκεκριμένα:

Όσον αφορά την πρώτη ερευνητική μας υπόθεση «Λόγοι που επηρεάζουν την φυσική δραστηριότητα στην περιοχή», διαπιστώθηκε ότι λόγοι οι οποίοι επηρεάζουν τη φυσική δραστηριότητα των νέων στην περιοχή είναι αφενός μεν ο αυξημένος χρόνος παρακολούθησης τηλεόραση και βίντεο, αφετέρου δε και η χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή και άλλων συσκευών στις οποίες παίζουν διάφορα παιχνίδια, προτιμώντας έτσι αυτού του είδους την οικιακή ψυχαγωγία στον ελεύθερο τους χρόνο.

Όσον αφορά την δεύτερη ερευνητική μας υπόθεση «Περιγραφή του κοινωνικού κεφαλαίου στον εφηβικό πληθυσμό ενός αγροτικού δήμου». Αναφέρουμε ότι αυτή απαντάται τελείως από την έρευνα μας καθότι μπορέσαμε να περιγράψουμε το κατά πόσο οι νέοι είναι ενεργοί σε σχέση με τους δείκτες, τις μορφές και διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου όπως, ομαδικότητα, καθημερινή κοινωνικότητα, γειτονικές

σχέσεις, εθελοντισμός, το να ζητάς από ένα γείτονα βοήθεια, αλληλοβοήθεια μεταξύ των ατόμων στην κοινότητα, συμμετοχή σε οργανώσεις και φορείς, συχνότητα συμμετοχής, συμμετοχή στην λήψη αποφάσεων, συμμετοχή στη δημιουργία νέων υπηρεσιών που αφορούν τους νέους, πόσο καλά τα πάνε μεταξύ τους οι άνθρωποι, εμπιστοσύνη. Ακόμα απαντήθηκε η συλλογική αποτελεσματικότητα,, το ψυχολογικό αίσθημα του ανήκειν στην κοινότητα και η συνοχή σε επίπεδο γειτονιάς, μέσα από τα οποία ανταπαντάται το ερευνητικό μας ερώτημα σχετικά με την περιγραφή του κοινωνικού κεφαλαίου, αφού αυτά αποτελούν την βάση και το κύριο κορμό του.

Στη τρίτη ερευνητική μας υπόθεση σχετικά με το εάν «η εθελοντική συμμετοχή σε μια ομάδα σχετίζεται θετικά με την φυσική δραστηριότητα». Βάση της έρευνας μας δεν δόθηκε κάποια απάντηση σε αυτό το ερώτημα καθώς δεν μπόρεσε να διαπιστωθεί με ακρίβεια. το κατά πόσο η εθελοντική συμμετοχή σχετίζεται θετικά με τη φυσική δραστηριότητα.

Στο τέταρτο ερευνητικό μας ερώτημα σχετικά με το εάν «η φυσική δραστηριότητα και οι διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου διαφοροποιούνται στους έφηβους Γυμνασίου από του Λυκείου». Βρέθηκε ότι οι νέοι του γυμνασίου εμφανίζονται να έχουν αυξημένη φυσική δραστηριότητα σε σχέση με αυτούς του λυκείου. Όσον αφορά το κοινωνικό κεφάλαιο δεν φαίνεται να υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ των νέων γυμνασίου και λυκείου, αν και φαίνονται οι νέοι του λυκείου να είναι ελαφρώς πιο ενεργοί σε δράσεις, οργανώσεις και δίκτυα της κοινότητας.

Στο πέμπτο ερευνητικό μας ερώτημα σχετικά με το εάν «το φύλο σχετίζεται με το κοινωνικό κεφάλαιο και την φυσική δραστηριότητα», καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι σχετίζεται το φύλο σε ότι έχει να κάνει με το κοινωνικό κεφάλαιο καθώς βρέθηκε ότι τα αγόρια συμμετείχαν περισσότερο και ήταν πιο ενεργά σε ότι είχε να κάνει με τις δομές της κοινότητας, τους φορείς, τις οργανώσεις, και τις δράσεις που λάμβαναν χώρα στην περιοχή. Σε ότι έχει να κάνει σχέση με τη φυσική δραστηριότητα, πάλι τα αγόρια φαίνονται να είναι πολύ πιο ενεργά από ότι τα κορίτσια του Δήμου Παλιανής.

6.3 Προτάσεις

- Ενημέρωση των νέων της περιοχής σχετικά με τα οφέλη που μπορούν να προκύψουν από τη συμμετοχή σε οργανώσεις και ομάδες, τόσο για τους ίδιους όσο και για την κοινότητα.

- Να δίνονται κίνητρα στους νέους ούτως ώστε να ενθαρρύνονται στο να συμμετέχουν σε δράσεις της κοινότητας που τους αφορούν.
- Σχεδιασμός και υλοποίηση δράσεων από την τοπική αυτοδιοίκηση με στόχο την ενεργοποίηση και εμπλοκή των νέων του Δήμου.
- Σχεδιασμός κοινών δράσεων μεταξύ των ντόπιων και αλλοδαπών του Δήμου Παλιανής με στόχο τη σύζευξη των δυο διαφορετικών ομάδων.
- Δημιουργία περισσότερων και αρτιότερων χώρων άθλησης και αθλοπαιδιάς για τους νέους της περιοχής.
- Δημιουργία σχολικού συγκροτήματος που να περιλαμβάνει λύκειο ούτως ώστε να μην φεύγουν οι νέοι σε γειτονικές περιοχές.
- Ύπαρξη νέων χώρων συνάθροισης των νέων.
- Δημιουργία ομάδας ή οργάνωσης η οποία να αφορά τις δραστηριότητες και τις ανάγκες των νέων της περιοχής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Becker, G. (1974), A Theory of Social Interactions, *Journal of Political Economy*, 82, n. 6, pp. 1063-1093.
- 2) Bourdieu, P. (1986), The Forms of Capital, in John G. Richardson (edt), *Handbook of Theory and Research in the Sociology of Education*, New York, Greenwald Press.
- 3) Coleman, J. (1988), Social Capital in the Creation of Human Capital, *American Journal of Sociology* 94, pp. 95-120.
- 4) Coleman, J. (1990), *Foundations of Social Theory*, Cambridge, Harvard University Press.
- 5) Field, J. (2004), *Social Capital*, London and New York, Routledge.
- 6) Fine, B. (2001), *Social Capital versus Social Theory. Political Economy and Social Science at the Turn of the Millenium*, London and New York, Routledge.
- 7) Granovetter, M. (1973), The Strength Of Weak Ties, in *American Journal of Sociology*, 78, pp. 1360-80.
- 8) Granovetter, M. (1985), Economic Action And Social Structure: The Problem Of Embeddedness, in *American Journal of Sociology*, n. 91, pp. 481-510.
- 9) Hooghe, M., Stolle, D. (eds) (2003), *Generating Social Capital: Civil Society and Institutions in Comparative Perspective*, New York, Palgrave.
- 10) North, D. (1990), *Institutions, Institutional Change And Economic Performance*, Cambridge, Cambridge University Press.
- 11) Putnam, R.D., Leonardi, R., Nannetti, R.Y. (1993) *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*, Princeton University Press, Princeton, trad. it. *La tradizione civica nelle regioni italiane*, Mondadori, Milano.
- 12) Putnam, R. (2000), *Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community*, New York, Simon & Schuster.
- 13) Adam, F., Roncevic, B. (2005), Social Capital: Recent Debates and Research Trends, *Social Science Information*, 42(2), 155-183.
- 14) Ahn, T.K, Ostrom, E. (2002), *Social Capital and the Second-Generation Theories of Collective Action: An Analytical Approach to the Forms of Social Capital*, Paper presented at the 2002 Annual Meeting of the American Political Science Association, Boston, Ma, August 29-September 1, 2002.

- 15) Ahn, T.K., Ostrom, E. (eds) (2003), *Foundations of Social Capital*, Cheltenham, U.K., Edward Elgar Publishing Ltd.
- 16) Banfield, E.G. (1958), *The Moral Basis of a Backward Society*, New York, Free Press.
- 17) Becker, G. (1996), *Accounting for Tastes*, Cambridge, Ma, Harvard University Press.
- 18) Burt, R.S. (2000), Structural Holes versus Network Closure as Social Capital, in Lin, N., Cook, C.S., Burt, R.S. (eds), *Social capital: Theory and Research*, New York, Aldine de Gruyter.
- 19) Bruni, L., Sugden, R. (2000), Moral Canals: Trust and Social Capital in the Work of Smith, Hume and Genovesi, *Economics and Philosophy*, 16, 21-45.
- 20) Burt, R.S. (1992), *Structural Holes: The Social Structure of Competition*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- 21) Burt, R.S. (2000), The Network Structure of Social Capital, in R.I. Sutton, B.M. Staw (edt), *Research in Organizational Behavior*, Greenwich, Jai Press.
- 22) Durlauf, S.N., Fafchamps, M. (2004), *Social Capital*, The Centre for The Study of African Economies Working Paper Series, No. 214, The Berkeley Economic Press.
- 23) Evans, P. (1996), Government Action, Social Capital and Development: Reviewing the Evidence on Synergy, *World Development*, 24(6), 1119-1132.
- 24) Farr, J. (2003), *Social Capital. A Conceptual History*, *Political Theory*, Vol. 31 No. X, Month 2003 1-28.
- 25) Fukuyama, F. (1999), *Social Capital and Civil Society*, Paper prepared for delivery at the IMF Conference on Second Generation Reforms, November 8-9, 1999, IMF Institute and the Fiscal Affairs Department, Washington, D.C.
- 26) Fukuyama, F. (2003), *Still Disenchanted? The Modernity of Postindustrial Capitalism*, CSES Working Paper Series, No. 3, Center for the Study of Economy and Society, Cornell University.
- 27) Gabbay, S.M., Leenders, R.A.J. (eds) (2001), *Social Capital of Organizations*, Amsterdam, JAI Press, vol. 18: 2001.
- 28) Glaeser, E.L., Laibson, D. e Sacerdote, B. (2000), *The Economic Approach To Social Capital*, NBER Working Paper Series, n. 7728, National Bureau of Economic Research, Cambridge, Ma.

- 29) Guiso, L. (2007), Social Capital as Culture, slides of the Marshall Lecture held at the joint European meeting of the European Economic Association and the Econometric Society (EEA/ESEM) in Budapest, Hungary, August 27 – 31, 2007.
- 30) Winnicott D. (1991), *The Child, the Family and the Outside World*, Penguin Books Ltd
- 31) Jackson, M.O. (2005), *The economics of social networks*, Social Science Working Paper 1237, California Institute of Technology, Pasadena, California.
- 32) Jacobs, J. (1961), *The Death and Life of Great American Cities*, New York, Random House.
- 33) Johnston G., Percy-Smith J. (2003), In search of social capital, *Policy & Politics*, 1 July 2003, vol. 31, no. 3, 321-334(14).
- 34) Hanifan, L.J. (1916), *The Rural School Community Centre*, *Annals of the American Academy of Political and Social Sciences*, 67, 130-38.
- 35) Homans, G. (1961), *Social Behavior: Its Elementary Forms*, New York, Harcourt, Brace and World.
- 36) Harrison, L.E., Huntington, S.P. (2001), *Culture Matters: How Values Shape Human Progress*, New York, Basic Books.
- 37) Lin, N. (2001), *Social capital. A theory of social structure and action*, Cambridge, Cambridge University Press.
- 38) Paldam, M. (2000), *Social Capital: One Or Many? Definition And Measurement*, in *Journal of Economic Surveys*, 14, 5, pp. 629-653.
- 39) Portes, A. (1998), *Social capital: its origins and applications in modern sociology*, *Annual Review of Sociology* 24: 1-24.
- 40) Putnam, R.D., Feldstein, L. (2003), *Better Together: Restoring the American Community*, New York, Simon & Schuster.
- 41) Sabatini, Fabio (2006), *The Empirics of Social Capital and Economic Development: A Critical Perspective*, FEEM Working Paper 15.06, January 2006, Eni Enrico Mattei Foundation, Milan.
- 42) Sandefur, R.L., Laumann, E.O. (1998), *A Paradigm for Social Capital, Rationality and Society* 10(4), 481-501.
- 43) Seeley, J.R., Sim, A.R., Loosley, E.W. (1956), *Crestwood Heights: A Study of The Culture of Suburban Life*, New York, Basic Books.

- 44) Siisiäinen, M. (2000), Two Concepts of Social Capital: Bourdieu vs. Putnam, Paper presented at ISTR Fourth International Conference The Third Sector: For What and for Whom? Trinity College, Dublin, Ireland, July 5-8, 2000.
- 45) Uslaner, E. (2000), *The Moral Foundations of Trust*, Cambridge, Cambridge University Press.
- 46) Van Staveren, I. (2002), *Social Capital: What Is In It for Feminist Economics?*, Institute of Social Studies, The Hague, Working Paper No. 368.
- 47) Wallis, J., Killerby, P., Dollery, B. (2003), *Social Economics and Social Capital*, University of New England, School of Economics, Working Papers Series in Economics, No. 2003-04.
- 48) Woolcock, M. (1998), Social capital and economic development: toward a theoretical synthesis and policy framework, *Theory and Society* 27,2 (1998), 151-208.
- 49) Woolcock, M., Narayan, D. (2000), Social Capital: Implications for Development Theory, *The World Bank Research Observer*, 15, pp. 225-251.
- 50) World Bank (1998), *The Initiative on Defining, Monitoring and Measuring Social Capital. Overview and Program Description*, Washington, World Bank, Social Development Department.
- 51) Alesina, A., La Ferrara, E. (2002), Who Trusts Others?, *Journal of Public Economics* 85, 207-234
- 52) Μούσης, Νίκος Σ. (2005), *Ευρωπαϊκή Ένωση, Παπαζήσης*
- 53) Carpenter, J. (2000), Measuring Social Capital: Adding Field Experimental Methods to the Analytical Toolbox, in *Social Capital Economic Development and the Environment*, S. Ramaswamy, J. Isham and T. Kelly (eds), pp. 119-137.
- 54) Durlauf, S.N. (2002), *On the Empirics of Social Capital*, Department of Economics, University of Wisconsin.
- 55) Glaeser, E., Laibson, D.J., Scheinkman, J., Soutter, C.S., (2000), Measuring Trust, *Quarterly Journal of Economics* 115 (August), 811-846.
- 56) Grootaert, C., van Bastelaer, T. (2002), *Understanding and Measuring Social Capital: A Multi-Disciplinary Tool for Practitioners*, Washington DC, The World Bank.

- 57) Karlan, D. (2003), Using Experimental Economics to Measure Social Capital and Predict Financial Decisions, Princeton University, Department of Economics.
- 58) Paldam, M. (2000), Social Capital: One Or Many? Definition And Measurement, in *Journal of Economic Surveys*, 14, 5, pp. 629-653.
- 59) Paxton, P. (1999), Is Social Capital Declining in the United States? A Multiple Indicator Assessment, *American Journal of Sociology*, Vol. 105, No. 1 (Jul., 1999) , pp. 88-127.
- 60) Poulsen, A., Svendsen, G.T. (2003), Rise and Decline of Social Capital. Excess Co-operation in the One-Shot Prisoner's Dilemma Game, Department of Economics, Aarhus School of Business Working paper 03-10.
- 61) Owen, A.L., Videras, J. (2006), Reconsidering Social Capital: A Latent Class Approach, Hamilton College, mimeo.
- 62) Sabatini, F. (2005), Social Capital as Social Networks. A New Framework for Measurement, Working Paper No. 83, University of Rome La Sapienza, Department of Public Economics.
- 63) Sabatini, Fabio (2006), Does Social Capital Improve Labour Productivity in Small and Medium Enterprises?, Working Paper No. 92, University of Rome La Sapienza, Department of Public Economics.
- 64) Sabatini, Fabio (2006), Social Capital, Public Spending and the Quality of Economic Development: the Case of Italy, FEEM Working Paper 14.06, Eni Enrico Mattei Foundation, Milan, January 2006.
- 65) Sabatini, Fabio (2006), Social capital, labour precariousness and the economic performance. An empirical assessment of the strength of weak ties in Italy, Third Sector and Civil Economy Working Paper Series, No. 26, January 2006, University of Bologna, Faculty of Economics.
- 66) Sabatini, Fabio (2006), The Empirics of Social Capital and Economic Development: A Critical Perspective, FEEM Working Paper 15.06, January 2006, Eni Enrico Mattei Foundation, Milan.
- 67) Sabatini, Fabio (2005), The Role of Social Capital in Economic Development. Investigating the Causal Nexus through Structural Equations Models, University of Rome La Sapienza, Department of Public Economics, mimeo.

- 68) Stone, W. (2001), *Measuring Social Capital*, Melbourne, Australian Institute of Fam • Bruni, L., Pelligra, V. (2002), *Economia come impegno civile*, Roma, Città Nuova.
- 69) Evans, P. (1996), Government Action, Social Capital and Development: Reviewing the Evidence on Synergy, *World Development*, 24(6), 1119-1132.
- 70) Foley, M., Edwards, B. (1998), Beyond Toqueville: Civil Society and Social Capital in Comparative Perspective, *American Behavioral Scientist*, 42(1), 5-20.
- 71) Hooghe, M., Stolle, D. (eds) (2003), *Generating Social Capital: Civil Society and Institutions in Comparative Perspective*, New York, Palgrave.
- 72) Portney, K. E., Berry, J.M. (2000), Neighborhoods and civil society, in Hodgkinson, V. (ed), *Civil Society in the United States*, Civil Society and Governance Programme, IDS.
- 73) Prakash, S., Selle, P. (2004), *Comparative Perspectives on Civil Society, Participation and Governance*, London, Sage Publications.
- 74) Putnam, R.D. (ed) (2002), *Democracies in flux: The Evolution of Social Capital in Contemporary Society*, Oxford, Oxford University Press.
- 75) Putnam, R.D., Feldstein, L. (2003), *Better Together: Restoring the American Community*, New York, Simon & Schuster.
- 76) Stolle, D. (2003), The Sources of Social Capital, in Hooghe, M., Stolle, D. (eds) (2003), *Generating Social Capital: Civil Society and Institutions in Comparative Perspective*, New York, Palgrave.
- 77) Svendsen, G.L.H, Svendsen, G.T. (2005), *The Creation and Destruction of Social Capital. Entrepreneurship, Co-operative Movements and Institutions*, Cheltenham, UK, Edward Elgar Publishing.
- 78) Uslaner, E. (2002), *The Moral Foundations of Trust*, Cambridge, Cambridge University Press.
- 79) Aldridge St. & Halpen D., (2002), *SOCIAL CAPITAL: A Discussion Paper*, Performance and Innovation Unit, London
- 80) Erickson B (1996) Culture, class, and connections. *American Journal of Sociology* 102: 217–51
- 81) Onyx, J., & Bullen P., (2000), Measuring Social Capital in Five Communities, *The Journal of Applied Behavioral Science*, vol 36, (1), March 2000 23-42

- 82) Silver A (1985) Trust in Social and Political Theory. In: Suttles G D, Zald M N
- 83) Erikson E., (1978), *Adulthood*, W W Norton & Co Ltd
- 84) The Challenge of Social Control: Citizenship and Institution Building in Modern Society: Essays in Honor of Morris Janowitz. Ablex, Norwood, NJ, σελ. 52–67
- 85) D Narayan and M Cassidy (2001) "A Dimensional Approach to Measuring Social Capital: Development and Validation of a Social Capital Inventory" in *Current Sociology* 49 σελ: 59-102.
- 86) Giddens A (1991) *Modernity and Self-Identity*. Stanford University Press, Stanford, CA
- 87) Liu and Besser (2003), Social capital and participation in community improvement activities by elderly residents in small towns and rural communities vol. 68, σελ 343-365
- 88) Peterson R A, Kern R M (1996) Changing highbrow taste: Fromsnob to omnivore. *American Sociological Review* 61: 900–7
- 89) Gambetta D (1988) *Trust: Making and Breaking Cooperative Relations*. Blackwell, New York
- 90) Luhmann N (1979) *Trust and Power*. Wiley, New York
- Misztal B A 1996 *Trust in Modern Societies*. Polity Press, Cambridge, UK
- 91) Seligman A (1997) *The Problem of Trust*. Princeton University Press, Princeton, NJ
- 92) Bourdieu P (1984) *Distinction*. Routledge and Kegan Paul, London
- 93) Holland P W, Leinhardt S 1975 Local structure in social networks. In: Heise D R (ed.) *Sociological Methodology— 1976*. Jossey-Bass, San Francisco, pp. 1–45
- 94) Flap H D (1999) Creation and returns of social capital. *A new research program*. *La Re_ue Tocque_ille* 20: 1–22
- 95) Kilby, P. (2002), *Social Capital and Civil Society*, National Centre for Development Studies, Australian National University.
- 96) Barber B (1983) *The Logic and Limits of Trust*. Rutgers University Press, New Brunswick, NJ

- 97) Inglehart, R. (1997), *Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic and Political Changes in 43 Societies*, Princeton, Princeton University Press.
- 98) Hardman A, Stensel D. (2003) *Physical Activity and Health*, Taylor & Francis Ltd
- 99) Levi, M., Stoker, L. (2000), *Political Trust and Trustworthiness*, *Annual Review of Political Science* 3:475–508.
- 100) Ιστοσελίδα Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (Π.Ο.Υ.) www.who.int
- 101) McMillan, D.W., & Chavis, D.M. (1986). *Sense of community: A definition and theory*. *Journal of Community Psychology*, 14(1), 6-23.
- 102) Dahrendorf R (1979) *Life Chances: Approaches to Social and Political Theory*. University of Chicago Press, Chicago
- 103) Wilson J Q (1993) *The Moral Sense*. Free Press, New York
- 104) Durkheim, *Rules of Sociological Method*, (1895) The Free Press 1982
- 105) Δεληγιάννης, Αστέριος Π. (1997), *Ιατρική της άθλησης*, University Studio Press
- 106) Σαϊτάκης, Ιωάννης (2006), *Παιδαγωγική και αθλητισμός, Παπαζήσης*
- 107) Ελευθεριάδης, Αντώνης Ι. (2000), *Κλάδος φυσικής αγωγής διδακτική, Σύγχρονη Πένηνα*
- 108) Sztompka P (1999) *Trust: A Sociological Theory*. Cambridge University Press, Cambridge, UK
- 109) Αυγερινός Θεόδωρος (2007), *κοινωνιολογία του αθλητισμού*, university_studio_press
- 110) Lochner K, Kawachi I, Kennedy BP. *Social capital: a guide to its measurement*. *Health and Place* 1999;5:259-270
- 111) ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΙΑΝΗΣ, *Δημοτικό Συμβούλιο Νεολαίας Πολιτιστικές και Αθλητικές Εκδηλώσεις, ΠΑΛΙΑΝΗ2005,σελ6*
- 112) Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος-ΕΣΥΕ (2001). www.statistics.gr
- 113) ΦΕΚ - ΤΕΥΧΟΣ Α - ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 244/4-12-97. «Συγκρότηση Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης».
- 114) M Lindström, M Moghaddassi, J Merlo, (2003) *Social capital and leisure time physical activity: a population based multilevel analysis in Malmö, Sweden* .

115) Mike Stratton, Lewis Conn, Charity Liaw and Lisa Conolly (2005), Sport and Related Recreational Physical Activity - The Social Correlates of Participation and Non-Participation by Adults (Australian Bureau of Statistics).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΣΕΥΠ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. ΤΙΤΛΟΣ

Κοινωνικό κεφάλαιο και φυσική δραστηριότητα σε εφήβους 12-19 ετών. Το παράδειγμα ενός αγροτικού δήμου της Κρήτης (Δήμος Παλιανής).

Φοιτητές: Καλαρχάκης Γιώργος
Πατσινακίδης Ηλίας

Επιβλέπουσα : Κούτρα Κλειώ

2. ΒΑΣΙΚΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΕ ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

«Το κοινωνικό κεφάλαιο είναι το σύνολο των πραγματικών και εν δυνάμει πόρων που είναι ενσωματωμένοι, διαθέσιμοι και προερχόμενοι μέσα από το δίκτυο των σχέσεων που διατηρεί ένα άτομο ή ομάδα. Το κοινωνικό κεφάλαιο περιλαμβάνει τόσο το δίκτυο όσο και τα αγαθά που μπορούν να διακινηθούν μέσα απ' αυτό το δίκτυο. Το κοινωνικό κεφάλαιο εκφράζει μορφές κοινωνικής οργάνωσης, δίκτυα, θεσμούς συμμετοχής και κοινωνικής εμπιστοσύνης σε τοπικό επίπεδο, τα οποία δρουν καταλυτικά για τον συντονισμό και την συνεργασία προς αμοιβαίο όφελος. Η κοινωνική αλληλεγγύη και εμπιστοσύνη είναι απαραίτητη για τον σχηματισμό του κοινωνικού κεφαλαίου, πράγμα που έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την κοινωνική συνοχή μειώνοντας ταυτόχρονα το κόστος των συναλλαγών μεταξύ των φορέων και επομένως επιταχύνοντας την κοινωνική ανάπτυξη. Η μείωση του κόστους των συναλλαγών επιφέρει ομογενοποίηση του κοινωνικού πεδίου και συγκρότηση μιας

εύρυθμης λειτουργίας στις κάθε είδους ανταλλαγές (κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές)»¹⁵⁵.

Κοινωνικό κεφάλαιο είναι το σύνολο των μη οικονομικών πόρων, πραγματικών ή φανταστικών, που αποδίδονται σε άτομα, ομάδα ή σε ένα δίκτυο κοινωνικών σχέσεων και χαρακτηρίζονται από εμπιστοσύνη, αμοιβαιότητα και κοινά αποδεκτούς κανόνες συμπεριφοράς, που διευκολύνουν τη συνεργασία και τη συλλογική δράση των ανθρώπων, με στόχο το γενικό συμφέρον. Άρα, το κοινωνικό κεφάλαιο μπορεί να εννοηθεί ως πόρος που έχει τη πηγή του στη συλλογική δράση και μπορεί να έχει αποτελέσματα σε ευρύτερη οικονομική και κοινωνική κλίμακα.

Η φυσική δραστηριότητα μπορεί να θεωρηθεί ένας τομέας ενδιαφέροντος για ένα σύνολο της κοινωνίας και ακόμη περισσότερο για την ομάδα των εφήβων (ειδικότερα για τις ηλικίες 12-19) και το οποίο αριθμεί συνολικά 198 άτομα στο Δήμο Παλιανής (107 θήλεις και 91 άρρενες). Το κοινωνικό κεφάλαιο από την αρχή εφαρμογής του ως εργαλείου χρήσης κοινωνιολογικών ερευνών, έχει διαπιστωθεί ότι ένα σημαντικό σώμα της κοινωνίας έχει ασχοληθεί κάποια στιγμή με τη φυσική δραστηριότητα. Το αυξανόμενο ενδιαφέρον για την φυσική δραστηριότητα είναι το αποτέλεσμα τριών παραγόντων: η αυξανόμενη διεισδυτικότητα του ανταγωνιστικού αθλητισμού στην καθημερινή ζωή, η αυξανόμενη αποδοχή των εφήβων, από άλλους έφηβους που συμμετέχουν της φυσικής δραστηριότητας της ίδιας κοινωνικής και ηλικιακής ομάδας, (κοινωνικοποίηση).

Σύμφωνα με το ΥΠΕΠΘ και το αναλυτικό πρόγραμμα φυσικής αγωγής «η φυσική αγωγή στο γυμνάσιο και στο λύκειο αποσκοπεί με τις γυμναστικές, αθλητικές και άλλες κινητικές δραστηριότητες, να αναπτύξει ισόρροπα και αρμονικά τις σωματικές, ψυχικές και πνευματικές δυνάμεις των μαθητών και να τους καταστήσει ικανούς να ενταχθούν αρμονικά και ωφέλιμα στο κοινωνικό σύνολο»¹⁵⁶. Η έννοια λοιπόν της φυσικής δραστηριότητας περιλαμβάνει σήμερα εκτός από την αγωγή του σώματος και την αγωγή και άλλων παραμέτρων της ανθρώπινης προσωπικότητας. Έτσι οι επιμέρους στόχοι της φυσικής δραστηριότητας είναι ο κινητικός, ο βιολογικός - υγιεινός, ο βιωματικός, ο κοινωνικός - ηθικός και ο πνευματικός - γνωστικός.

---

¹⁵⁵ Social Capital: A Theory of Social Structure and Action (Structural Analysis in the Social Sciences), by Nan Lin Cambridge University Press; 1st edition (September 15, 2002)

¹⁵⁶ http://www.ypepth.gr/el_ec_category37.htm

Είναι φυσικά εύκολα κατανοητό, ακόμη και από κάποιον που δεν έχει ασχοληθεί περισσότερο ενεργά με τη φυσική δραστηριότητα, οι παραπάνω στόχοι είναι πολύ δύσκολο, ίσως και αδύνατο, να καλλιεργηθούν όλοι μαζί και ταυτόχρονα να δώσουν θετικά αποτελέσματα, δηλαδή, να επιτευχθούν.

Παραθέτουμε δύο έρευνες οι οποίες έχουν γίνει σε χώρες του εξωτερικού (Σουηδία και Αυστραλία) και οι οποίες αφορούν το κοινωνικό κεφάλαιο και την φυσική δραστηριότητα.

1)‘ ΑΥΤΗ Η ΜΕΛΕΤΗ ΥΠΟΔΕΙΚΝΥΕΙ ΟΤΙ ΣΤΙΣ ΓΕΙΤΟΝΙΕΣ ΣΤΟ ΜΑΛΜΟΕ ΤΗΣ ΣΟΥΗΔΙΑΣ Η ΦΥΣΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΧΡΟΝΟ ΕΠΗΡΕΑΖΕΤΑΙ ΚΥΡΙΩΣ ΑΠΟ ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ’¹⁵⁷

Αυτή η μελέτη δείχνει ότι οι μεμονωμένοι παράγοντες όπως, η χώρα προέλευσης και το εκπαιδευτικό επίπεδο είναι ισχυροί καθοριστικοί παράγοντες του ποσοστού των προσώπων με μειωμένη φυσική δραστηριότητα στον ελεύθερο χρόνο, μέσα στις γειτονιές.

- Η ηλικία (όπου βρέθηκε ότι οι νέοι είναι περισσότερο δραστήριοι από τους μεγαλύτερους στην ηλικία.)
- το φύλλο (για παράδειγμα οι γυναίκες θεωρούνται λιγότερο δραστήριες από τους άνδρες, κατά 1.55 φορές)
- η χώρα προέλευσης (άτομα αλλοδαπής προς την Σουηδία προέλευσης, ήταν λιγότερο δραστήρια κατά 2.35 φορές)
- το επίπεδο εκπαίδευσης (όπου η φυσική δραστηριότητα ήταν μειωμένη σε άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο.)
- η κοινωνική συμμετοχή (όπου τα άτομα με μειωμένη κοινωνική συμμετοχή, ήταν λιγότερο δραστήρια κατά 3.59 φορές)

---

¹⁵⁷ - Social capital and leisure time physical activity: a population based multilevel analysis in Malmö, Sweden ,M Lindström, M Moghaddassi, J Merlo

2)“Αθλητισμός και σχετική φυσική δραστηριότητα - τα κοινωνικά συστατικά της συμμετοχής και της μη-συμμετοχής από τους ενήλικους”¹⁵⁸

Σύμφωνα με αυτήν την έρευνα παρατηρήθηκε ότι οι παρακάτω ομάδες στόχου, παρουσίασαν μειωμένη φυσική δραστηριότητα.

- Άτομα με μειωμένη ικανότητα επικοινωνίας στα Αγγλικά,(πχ. Αυτοί που ξέρουν λίγα Αγγλικά εμφάνισαν φυσική δραστηριότητα κατά 0.66 φορές, όπως και όσοι δεν ήξεραν καθόλου Αγγλικά όπου εμφάνισαν φυσική δραστηριότητα 0.24 φορές, σε σύγκριση με αυτούς που γνώριζαν άριστα Αγγλικά)
- Άτομα με κακή κατάσταση υγείας, (πχ. Άτομα που ήταν σε πολύ καλή κατάσταση υγείας (0.88),σε καλή κατάσταση (0.69) ,σε μέτρια (0.46), σε κακή (0.30) σε σύγκριση με αυτούς που είχαν άριστη κατάσταση της υγείας.)
- Όλοι όσοι είναι 45 ετών και πάνω ανεξαρτήτως φύλλου.
- Όλοι όσοι έχουν λίγες κοινωνικές επαφές ή μειωμένη προσβασιμότητα στα μεταφορικά μέσα, (αυτοί που είχαν δυσκολίες στην προσβασιμότητα των μέσων ,εμφάνισαν φυσική δραστηριότητα κατά 0.65 φορές σε αντίθεση με άτομα που δεν είχαν δυσκολίες στην προσβασιμότητα των μέσων).
- Όλοι όσοι βρίσκονται σε χαμηλότερο οικονομικό επίπεδο(όπου αυτοί που είχαν εισόδημα πάνω από 1000 δολλάρια το μήνα ,εμφάνισαν αυξημένη φυσική δραστηριότητα, κατά 1.5 φορές σε σύγκριση με άτομα που το εισόδημά τους ήταν χαμηλότερο των 1000 δολλαρίων.

Μας προβληματίσε η διαχείριση του ελεύθερου χρόνου των παιδιών, η συμμετοχή τους στις κοινωνικές οργανώσεις και τα κοινωνικά δίκτυα καθώς και η αιτία που τους οδήγησε να ασχοληθούν με τον αθλητισμό στον ελεύθερο χρόνο τους.

---

¹⁵⁸ -Sport and Related Recreational Physical Activity - The Social Correlates of Participation and Non-Participation by Adults. ,Mike Stratton, Lewis Conn, Charity Liaw and Lisa Conolly (Australian Bureau of Statistics)

Στον προβληματισμό αυτό οδηγηθήκαμε μετά από παρατήρηση κάποιων παραγόντων στο Δήμο Παλιανής όπου πραγματοποιούσαμε για ένα χρόνο την εργαστηριακή μας άσκηση. Οι παράγοντες αυτοί είχαν σχέση με τον αθλητισμό και την διαχείριση του ελεύθερου χρόνου των παιδιών.

3. ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΕ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ.

Μετά από ενδελεχή έρευνα που κάναμε δεν βρέθηκε κάποια συναφή έρευνα αναφορικά με το κοινωνικό κεφάλαιο και τη φυσική δραστηριότητα

4. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σκοπός της μελέτης είναι να περιγραφούν οι διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου και να διερευνηθούν τυχόν συσχετίσεις με την φυσική δραστηριότητα σε έφηβους 12-19 σε αγροτικό δήμο της Κρήτης (Δήμο Παλιανής).

Επιπλέον στόχος είναι α) η συσχέτιση και ο ρόλος του κοινωνικού κεφαλαίου σχετικά με την αυτοαναφερόμενη υγεία β) η περιγραφή του ατομικού κοινωνικού κεφαλαίου σε έφηβους σε αγροτική περιοχή.

5. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

Α μέρος - Θεωρητικό

Εισαγωγή

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ -κοινωνικό κεφάλαιο (Ορισμός, Αξία διερεύνησης κοινωνικού κεφαλαίου ,Κοινωνικά δίκτυα, Αίσθημα του ανήκειν, Αίσθημα εμπιστοσύνης-διαστάσεις, μορφές.....)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ- φυσική δραστηριότητα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ-εφηβεία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ – Συναφείς έρευνες που συνδέουν κοινωνικό κεφάλαιο ,φυσική δραστηριότητα και εφηβεία.

Β μέρος- Ερευνητικό

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ- αγροτικός δήμος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ- Παρουσίαση έρευνας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ- Συμπεράσματα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΕΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

6. ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ Η ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Ερευνητική υπόθεση : Οι διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου (συμμετοχή και εμπιστοσύνη στην κοινότητα, δίκτυα συνομηλίκων) σχετίζονται θετικά με την φυσική δραστηριότητα των εφήβων ανεξάρτητα την ηλικία και το φύλο.

Ερευνητικά ερωτήματα :

6. Λόγοι που επηρεάζουν την φυσική δραστηριότητα στην περιοχή.
7. Περιγραφή του κοινωνικού κεφαλαίου στον εφηβικό πληθυσμό ενός αγροτικού δήμου.
8. Η εθελοντική συμμετοχή σε μια ομάδα σχετίζεται θετικά με την φυσική δραστηριότητα ?
9. Η φυσική δραστηριότητα και οι διαστάσεις του κοινωνικού κεφαλαίου διαφοροποιούνται στους έφηβους Γυμνασίου από Λυκείου ?
10. Το φύλο σχετίζεται με το κοινωνικό κεφάλαιο και την φυσική δραστηριότητα?

7.ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η πραγματοποίηση αυτής της μελέτης θα βασιστεί πάνω στις αρχές και τους κανόνες της ποσοτικής έρευνας. Η στρατηγική που θα ακολουθηθεί είναι η περιγραφική, που έχει σαν κύριο χαρακτηριστικό τη διενέργεια της στο φυσικό περιβάλλον των υποκειμένων και περιορίζεται στην παρατήρηση και τη καταγραφή των διαφόρων εκφάνσεων του φαινομένου.

Η έρευνα θα πραγματοποιηθεί στο Δήμου Παλιανής. Στην συγκεκριμένη μελέτη ο πληθυσμός αναφοράς θα οριστεί με βάση το δημοτολόγιο του δήμου. Δειγματοληπτικές μονάδες θα αποτελέσουν οι έφηβοι που είναι εγγεγραμμένοι στο δημοτολόγιο. Τα κριτήρια εισαγωγής στην μελέτη είναι: 1)Ηλικία-12 έως 19 ετών, 2)αγόρια -κορίτσια, 3) δημότες Παλιανής.

Ως μέσο έρευνας επιλέχτηκε το δομημένο ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού τύπου. Για τη συλλογή των δεδομένων θα χρησιμοποιηθεί η συνέντευξη πρόσωπο με πρόσωπο. Το ερωτηματολόγιο για την διερεύνηση του κοινωνικού κεφαλαίου είναι **Social Capital Youth Instrument** των Onyx and Bullen (2005) και μετράει τις ακόλουθες διαστάσεις, 1)συμμετοχή στην κοινότητα, 2)γειτονικά δίκτυα, 3)οικογενειακά και φιλικά δίκτυα, 4)ενεργοποίηση για συμμετοχή, 5)αισθήματα εμπιστοσύνης και ασφάλειας, 6) ανοχή στην διαφορετικότητα 7) αξίες της ζωής. Το εργαλείο είναι μεταφρασμένο και έχει γίνει πολιτισμική προσαρμογή από κα Κούτρα Κ. (έχει δοθεί άδεια). Η φυσική δραστηριότητα και η αυτοαναφερόμενη υγεία θα μετρηθούν με το H.S.B.C. (WHO) που είναι σταθμισμένο και μεταφρασμένο για την Ελλάδα από την κα Κοκκέβη Αν. (έχει ζητηθεί άδεια)

Πριν την τελική διεξαγωγή της έρευνας κρίνεται απαραίτητη η πιλοτική εφαρμογή του ερωτηματολογίου. Η ανάλυση των δεδομένων θα γίνει με τη χρήση του προγράμματος στατιστικής ανάλυσης SPSS.

8. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΓΙΑ ΑΡΣΗ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ

- Δυσκολία στη έρευνα βιβλιογραφίας λόγω έλλειψη πηγών ειδικά στη Ελληνική γλώσσα.
- Άδεια για πρόσβαση στο δημοτολόγιο. Το πρόβλημα αυτό προσπεράστηκε επειδή υπήρχε ο τρόπος να προσεγγίσουμε τους υπεύθυνους φορείς λόγω της καλής συνεργασίας που υπήρχε μαζί τους, κατά την διάρκεια των εργαστηριακού μαθήματος της πρακτικής άσκησης που κάναμε κατά το προηγούμενο έτος και το αίσθημα εμπιστοσύνης που αναπτύξαμε μαζί τους.

9. ΗΘΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΑΚΥΠΤΟΥΝ

-

10. ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΜΗΝΕΣ					
	ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ
Α ΄ΦΑΣΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ						
1. Συνάντηση με τον επιβλέποντα						
2. Επιλογή θέματος						
3 .Βιβλιογραφική αναζήτηση						
4. Αναζήτηση ερευνητικού εργαλείου						
5. Επίσκεψη στην Υπηρεσία						
6. Κατάθεση αιτήσεως						
7. Πιλοτική μελέτη						
Β΄ ΦΑΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ						
1. Συλλογή ερευνητικών δεδομένων						
2. Εισαγωγή δεδομένων σε στατιστικό πακέτο						
3. Επεξεργασία ερευνητικών δεδομένων						
Γ ΄ΦΑΣΗ						
1.Συγγραφή πτυχιακής εργασίας						
2.Υποβολή εργασίας στον επιβλέποντα						
3.Διορθώσεις						
4.Παρουσίαση της εργασίας στην τριμελή επιτροπή						

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΣΕΥΠ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΘΕΜΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ, ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΗ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ, ΣΕ ΕΝΑ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΔΗΜΟ

Σ' ευχαριστούμε που συμμετέχεις σε αυτή την έρευνα! Απαντώντας σε αυτό το ερωτηματολόγιο μας βοηθάς να κατανοήσουμε καλύτερα τον τρόπο ζωής των νέων. Τις ίδιες ερωτήσεις θα απαντήσουν μαθητές της ίδιας ηλικίας με σένα. Τις απαντήσεις θα μελετήσει μόνο η ερευνητική ομάδα και κανένας άλλος. Το συμπληρωμένο ερωτηματολόγιο δεν θα το δει κανένας γονιός ή καθηγητής. **Μην γράφεις το όνομά σου πουθενά πάνω στο ερωτηματολόγιο.** Κάποιες από τις ερωτήσεις ίσως να σου φανούν λίγο περίεργες. Διάβασε κάθε ερώτηση προσεκτικά και απάντησε με όσο πιο μεγάλη ειλικρίνεια μπορείς. Να θυμάσαι ότι ζητάμε τη δική σου, προσωπική άποψη.

Δεν πρόκειται για τεστ και δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις. Σε παρακαλούμε να προσέξεις ότι για τις περισσότερες από τις ερωτήσεις θα διαλέγεις και θα σημειώνεις με ένα Χ στο τετράγωνο εκείνο που ταιριάζει περισσότερο στην απάντησή σου.

Τις περισσότερες φορές χρειάζεται να σημειώνεις μόνο ένα τετράγωνο για κάθε ερώτηση ή υποερώτηση. Εάν έχεις δυσκολία να διαλέξεις μια απάντηση σκέψου και απάντησε για το τι ισχύει τις περισσότερες. Ελπίζουμε να βρεις το ερωτηματολόγιο ενδιαφέρον!

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ: ΠΑΤΣΙΝΑΚΙΔΗΣ ΗΛΙΑΣ, ΚΑΛΑΡΧΑΚΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ: ΚΟΥΤΡΑ ΚΛΕΙΩ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2008

1. Δημογραφικά

1. Είσαι αγόρι ή κορίτσι ;   1 Αγόρι   2 Κορίτσι

2. Ποιο έτος γεννήθηκες;   19.....

3. Γεννήθηκες στην Ελλάδα;   1 Ναι   2 Όχι

4α. Η μητέρα σου είναι Ελληνίδα; 1 Ναι   2 Όχι. Από ποια χώρα
_____ (σημείωσε
τη χώρα)

4β. Ο πατέρας σου είναι Έλληνας; 1 Ναι   2 Όχι. Από ποια χώρα
_____ (σημείωσε
τη χώρα)

5. Σε ποια περιοχή μένεις μόνιμα (συνοικία, χωριό ή πόλη, δήμος)

α. Συνοικία.....,   β. Χωριό ή πόλη.....   γ.
Δήμος.....

6. Ποια γλώσσα μιλάτε περισσότερο στο σπίτι;

.....

2. Κοινωνικό Κεφάλαιο

7. Συμμετείχες ποτέ σε κάποια δράση π.χ. διαδήλωση, πορεία, κατάληψη που αφορούσε την βελτίωση των συνθηκών ζωής της γειτονιάς/περιοχής σου ?

1   2   3   4
 Ποτέ   Μερικές φορές   Συχνά   Πολύ συχνά

8. Άνθρωποι με διαφορετικό τρόπο ζωής μπορούν να είναι μέρος της κοινότητας σου;
(π.χ. από άλλη χώρα, με άλλη θρησκεία, με διαφορετικό τρόπο ένδυσης...)

1   2   3   4

17. Τους τελευταίους 6 μήνες έχεις πάει σε κάποια εκδήλωση της περιοχής σου; (πχ, πανηγύρι, χοροεσπερίδα, σχολική εορτή, μουσική βραδιά, έκθεση φωτογραφίας, αθλητικό αγώνα.....)

- 1 2 3 4
- Όχι, ούτε μια φορά 1 φορά 2 φορές 3 φορές

18. Η περιοχή/γειτονία σου θεωρείται ασφαλής;

- 1 2 3 4
- Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

19. Είσαι σήμερα ενεργό μέλος σε κάποια αθλητική ομάδα, ομάδα νέων, πολιτιστικό σύλλογο, θρησκευτική ομάδα κ.λ.π.;

- 1 2 3 4
- Όχι, δεν είμαι Λίγο Μερικές φορές Είμαι πολύ ενεργό μέλος

20. Επισκέφτηκες κάποιον γείτονα την τελευταία εβδομάδα;

- 1 2 3 4
- Όχι, ούτε μια φορά 1-2 φορές 3-4 φορές Αρκετά συχνά

21. Αξίζει κανείς να ζει;

- 1 2 3 4
- Όχι Μάλλον όχι Μάλλον ναι Ναι, οπωσδήποτε

22. Νοιώθεις την περιοχή/ γειτονιά σου σαν αυτό που λέμε «σαν το σπίτι σου»;

- 1 2 3 4
- Καθόλου Λίγο Πολύ Πάρα πολύ

23. Συνηθίζεις να βγαίνεις εκτός σπιτιού τα Σαββατοκύριακα με φίλους για φαγητό, καφέ ή ποτό;

- 1 2 3 4
- Όχι πολύ συχνά Μερικές φορές Πολύ συχνά Σχεδόν πάντα

24. Όταν πηγαίνεις για ψώνια στην περιοχή σου συνήθως συναντάς γνωστούς και φίλους;(π.χ. αγορά ρούχων, ψωμί, γάλα.....)

- 1 2 3 4
- Όχι πολύ συχνά Μερικές φορές Πολύ συχνά Σχεδόν πάντα

25. Τα προηγούμενα 3 χρόνια έχεις πάρεις μέρος σε κάποιο πρόγραμμα για το οποίο χρειάστηκε το σύνολο ή μεγάλος μέρος της κοινότητας/περιοχής σου να συνεργαστεί? (π.χ. δεντροφύτευση, καθαρισμός περιοχής, έρανος.....)

- 1 2 3 4
- Όχι, ούτε μια φορά 1-2 φορές 3-4 φορές Αρκετά συχνά

26. Συμφωνείς με την άποψη ότι οι περισσότεροι άνθρωποι είναι άξιοι εμπιστοσύνης;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ

Φύλλο.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	agori	89	49,2	49,2	49,2
	koritsi	92	50,8	50,8	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Ηλικία.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1988	2	1,1	1,1	1,1
	1989	13	7,2	7,2	8,3
	1990	12	6,6	6,6	14,9
	1991	7	3,9	3,9	18,8
	1992	26	14,4	14,4	33,1
	1993	43	23,8	23,8	56,9
	1994	44	24,3	24,3	81,2
	1995	34	18,8	18,8	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Χώρα γέννησης.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nai	170	93,9	93,9	93,9
	oxi	11	6,1	6,1	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Καταγωγή μητέρας.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nai	163	90,1	90,1	90,1
	oxi	18	9,9	9,9	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Καταγωγή πατέρα.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nai	162	89,5	89,5	89,5
	oxi	19	10,5	10,5	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Μόνιμη κατοικία.					
------------------	--	--	--	--	--

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Aygeniki	67	37,0	37,0	37,0
	Benerato	84	46,4	46,4	83,4
	Kerasia	16	8,8	8,8	92,3
	Siba	14	7,7	7,7	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Πρώτη γλώσσα.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ellinika	166	91,7	91,7	91,7
	allo	15	8,3	8,3	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Ποσοστά συμμετοχής σε δράση για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής στη γειτονιά.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	pote	90	49,7	49,7	49,7
	merikes fores	62	34,3	34,3	84,0
	syxna	10	5,5	5,5	89,5
	poly syxna	19	10,5	10,5	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Ποσοστά αποδοχής της διαφορετικότητας από την κοινότητα.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi katholou	24	13,3	13,3	13,3
	ligo	32	17,7	17,7	30,9
	poly	60	33,1	33,1	64,1
	para poly	65	35,9	35,9	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Αποκομιδή σκουπίδια σε δημόσιο χώρο.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi pote	37	20,4	20,4	20,4
	merikes fores	83	45,9	45,9	66,3
	syxna	29	16,0	16,0	82,3
	poly syxna	32	17,7	17,7	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Βοηθώντας τους άλλους, βοηθάς τον εαυτό σου.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	diafono	5	2,8	2,8	2,8
	symfono ligo	30	16,6	16,6	19,3
	symfono poly	82	45,3	45,3	64,6
	symfono para poly	64	35,4	35,4	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Εκτίμηση από φίλους και γνωστούς.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ligo	28	15,5	15,5	15,5
	poly	73	40,3	40,3	55,8
	para poly	80	44,2	44,2	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Αίσθημα ασφάλειας στη γειτονιά κατά τη νύχτα.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi katholou	131	72,4	72,4	72,4
	ligo	31	17,1	17,1	89,5
	poly	9	5,0	5,0	94,5
	para poly	10	5,5	5,5	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Διαφορετικοί άνθρωποι στην παρέα.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi kanenas	95	52,5	52,5	52,5
	enas	30	16,6	16,6	69,1
	dyo	31	17,1	17,1	86,2
	treis	25	13,8	13,8	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Βοήθεια από φίλους.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi	1	,6	,6	,6
	mallon oxi	10	5,5	5,5	6,1
	mallon nai	51	28,2	28,2	34,3
	nai oposdipote	119	65,7	65,7	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Συμμετοχή στη διοργάνωση δραστηριότητας για νέους.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi oute mia fora	49	27,1	27,1	27,1
	1 fora	63	34,8	34,8	61,9
	2 fores	27	14,9	14,9	76,8
	3 fores	42	23,2	23,2	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Παροχή βοήθειας σε γείτονα το τελευταίο εξάμηνο.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi oute mia fora	28	15,5	15,5	15,5
	1-2 fores	56	30,9	30,9	46,4
	3-6 fores	44	24,3	24,3	70,7
	pano apo 6 fores	53	29,3	29,3	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Συμμετοχή σε εκδήλωση της περιοχής το τελευταίο εξάμηνο.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi oute mia fora	14	7,7	7,7	7,7
	1 fora	32	17,7	17,7	25,4
	2 fores	56	30,9	30,9	56,4
	3 fores	79	43,6	43,6	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Ασφάλεια στην γειτονιά.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	katholou	7	3,9	3,9	3,9
	ligo	33	18,2	18,2	22,1
	poly	65	35,9	35,9	58,0
	para poly	76	42,0	42,0	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Ενεργό μέλος σε κάποια ομάδα.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi den eimai	42	23,2	23,2	23,2
	ligo	39	21,5	21,5	44,8
	merikes fores	59	32,6	32,6	77,3
	eimai poly energo melos	41	22,7	22,7	100,0

Total	181	100,0	100,0
--------------	-----	-------	-------

Επίσκεψη σε γείτονα την τελευταία εβδομάδα.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi oyte mia fora	34	18,8	18,8	18,8
	1-2 fores	63	34,8	34,8	53,6
	3-4 fores	32	17,7	17,7	71,3
	arketa syxna	52	28,7	28,7	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Επιθυμία για τη ζωή.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi	8	4,4	4,4	4,4
	mallon oxi	15	8,3	8,3	12,7
	mallon nai	43	23,8	23,8	36,5
	nai oposdipote	115	63,5	63,5	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Αίσθημα οικειότητας για την γειτονιά.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	katholou	15	8,3	8,3	8,3
	ligo	36	19,9	19,9	28,2
	poly	54	29,8	29,8	58,0
	para poly	76	42,0	42,0	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Έξοδος το σαββατοκύριακο με φίλους.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi poly syxna	9	5,0	5,0	5,0
	merikes fores	49	27,1	27,1	32,0
	poly syxna	45	24,9	24,9	56,9
	sxedon panta	78	43,1	43,1	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Συνάντηση με φίλους κατά τις αγορές.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi poly syxna	10	5,5	5,5	5,5
	merikes fores	49	27,1	27,1	32,6

	poly syxna	67	37,0	37,0	69,6
	sxedon panta	55	30,4	30,4	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Ποσοστό συμμετοχής σε κάποιο πρόγραμμα την τελευταία τριετία.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi oyte mia fora	58	32,0	32,0	32,0
	1-2 fores	68	37,6	37,6	69,6
	3-4 fores	38	21,0	21,0	90,6
	arketa syxna	17	9,4	9,4	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Εμπιστοσύνη σε ανθρώπους.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	katholou	23	12,7	12,7	12,7
	ligo	88	48,6	48,6	61,3
	poly	45	24,9	24,9	86,2
	para poly	25	13,8	13,8	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Γνώση για το που θα απευθυνθείς σε μια σημαντική απόφαση.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi den ksero	9	5,0	5,0	5,0
	mallon oxi	15	8,3	8,3	13,3
	mallon nai	99	54,7	54,7	68,0
	ksero sigoura	58	32,0	32,0	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Επιθυμία να ζεις με διαφορετικούς ανθρώπους.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	katholou	23	12,7	12,7	12,7
	ligo	54	29,8	29,8	42,5
	poly	54	29,8	29,8	72,4
	para poly	50	27,6	27,6	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Συμμετοχή σε σύλλογο, ομάδα ή οργάνωση.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi se kanenan	73	40,3	40,3	40,3
	se ena (1)	55	30,4	30,4	70,7
	se dyo (2)	45	24,9	24,9	95,6
	pano apo treis (3)	8	4,4	4,4	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Επικοινωνία με γείτονες τον τελευταίο μήνα.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi oyte mia fora	7	3,9	3,9	3,9
	1-2 fores	38	21,0	21,0	24,9
	3-4 fores	31	17,1	17,1	42,0
	arketa syxna	105	58,0	58,0	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Καθημερινή επικοινωνία με ανθρώπους.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	kanena	6	3,3	3,3	3,3
	1-5 atoma	34	18,8	18,8	22,1
	6-10 atoma	28	15,5	15,5	37,6
	pano apo 10 atoma	113	62,4	62,4	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Άνεση έκφρασης αντίθετης γνώμης.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi den yparxei periptosi	7	3,9	3,9	3,9
	mallon oxi	36	19,9	19,9	23,8
	mallon nai	78	43,1	43,1	66,9
	nai oposdipote	60	33,1	33,1	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Επιλογή μεσάζοντα για επίλυση διαφορών.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi den yparxei periptosi	42	23,2	23,2	23,2
	mallon oxi	59	32,6	32,6	55,8
	mallon nai	50	27,6	27,6	83,4
	nai oposdipote	30	16,6	16,6	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Συμμετοχή σε εκδήλωση για νέους το τελευταίο τρίμηνο.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi oyte mia fora	33	18,2	18,2	18,2
	1-2 fores	83	45,9	45,9	64,1
	3-4 fores	36	19,9	19,9	84,0
	arketa syxna	29	16,0	16,0	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Συμμετοχή σε οργάνωση καινούριας υπηρεσίας.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi oyte mia fora	70	38,7	38,7	38,7
	1-2 fores	75	41,4	41,4	80,1
	3-4 fores	26	14,4	14,4	94,5
	arketa syxna	10	5,5	5,5	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Αποδοχή διαφορετικότητας από τους γείτονες.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi den yparxei periptosi	17	9,4	9,4	9,4
	mallon oxi	24	13,3	13,3	22,7
	mallon nai	99	54,7	54,7	77,3
	nai oposdipote	41	22,7	22,7	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

Εβδομαδιαία επικοινωνία με chat, e-mail και sms.					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	kanena	21	11,6	11,6	11,6
	1-5 atoma	51	28,2	28,2	39,8
	6-10 atoma	36	19,9	19,9	59,7
	pano apo 10 atoma	73	40,3	40,3	100,0
	Total	181	100,0	100,0	

fyllo * energo_melos Crosstabulation							
			energo_melos				Total
			oxi den eimai	ligo	merikes fores	eimai poly energo melos	
fyllo	agori	Count	19	13	31	26	89
		% within fyllo	21,3%	14,6%	34,8%	29,2%	100,0%

		% within energo_melos	45,2%	33,3%	52,5%	63,4%	49,2%
		% of Total	10,5%	7,2%	17,1%	14,4%	49,2%
	koritsi	Count	23	26	28	15	92
		% within fyllo	25,0%	28,3%	30,4%	16,3%	100,0%
		% within energo_melos	54,8%	66,7%	47,5%	36,6%	50,8%
		% of Total	12,7%	14,4%	15,5%	8,3%	50,8%
Total		Count	42	39	59	41	181
		% within fyllo	23,2%	21,5%	32,6%	22,7%	100,0%
		% within energo_melos	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	23,2%	21,5%	32,6%	22,7%	100,0%

glossa * simetoxi_drasi Crosstabulation							
			simetoxi_drasi				Total
			pote	merikes fores	syxna	poly syxna	
glossa	Ellinika	Count	83	58	10	15	166
		% within glossa	50,0%	34,9%	6,0%	9,0%	100,0%
		% within simetoxi_drasi	92,2%	93,5%	100,0%	78,9%	91,7%
		% of Total	45,9%	32,0%	5,5%	8,3%	91,7%
	allo	Count	7	4		4	15
		% within glossa	46,7%	26,7%		26,7%	100,0%
		% within simetoxi_drasi	7,8%	6,5%		21,1%	8,3%
		% of Total	3,9%	2,2%		2,2%	8,3%
Total		Count	90	62	10	19	181
		% within glossa	49,7%	34,3%	5,5%	10,5%	100,0%
		% within simetoxi_drasi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	49,7%	34,3%	5,5%	10,5%	100,0%

xorio_poli * simetoxi_drasi Crosstabulation							
			simetoxi_drasi				Total
			pote	merikes fores	syxna	poly syxna	
xorio_poli	Aygeniki	Count	38	17	4	8	67
		% within xorio_poli	56,7%	25,4%	6,0%	11,9%	100,0%
		% within simetoxi_drasi	42,2%	27,4%	40,0%	42,1%	37,0%
		% of Total	21,0%	9,4%	2,2%	4,4%	37,0%
	Benerato	Count	37	34	6	7	84
		% within xorio_poli	44,0%	40,5%	7,1%	8,3%	100,0%
		% within simetoxi_drasi	41,1%	54,8%	60,0%	36,8%	46,4%
		% of Total	20,4%	18,8%	3,3%	3,9%	46,4%
	Kerasia	Count	9	7			16
		% within xorio_poli	56,3%	43,8%			100,0%
		% within simetoxi_drasi	10,0%	11,3%			8,8%
		% of Total	5,0%	3,9%			8,8%
	Siba	Count	6	4		4	14
		% within xorio_poli	42,9%	28,6%		28,6%	100,0%
		% within simetoxi_drasi	6,7%	6,5%		21,1%	7,7%
		% of Total	3,3%	2,2%		2,2%	7,7%
Total	Count	90	62	10	19	181	
	% within xorio_poli	49,7%	34,3%	5,5%	10,5%	100,0%	
	% within simetoxi_drasi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	49,7%	34,3%	5,5%	10,5%	100,0%	

boithas_alous * fili_boithoun Crosstabulation							
			fili_boithoun				Total
			oxi	mallon oxi	mallon nai	nai oposdipote	
boithas_alous	diafono	Count		1	2	2	5
		% within boithas_alous		20,0%	40,0%	40,0%	100,0%
		% within fili_boithoun		10,0%	3,9%	1,7%	2,8%
		% of Total		,6%	1,1%	1,1%	2,8%
	symfono ligo	Count	1	6	11	12	30
		% within	3,3%	20,0%	36,7%	40,0%	100,0%

		boithas_alous					
		% within fili_boithoun	100,0%	60,0%	21,6%	10,1%	16,6%
		% of Total	,6%	3,3%	6,1%	6,6%	16,6%
	symfono poly	Count		1	27	54	82
		% within boithas_alous		1,2%	32,9%	65,9%	100,0%
		% within fili_boithoun		10,0%	52,9%	45,4%	45,3%
		% of Total		,6%	14,9%	29,8%	45,3%
	symfono para poly	Count		2	11	51	64
		% within boithas_alous		3,1%	17,2%	79,7%	100,0%
		% within fili_boithoun		20,0%	21,6%	42,9%	35,4%
		% of Total		1,1%	6,1%	28,2%	35,4%
Total		Count	1	10	51	119	181
		% within boithas_alous	,6%	5,5%	28,2%	65,7%	100,0%
		% within fili_boithoun	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	,6%	5,5%	28,2%	65,7%	100,0%

xari_geitona * episkeftikes_geitona Crosstabulation							
			episkeftikes_geitona				Total
			oxi oyte mia fora	1-2 fores	3-4 fores	arketa syxna	
xari_geitona	oxi oyte mia fora	Count	19	5	2	2	28
		% within xari_geitona	67,9%	17,9%	7,1%	7,1%	100,0%
		% within episkeftikes_geitona	55,9%	7,9%	6,3%	3,8%	15,5%
		% of Total	10,5%	2,8%	1,1%	1,1%	15,5%
	1-2 fores	Count	9	26	10	11	56
		% within xari_geitona	16,1%	46,4%	17,9%	19,6%	100,0%
		% within episkeftikes_geitona	26,5%	41,3%	31,3%	21,2%	30,9%
		% of Total	5,0%	14,4%	5,5%	6,1%	30,9%
	3-6 fores	Count	2	18	9	15	44
		% within xari_geitona	4,5%	40,9%	20,5%	34,1%	100,0%
		% within episkeftikes_geitona	5,9%	28,6%	28,1%	28,8%	24,3%
		% of Total	1,1%	9,9%	5,0%	8,3%	24,3%
	pano apo 6	Count	4	14	11	24	53
		% within xari_geitona	7,5%	26,4%	20,8%	45,3%	100,0%

	fores	% within episkeftikes_geitona	11,8%	22,2%	34,4%	46,2%	29,3%
		% of Total	2,2%	7,7%	6,1%	13,3%	29,3%
Total		Count	34	63	32	52	181
		% within xari_geitona	18,8%	34,8%	17,7%	28,7%	100,0%
		% within episkeftikes_geitona	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	18,8%	34,8%	17,7%	28,7%	100,0%

geitonia_asfalis * san_spiti_sou Crosstabulation							
			san_spiti_sou				Total
			katholou	ligo	poly	para poly	
geitonia_asfalis	katholou	Count	6		1		7
		% within geitonia_asfalis	85,7%		14,3%		100,0%
		% within san_spiti_sou	40,0%		1,9%		3,9%
		% of Total	3,3%		,6%		3,9%
	ligo	Count	7	13	11	2	33
		% within geitonia_asfalis	21,2%	39,4%	33,3%	6,1%	100,0%
		% within san_spiti_sou	46,7%	36,1%	20,4%	2,6%	18,2%
		% of Total	3,9%	7,2%	6,1%	1,1%	18,2%
	poly	Count	2	12	26	25	65
		% within geitonia_asfalis	3,1%	18,5%	40,0%	38,5%	100,0%
		% within san_spiti_sou	13,3%	33,3%	48,1%	32,9%	35,9%
		% of Total	1,1%	6,6%	14,4%	13,8%	35,9%
	para poly	Count		11	16	49	76
		% within geitonia_asfalis		14,5%	21,1%	64,5%	100,0%
		% within san_spiti_sou		30,6%	29,6%	64,5%	42,0%
		% of Total		6,1%	8,8%	27,1%	42,0%
Total		Count	15	36	54	76	181
		% within geitonia_asfalis	8,3%	19,9%	29,8%	42,0%	100,0%
		% within san_spiti_sou	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	8,3%	19,9%	29,8%	42,0%	100,0%

sabbatokyriaka_filous * psonia_synantas_filous Crosstabulation							
			psonia_synantas_filous				Total
			oxi poly syxna	merikes fores	poly syxna	sxedon panta	
sabbatokyriaka_filous	oxi poly syxna	Count	2	3		4	9
		% within sabbatokyriaka_filous	22,2%	33,3%		44,4%	100,0%
		% within psonia_synantas_filous	20,0%	6,1%		7,3%	5,0%
		% of Total	1,1%	1,7%		2,2%	5,0%
	merikes fores	Count	6	19	10	14	49
		% within sabbatokyriaka_filous	12,2%	38,8%	20,4%	28,6%	100,0%
		% within psonia_synantas_filous	60,0%	38,8%	14,9%	25,5%	27,1%
		% of Total	3,3%	10,5%	5,5%	7,7%	27,1%
	poly syxna	Count		13	28	4	45
		% within sabbatokyriaka_filous		28,9%	62,2%	8,9%	100,0%
		% within psonia_synantas_filous		26,5%	41,8%	7,3%	24,9%
		% of Total		7,2%	15,5%	2,2%	24,9%
	sxedon panta	Count	2	14	29	33	78
		% within sabbatokyriaka_filous	2,6%	17,9%	37,2%	42,3%	100,0%
		% within psonia_synantas_filous	20,0%	28,6%	43,3%	60,0%	43,1%
		% of Total	1,1%	7,7%	16,0%	18,2%	43,1%
Total	Count	10	49	67	55	181	
	% within sabbatokyriaka_filous	5,5%	27,1%	37,0%	30,4%	100,0%	
	% within psonia_synantas_filous	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	5,5%	27,1%	37,0%	30,4%	100,0%	

atoma_milises_xtes * epikoinonia_sms Crosstabulation						
		epikoinonia_sms				Total
		kanena	1-5 atoma	6-10 atoma	pano apo 10 atoma	
atoma_milises_xtes	kanena	Count	4		2	6
		% within atoma_milises_xtes	66,7%		33,3%	100,0%
		% within	19,0%		2,7%	3,3%

		epikoinonia_sms					
		% of Total	2,2%			1,1%	3,3%
	1-5 atoma	Count	3	23	6	2	34
		% within atoma_milises_xtes	8,8%	67,6%	17,6%	5,9%	100,0%
		% within epikoinonia_sms	14,3%	45,1%	16,7%	2,7%	18,8%
		% of Total	1,7%	12,7%	3,3%	1,1%	18,8%
	6-10 atoma	Count	6	4	13	5	28
		% within atoma_milises_xtes	21,4%	14,3%	46,4%	17,9%	100,0%
		% within epikoinonia_sms	28,6%	7,8%	36,1%	6,8%	15,5%
		% of Total	3,3%	2,2%	7,2%	2,8%	15,5%
	pano apo 10 atoma	Count	8	24	17	64	113
		% within atoma_milises_xtes	7,1%	21,2%	15,0%	56,6%	100,0%
		% within epikoinonia_sms	38,1%	47,1%	47,2%	87,7%	62,4%
		% of Total	4,4%	13,3%	9,4%	35,4%	62,4%
Total		Count	21	51	36	73	181
		% within atoma_milises_xtes	11,6%	28,2%	19,9%	40,3%	100,0%
		% within epikoinonia_sms	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	11,6%	28,2%	19,9%	40,3%	100,0%

dioikitiko_symboulio * organosi_ipiresias Crosstabulation							
			organosi_ipiresias				Total
			oxi oyte mia fora	1-2 fores	3-4 fores	arketa syxna	
dioikitiko_symboulio	oxi se kanenan	Count	44	23	6		73
		% within dioikitiko_symboulio	60,3%	31,5%	8,2%		100,0%
		% within organosi_ipiresias	62,9%	30,7%	23,1%		40,3%
		% of Total	24,3%	12,7%	3,3%		40,3%
	se ena (1)	Count	14	29	8	4	55
		% within dioikitiko_symboulio	25,5%	52,7%	14,5%	7,3%	100,0%
		% within organosi_ipiresias	20,0%	38,7%	30,8%	40,0%	30,4%
		% of Total	7,7%	16,0%	4,4%	2,2%	30,4%
	se dyo	Count	10	21	10	4	45

	(2)	% within dioikitiko_symboulio	22,2%	46,7%	22,2%	8,9%	100,0%
		% within organosi_ipiresias	14,3%	28,0%	38,5%	40,0%	24,9%
		% of Total	5,5%	11,6%	5,5%	2,2%	24,9%
	pano apo treis (3)	Count	2	2	2	2	8
		% within dioikitiko_symboulio	25,0%	25,0%	25,0%	25,0%	100,0%
		% within organosi_ipiresias	2,9%	2,7%	7,7%	20,0%	4,4%
		% of Total	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%	4,4%
Total	Count	70	75	26	10	181	
	% within dioikitiko_symboulio	38,7%	41,4%	14,4%	5,5%	100,0%	
	% within organosi_ipiresias	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	38,7%	41,4%	14,4%	5,5%	100,0%	

ektimoun_filoi * aksizi_zeis Crosstabulation							
			aksizi_zeis				Total
			oxi	mallon oxi	mallon nai	nai oposdipote	
ektimoun_filoi	ligo	Count		10	10	8	28
		% within ektimoun_filoi		35,7%	35,7%	28,6%	100,0%
		% within aksizi_zeis		66,7%	23,3%	7,0%	15,5%
		% of Total		5,5%	5,5%	4,4%	15,5%
	poly	Count	2	5	25	41	73
		% within ektimoun_filoi	2,7%	6,8%	34,2%	56,2%	100,0%
		% within aksizi_zeis	25,0%	33,3%	58,1%	35,7%	40,3%
		% of Total	1,1%	2,8%	13,8%	22,7%	40,3%
	para poly	Count	6		8	66	80
		% within ektimoun_filoi	7,5%		10,0%	82,5%	100,0%
		% within aksizi_zeis	75,0%		18,6%	57,4%	44,2%
		% of Total	3,3%		4,4%	36,5%	44,2%
Total	Count	8	15	43	115	181	
	% within ektimoun_filoi	4,4%	8,3%	23,8%	63,5%	100,0%	
	% within aksizi_zeis	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	4,4%	8,3%	23,8%	63,5%	100,0%	

diaforetikos_tropos_zois * parea_filon Crosstabulation							
			parea_filon				Total
			oxi kanenas	enas	dyo	treis	
diaforetikos_tropos_zois	oxi katholou	Count	16	2	4	2	24
		% within diaforetikos_tropos_zois	66,7%	8,3%	16,7%	8,3%	100,0%
		% within parea_filon	16,8%	6,7%	12,9%	8,0%	13,3%
		% of Total	8,8%	1,1%	2,2%	1,1%	13,3%
	ligo	Count	15	6	7	4	32
		% within diaforetikos_tropos_zois	46,9%	18,8%	21,9%	12,5%	100,0%
		% within parea_filon	15,8%	20,0%	22,6%	16,0%	17,7%
		% of Total	8,3%	3,3%	3,9%	2,2%	17,7%
	poly	Count	30	10	10	10	60
		% within diaforetikos_tropos_zois	50,0%	16,7%	16,7%	16,7%	100,0%
		% within parea_filon	31,6%	33,3%	32,3%	40,0%	33,1%
		% of Total	16,6%	5,5%	5,5%	5,5%	33,1%
	para poly	Count	34	12	10	9	65
		% within diaforetikos_tropos_zois	52,3%	18,5%	15,4%	13,8%	100,0%
		% within parea_filon	35,8%	40,0%	32,3%	36,0%	35,9%
		% of Total	18,8%	6,6%	5,5%	5,0%	35,9%
Total	Count	95	30	31	25	181	
	% within diaforetikos_tropos_zois	52,5%	16,6%	17,1%	13,8%	100,0%	
	% within parea_filon	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	52,5%	16,6%	17,1%	13,8%	100,0%	

diaforetikos_tropos_zois * diaforetikos_sinithies Crosstabulation							
			diaforetikos_sinithies				Total
			katholou	ligo	poly	para poly	
diaforetikos_tropos_zois	oxi katholou	Count	13	10	1		24
		% within diaforetikos_tropos_zois	54,2%	41,7%	4,2%		100,0%
		% within diaforetikos_sinithies	56,5%	18,5%	1,9%		13,3%
		% of Total	7,2%	5,5%	,6%		13,3%
	ligo	Count	4	10	16	2	32
		% within diaforetikos_tropos_zois	12,5%	31,3%	50,0%	6,3%	100,0%

		% within diaforetikos_sinithies	17,4%	18,5%	29,6%	4,0%	17,7%
		% of Total	2,2%	5,5%	8,8%	1,1%	17,7%
	poly	Count	6	16	28	10	60
		% within diaforetikos_tropos_zois	10,0%	26,7%	46,7%	16,7%	100,0%
		% within diaforetikos_sinithies	26,1%	29,6%	51,9%	20,0%	33,1%
		% of Total	3,3%	8,8%	15,5%	5,5%	33,1%
	para poly	Count		18	9	38	65
		% within diaforetikos_tropos_zois		27,7%	13,8%	58,5%	100,0%
		% within diaforetikos_sinithies		33,3%	16,7%	76,0%	35,9%
		% of Total		9,9%	5,0%	21,0%	35,9%
Total		Count	23	54	54	50	181
		% within diaforetikos_tropos_zois	12,7%	29,8%	29,8%	27,6%	100,0%
		% within diaforetikos_sinithies	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	12,7%	29,8%	29,8%	27,6%	100,0%

parea_filon * aksioi_empistosynis Crosstabulation							
			aksioi_empistosynis				Total
			katholou	ligo	poly	para poly	
parea_filon	oxi kanenas	Count	7	61	20	7	95
		% within parea_filon	7,4%	64,2%	21,1%	7,4%	100,0%
		% within aksioi_empistosynis	30,4%	69,3%	44,4%	28,0%	52,5%
		% of Total	3,9%	33,7%	11,0%	3,9%	52,5%
	enas	Count	5	14	9	2	30
		% within parea_filon	16,7%	46,7%	30,0%	6,7%	100,0%
		% within aksioi_empistosynis	21,7%	15,9%	20,0%	8,0%	16,6%
		% of Total	2,8%	7,7%	5,0%	1,1%	16,6%
	dyo	Count	7	6	12	6	31
		% within parea_filon	22,6%	19,4%	38,7%	19,4%	100,0%
		% within aksioi_empistosynis	30,4%	6,8%	26,7%	24,0%	17,1%
		% of Total	3,9%	3,3%	6,6%	3,3%	17,1%
treis	Count	4	7	4	10	25	
	% within parea_filon	16,0%	28,0%	16,0%	40,0%	100,0%	
	% within	17,4%	8,0%	8,9%	40,0%	13,8%	

		aksioi_empistosynis					
		% of Total	2,2%	3,9%	2,2%	5,5%	13,8%
Total		Count	23	88	45	25	181
		% within parea_filon	12,7%	48,6%	24,9%	13,8%	100,0%
		% within aksioi_empistosynis	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	12,7%	48,6%	24,9%	13,8%	100,0%

xora * parea_filon Crosstabulation							
			parea_filon				Total
			oxi kanenas	enas	dyo	treis	
xora	nai	Count	95	30	29	16	170
		% within xora	55,9%	17,6%	17,1%	9,4%	100,0%
		% within parea_filon	100,0%	100,0%	93,5%	64,0%	93,9%
		% of Total	52,5%	16,6%	16,0%	8,8%	93,9%
	oxi	Count			2	9	11
		% within xora			18,2%	81,8%	100,0%
		% within parea_filon			6,5%	36,0%	6,1%
		% of Total			1,1%	5,0%	6,1%
Total	Count	95	30	31	25	181	
	% within xora	52,5%	16,6%	17,1%	13,8%	100,0%	
	% within parea_filon	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	52,5%	16,6%	17,1%	13,8%	100,0%	

ekdilosi_perioxis * synergasia_programma Crosstabulation							
			synergasia_programma				Total
			oxi oyte mia fora	1-2 fores	3-4 fores	arketa syxna	
ekdilosi_perioxis	oxi oyte mia fora	Count	10	2		2	14
		% within ekdilosi_perioxis	71,4%	14,3%		14,3%	100,0%
		% within synergasia_programma	17,2%	2,9%		11,8%	7,7%
		% of Total	5,5%	1,1%		1,1%	7,7%
	1 fora	Count	17	8	7		32
		% within ekdilosi_perioxis	53,1%	25,0%	21,9%		100,0%
		% within synergasia_programma	29,3%	11,8%	18,4%		17,7%
		% of Total	9,4%	4,4%	3,9%		17,7%
	2	Count	12	26	17	1	56

	fores	% within ekdilosi_perioxis	21,4%	46,4%	30,4%	1,8%	100,0%
		% within synergasia_programma	20,7%	38,2%	44,7%	5,9%	30,9%
		% of Total	6,6%	14,4%	9,4%	,6%	30,9%
	3 fores	Count	19	32	14	14	79
		% within ekdilosi_perioxis	24,1%	40,5%	17,7%	17,7%	100,0%
		% within synergasia_programma	32,8%	47,1%	36,8%	82,4%	43,6%
		% of Total	10,5%	17,7%	7,7%	7,7%	43,6%
Total	Count	58	68	38	17	181	
	% within ekdilosi_perioxis	32,0%	37,6%	21,0%	9,4%	100,0%	
	% within synergasia_programma	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	32,0%	37,6%	21,0%	9,4%	100,0%	

fyllo * aksioi_empistosynis Crosstabulation							
			aksioi_empistosynis				Total
			katholou	ligo	poly	para poly	
fyllo	agori	Count	15	38	23	13	89
		% within fyllo	16,9%	42,7%	25,8%	14,6%	100,0%
		% within aksioi_empistosynis	65,2%	43,2%	51,1%	52,0%	49,2%
		% of Total	8,3%	21,0%	12,7%	7,2%	49,2%
	koritsi	Count	8	50	22	12	92
		% within fyllo	8,7%	54,3%	23,9%	13,0%	100,0%
		% within aksioi_empistosynis	34,8%	56,8%	48,9%	48,0%	50,8%
		% of Total	4,4%	27,6%	12,2%	6,6%	50,8%
Total	Count	23	88	45	25	181	
	% within fyllo	12,7%	48,6%	24,9%	13,8%	100,0%	
	% within aksioi_empistosynis	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	12,7%	48,6%	24,9%	13,8%	100,0%	

fyllo * epikoinonia_sms Crosstabulation							
			epikoinonia_sms				Total
			kanena	1-5 atoma	6-10 atoma	pano apo 10 atoma	
fyllo	agori	Count	11	21	18	39	89
		% within fyllo	12,4%	23,6%	20,2%	43,8%	100,0%
		% within epikoinonia_sms	52,4%	41,2%	50,0%	53,4%	49,2%
		% of Total	6,1%	11,6%	9,9%	21,5%	49,2%

	koritsi	Count	10	30	18	34	92
		% within fyllo	10,9%	32,6%	19,6%	37,0%	100,0%
		% within epikoinonia_sms	47,6%	58,8%	50,0%	46,6%	50,8%
		% of Total	5,5%	16,6%	9,9%	18,8%	50,8%
Total		Count	21	51	36	73	181
		% within fyllo	11,6%	28,2%	19,9%	40,3%	100,0%
		% within epikoinonia_sms	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	11,6%	28,2%	19,9%	40,3%	100,0%

xora * energo_melos Crosstabulation							
			energo_melos				Total
			oxi den eimai	ligo	merikes fores	eimai poly energo melos	
xora	nai	Count	38	38	53	41	170
		% within xora	22,4%	22,4%	31,2%	24,1%	100,0%
		% within energo_melos	90,5%	97,4%	89,8%	100,0%	93,9%
		% of Total	21,0%	21,0%	29,3%	22,7%	93,9%
	oxi	Count	4	1	6		11
		% within xora	36,4%	9,1%	54,5%		100,0%
		% within energo_melos	9,5%	2,6%	10,2%		6,1%
		% of Total	2,2%	,6%	3,3%		6,1%
Total		Count	42	39	59	41	181
		% within xora	23,2%	21,5%	32,6%	22,7%	100,0%
		% within energo_melos	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	23,2%	21,5%	32,6%	22,7%	100,0%

fyllo					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	agori	59	48,8	48,8	48,8
	koritsi	62	51,2	51,2	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

ilikia					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1988	1	,8	,8	,8
	1989	8	6,6	6,6	7,4

	1990	8	6,6	6,6	14,0
	1991	6	5,0	5,0	19,0
	1992	17	14,0	14,0	33,1
	1993	25	20,7	20,7	53,7
	1994	24	19,8	19,8	73,6
	1995	32	26,4	26,4	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

xora					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nai	114	94,2	94,2	94,2
	oxi	7	5,8	5,8	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

mitera_elinida					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nai	109	90,1	90,1	90,1
	oxi	12	9,9	9,9	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

pateras_elinas					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nai	110	90,9	90,9	90,9
	oxi	11	9,1	9,1	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

xorio_poli					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Aygeniki	43	35,5	35,5	35,5
	Benerato	57	47,1	47,1	82,6
	Kerasia	12	9,9	9,9	92,6
	Siba	9	7,4	7,4	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

glossa					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ellinika	111	91,7	91,7	91,7
	allo	10	8,3	8,3	100,0

	Total	121	100,0	100,0
--	--------------	-----	-------	-------

imeres_drasthriotitas					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	4	3,3	3,3	3,3
	1	18	14,9	14,9	18,2
	2	32	26,4	26,4	44,6
	3	18	14,9	14,9	59,5
	4	14	11,6	11,6	71,1
	5	16	13,2	13,2	84,3
	6	8	6,6	6,6	90,9
	7	11	9,1	9,1	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

ygeia_sou_einai					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	poli kali	63	52,1	52,1	52,1
	kali	42	34,7	34,7	86,8
	metria	15	12,4	12,4	99,2
	kaki	1	,8	,8	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

kila_zygizis					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	32	1	,8	,8	,8
	34	4	3,3	3,3	4,1
	35	3	2,5	2,5	6,6
	36	3	2,5	2,5	9,1
	37	3	2,5	2,5	11,6
	38	1	,8	,8	12,4
	39	2	1,7	1,7	14,0
	40	7	5,8	5,8	19,8
	42	5	4,1	4,1	24,0
	44	6	5,0	5,0	28,9
	45	2	1,7	1,7	30,6
	46	3	2,5	2,5	33,1
	47	4	3,3	3,3	36,4
	48	8	6,6	6,6	43,0
	49	4	3,3	3,3	46,3

50	2	1,7	1,7	47,9
51	3	2,5	2,5	50,4
52	5	4,1	4,1	54,5
53	2	1,7	1,7	56,2
54	4	3,3	3,3	59,5
55	8	6,6	6,6	66,1
56	1	,8	,8	66,9
57	5	4,1	4,1	71,1
58	1	,8	,8	71,9
59	2	1,7	1,7	73,6
60	3	2,5	2,5	76,0
62	3	2,5	2,5	78,5
64	3	2,5	2,5	81,0
65	3	2,5	2,5	83,5
66	1	,8	,8	84,3
67	2	1,7	1,7	86,0
69	1	,8	,8	86,8
70	1	,8	,8	87,6
72	2	1,7	1,7	89,3
73	1	,8	,8	90,1
74	4	3,3	3,3	93,4
76	1	,8	,8	94,2
77	1	,8	,8	95,0
80	1	,8	,8	95,9
85	1	,8	,8	96,7
88	1	,8	,8	97,5
92	1	,8	,8	98,3
93	1	,8	,8	99,2
104	1	,8	,8	100,0
Total	121	100,0	100,0	

ypsos_ekatoستا					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	135	1	,8	,8	,8
	136	1	,8	,8	1,7
	137	1	,8	,8	2,5
	138	5	4,1	4,1	6,6
	139	4	3,3	3,3	9,9
	140	9	7,4	7,4	17,4
	141	5	4,1	4,1	21,5

142	5	4,1	4,1	25,6
143	2	1,7	1,7	27,3
144	1	,8	,8	28,1
145	5	4,1	4,1	32,2
146	2	1,7	1,7	33,9
148	2	1,7	1,7	35,5
149	1	,8	,8	36,4
150	9	7,4	7,4	43,8
151	4	3,3	3,3	47,1
152	5	4,1	4,1	51,2
153	2	1,7	1,7	52,9
154	1	,8	,8	53,7
155	4	3,3	3,3	57,0
156	1	,8	,8	57,9
157	2	1,7	1,7	59,5
158	4	3,3	3,3	62,8
160	8	6,6	6,6	69,4
162	4	3,3	3,3	72,7
163	2	1,7	1,7	74,4
164	3	2,5	2,5	76,9
165	2	1,7	1,7	78,5
166	2	1,7	1,7	80,2
168	3	2,5	2,5	82,6
169	2	1,7	1,7	84,3
170	5	4,1	4,1	88,4
171	2	1,7	1,7	90,1
172	3	2,5	2,5	92,6
173	1	,8	,8	93,4
175	2	1,7	1,7	95,0
176	1	,8	,8	95,9
177	2	1,7	1,7	97,5
180	1	,8	,8	98,3
182	1	,8	,8	99,2
190	1	,8	,8	100,0
Total	121	100,0	100,0	

katastasi_zois					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	6	4	3,3	3,3	3,3
	7	12	9,9	9,9	13,2

	8	19	15,7	15,7	28,9
	9	48	39,7	39,7	68,6
	10	38	31,4	31,4	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

pisteuis_soma_einai					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	yperbolika adinato	9	7,4	7,4	7,4
	ligo adinato	27	22,3	22,3	29,8
	kanoniko	46	38,0	38,0	67,8
	ligo paxi	33	27,3	27,3	95,0
	yperbolika paxi	6	5,0	5,0	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

apogohteymenos_emfanisi					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	diafono poli	19	15,7	15,7	15,7
	diafono	52	43,0	43,0	58,7
	oute symfono oute diafono	33	27,3	27,3	86,0
	symfono	13	10,7	10,7	96,7
	symfono poly	4	3,3	3,3	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

iakonopoiimenos_emfanisi					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	diafono poli	2	1,7	1,7	1,7
	diafono	10	8,3	8,3	9,9
	oute symfono oute diafono	27	22,3	22,3	32,2
	symfono	68	56,2	56,2	88,4
	symfono poly	14	11,6	11,6	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

miso_to_soma_mou					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	diafono poli	22	18,2	18,2	18,2
	diafono	56	46,3	46,3	64,5
	oute symfono oute diafono	28	23,1	23,1	87,6
	symfono	14	11,6	11,6	99,2
	symfono poly	1	,8	,8	100,0

	Total	121	100,0	100,0
--	--------------	-----	-------	-------

niotho_aneta_soma_mou					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	diafono	11	9,1	9,1	9,1
	oute symfono oute diafono	24	19,8	19,8	28,9
	symfono	55	45,5	45,5	74,4
	symfono poly	31	25,6	25,6	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

thimo_gia_to_soma_moy					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	diafono poli	21	17,4	17,4	17,4
	diafono	50	41,3	41,3	58,7
	oute symfono oute diafono	37	30,6	30,6	89,3
	symfono	12	9,9	9,9	99,2
	symfono poly	1	,8	,8	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

maresi_emfanisi_para_atelies					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	diafono poli	1	,8	,8	,8
	diafono	5	4,1	4,1	5,0
	oute symfono oute diafono	30	24,8	24,8	29,8
	symfono	63	52,1	52,1	81,8
	symfono poly	22	18,2	18,2	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

ores_parakolouthis_dvd_kathimerines					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	kamia	2	1,7	1,7	1,7
	μισι ora ti mera	25	20,7	20,7	22,3
	1 ora ti mera	35	28,9	28,9	51,2
	2 ores ti mera	43	35,5	35,5	86,8
	3 ores ti mera	9	7,4	7,4	94,2
	4 ores ti mera	4	3,3	3,3	97,5
	5 ores ti mera	3	2,5	2,5	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

ores_parakolouthis_dvd_sabatokiriako					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	kamia	2	1,7	1,7	1,7
	misi ora ti mera	11	9,1	9,1	10,7
	1 ora ti mera	26	21,5	21,5	32,2
	2 ores ti mera	41	33,9	33,9	66,1
	3 ores ti mera	21	17,4	17,4	83,5
	4 ores ti mera	14	11,6	11,6	95,0
	5 ores ti mera	4	3,3	3,3	98,3
	6 ores ti mera	2	1,7	1,7	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

paizis_se_pc_konsoles_kathimerines					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	kamia	31	25,6	25,6	25,6
	misi ora ti mera	29	24,0	24,0	49,6
	1 ora ti mera	34	28,1	28,1	77,7
	2 ores ti mera	23	19,0	19,0	96,7
	3 ores ti mera	4	3,3	3,3	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

paizis_se_pc_konsoles_sabatokiriako					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	kamia	13	10,7	10,7	10,7
	misi ora ti mera	14	11,6	11,6	22,3
	1 ora ti mera	32	26,4	26,4	48,8
	2 ores ti mera	38	31,4	31,4	80,2
	3 ores ti mera	15	12,4	12,4	92,6
	4 ores ti mera	9	7,4	7,4	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

pc_gia_chat_internet_email_kathimerines					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	kamia	72	59,5	59,5	59,5
	misi ora ti mera	25	20,7	20,7	80,2
	1 ora ti mera	11	9,1	9,1	89,3
	2 ores ti mera	9	7,4	7,4	96,7
	3 ores ti mera	1	,8	,8	97,5
	4 ores ti mera	3	2,5	2,5	100,0

	Total	121	100,0	100,0
--	--------------	-----	-------	-------

pc_gia_chat_internet_email_sabatokiriako					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	kamia	34	28,1	28,1	28,1
	misi ora ti mera	35	28,9	28,9	57,0
	1 ora ti mera	33	27,3	27,3	84,3
	2 ores ti mera	12	9,9	9,9	94,2
	3 ores ti mera	5	4,1	4,1	98,3
	4 ores ti mera	2	1,7	1,7	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

posa_pc_exete					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	kanena	49	40,5	40,5	40,5
	ena	56	46,3	46,3	86,8
	dyo	13	10,7	10,7	97,5
	perissotera apo dyo	3	2,5	2,5	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

exete_ix_fortigo-fortigaki					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi	4	3,3	3,3	3,3
	nai, ena	71	58,7	58,7	62,0
	nai, dyo i perissotera	46	38,0	38,0	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

exis_diko_sou_domatio					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	oxi	9	7,4	7,4	7,4
	nai	112	92,6	92,6	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

piges_diakopes					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	kamia	49	40,5	40,5	40,5
	mia fora	41	33,9	33,9	74,4
	dyo fores	29	24,0	24,0	98,3

	treis fores i perissotero	2	1,7	1,7	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

kanis_fisiki_askisi-athlitisimo					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	den kano auti ti drastiriotita	20	16,5	16,5	16,5
	2-3 fores to mina i spaniotera	29	24,0	24,0	40,5
	peripoy mia fora tin ebdomada	36	29,8	29,8	70,2
	2 fores tin ebdomada i perissotero	36	29,8	29,8	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

kanis_xoro					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	den kano auti ti drastiriotita	67	55,4	55,4	55,4
	2-3 fores to mina i spaniotera	18	14,9	14,9	70,2
	peripoy mia fora tin ebdomada	23	19,0	19,0	89,3
	2 fores tin ebdomada i perissotero	13	10,7	10,7	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

kanis_zografiki-xeirortexnia					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	den kano auti ti drastiriotita	61	50,4	50,4	50,4
	2-3 fores to mina i spaniotera	19	15,7	15,7	66,1
	peripoy mia fora tin ebdomada	25	20,7	20,7	86,8
	2 fores tin ebdomada i perissotero	16	13,2	13,2	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

diabazo_biblio					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	den kano auti ti drastiriotita	15	12,4	12,4	12,4
	2-3 fores to mina i spaniotera	33	27,3	27,3	39,7
	peripoy mia fora tin ebdomada	36	29,8	29,8	69,4
	2 fores tin ebdomada i perissotero	37	30,6	30,6	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

paizo_mousiko_organo					
-----------------------------	--	--	--	--	--

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	den kano auti ti drastiriotita	74	61,2	61,2	61,2
	2-3 fores to mina i spaniotera	12	9,9	9,9	71,1
	peripoy mia fora tin ebdomada	22	18,2	18,2	89,3
	2 fores tin ebdomada i perissotero	13	10,7	10,7	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

simetexeis_se_drasthriotites_eklisias					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	den kano auti ti drastiriotita	15	12,4	12,4	12,4
	2-3 fores to mina i spaniotera	32	26,4	26,4	38,8
	peripoy mia fora tin ebdomada	48	39,7	39,7	78,5
	2 fores tin ebdomada i perissotero	26	21,5	21,5	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

pigainis_se_ekdilosis_texnis					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	den kano auti ti drastiriotita	68	56,2	56,2	56,2
	2-3 fores to mina i spaniotera	28	23,1	23,1	79,3
	peripoy mia fora tin ebdomada	22	18,2	18,2	97,5
	2 fores tin ebdomada i perissotero	3	2,5	2,5	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

akouo_tin_agapimeni_mousiki					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	den kano auti ti drastiriotita	3	2,5	2,5	2,5
	2-3 fores to mina i spaniotera	2	1,7	1,7	4,1
	peripoy mia fora tin ebdomada	42	34,7	34,7	38,8
	2 fores tin ebdomada i perissotero	74	61,2	61,2	100,0
	Total	121	100,0	100,0	

askise_oste_na_idronis					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	kathe mera	19	15,7	15,7	15,7
	4-6 fores tin ebdomada	21	17,4	17,4	33,1
	2-3 fores tin ebdomada	26	21,5	21,5	54,5

mia fora tin ebdomada	39	32,2	32,2	86,8
mia fora to mina	11	9,1	9,1	95,9
ligotero apo mia fora to mina	3	2,5	2,5	98,3
pote	2	1,7	1,7	100,0
Total	121	100,0	100,0	